

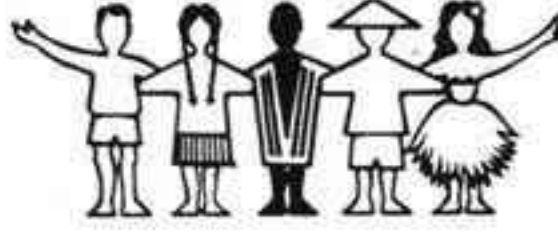
SORUN

BİRLİKTE SOSYALİST DERGİ

Sayı: 9 Mart'89 Fiyatı: KDV Dahil 2000 TL.

- ☐ **İsmail Arguvanlı** : POLİTİKA CEPHESİNDE ÖNEMLİ GELİŞMELER
Ali Özdoğu : YEREL SEÇİMLERDE BİRLEŞİK SOSYALİST
Temel Demirer : KAMPANYA-DEVLET TERÖRÜNDE YENİ BOYUT-
Aykut Akbaş : AĞIK'E İNSAN HAKLARI BAŞVURUSU
Sırrı Öztürk : SOSYALİST BASINA SALDIRI ÇEŞİTLENİYOR
ŞEFİK HÜSNÜ DEĞMER'İ ANMA ETKİNLİKLERİ
- ☐ **Ali Özdoğu** : "SOSYALİST SOL KONUŞUYOR" NE YAPMALI?
- ☐ **Temel Demirer** : TARİHİN YAZILMASI BAĞLAMINDA
REDDİLMESİ GEREKEN BİR MANTIK
TKP TARİHİ 'RESMİ'LERCE NASIL YAZILIR?
- ☐ **Coşkun Adalı** : KAPİTALİST SÖMÜRÜ, DÜNYA KAPİTALİST
SİSTEMİ, DEVRİMLER
- ☐ **İsmail Arguvanlı** : SBKP MK'NİN AÇIKLIK VE YENİDEN
YAPILANMA POLİTİKASI TÜRKİYE SOLUNU
FENERSİZ YAKALADI
- ☐ **Sırrı Öztürk** : GÖRÜŞ DERGİSİ R.N. İLERİ İLE NEYİN PEŞİNDE?
YA DA "ELEŞTİRİLİRLİK SINIRI" MI YOKSA
CİDDİYE ALINABİLİRLİK SINIRI MI?
- ☐ **Sırrı Öztürk** : DİSK BİZİMDİR!..
- ☐ **Sorun** : OKUR ELEŞTİRİLERİ VE CEVAPLAR

ŞİİRLERİYLE : Erich Fried-Ferhan Ercan-Temel Demirer-İ.Hardal-
Eşref Okumuş-Mirze Karataş-Mustafa Güçlü

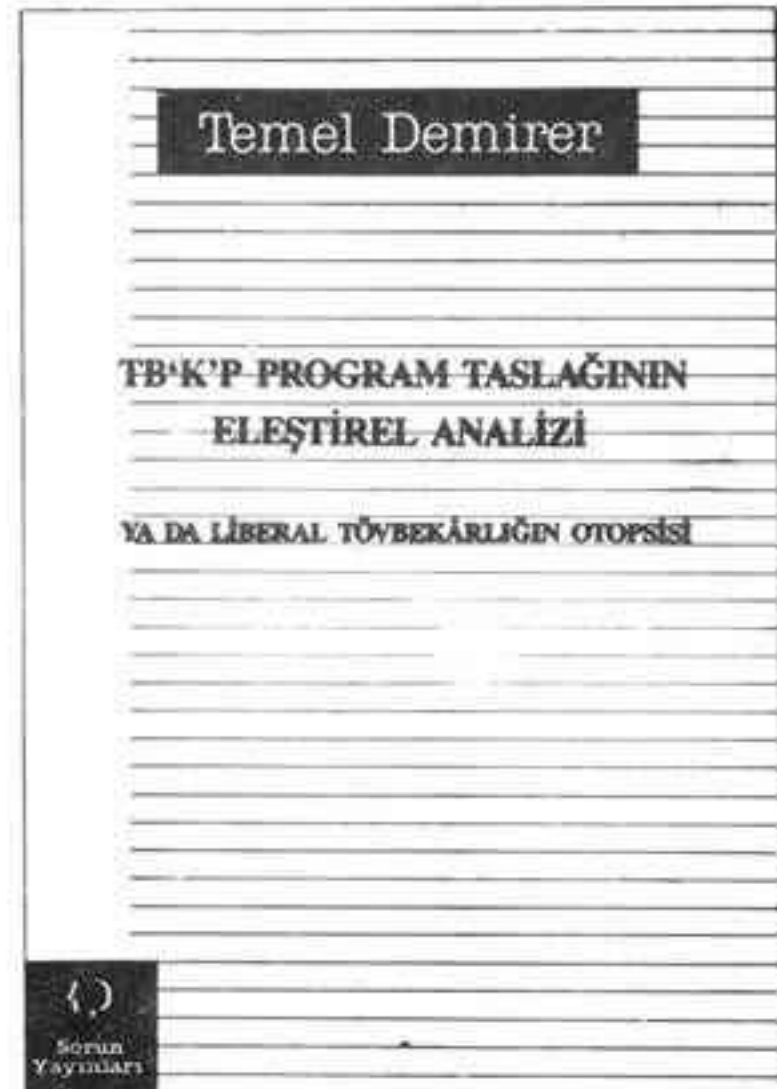
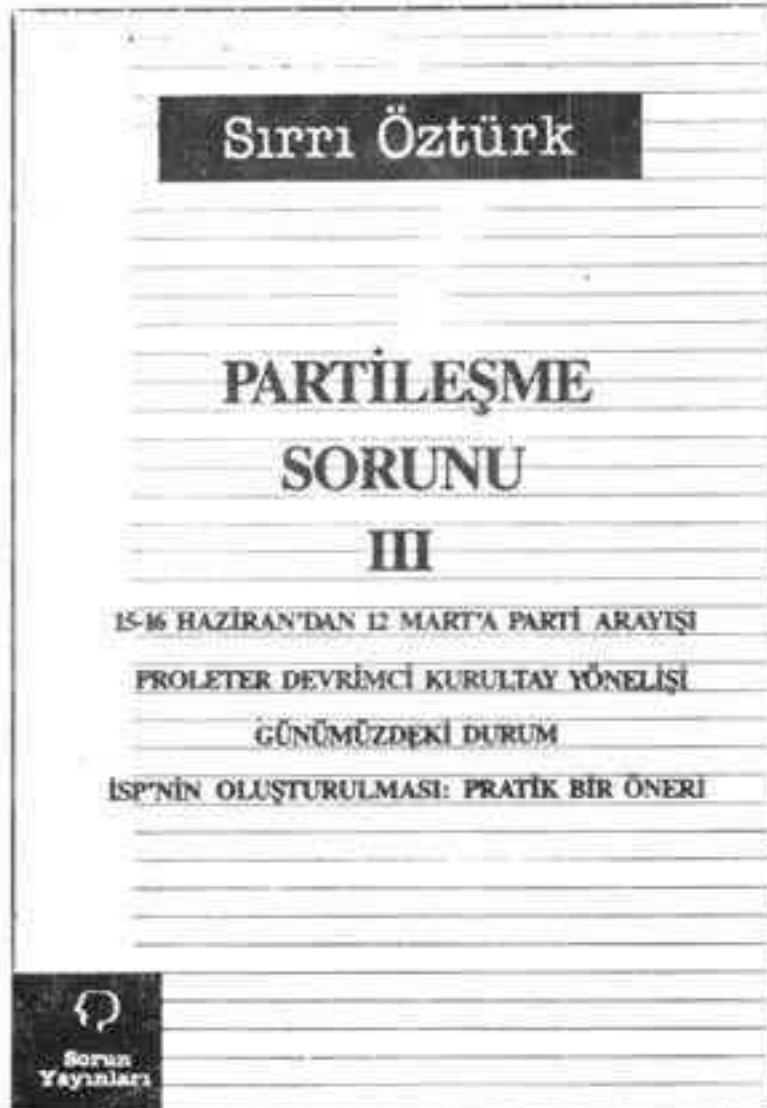
ÖNCÜ KİTABEVİ YAYINLARI

□ Marx - Engels	: KADIN VE MARKSİZM	3700
□ Lenin - Stalin		
□ Nikolay Todorov	: BULGARİSTAN TARİHİ	1700
□ V. Kelle-	: TARİHSEL MADDECİLİK MARKSİST	
□ M.Kovalson	: TOPLUM KURAMININ ANA ÇİZGİLERİ	4600
□ Bülent Tanör	: SİYASİ DÜŞÜNCE HÜRRIYETİ VE 1961 ANAYASASI	4400
□ Dr. Serol Teber	: DOĞANIN İNSANLAŞMASI	4600
□ Jack London	: DEMİR ÖKÇE	3700
□ Mehmet Aydın	: İŞİĞİN KAVGASI	800
□ Henri Lefebvre	: MARXIN SOSYOLOJİSİ	3500

Dağıtımını Yaptığımız:

□ Talat Turhan	: BOMBA DAVASI- SAVUNMA 1	3200
□ Talat Turhan	: BOMBA DAVASI - SAVUNMA 2	4600
□ Mihneti	: EMEKÇİNİN TÜRKÜSÜ	650

Öncü Kitabevi Yayınları: Babıali Cad. No: 8 Cağaloğlu/İst.
Tlf: 526 55 13

SORUN

BİRLİKTE SOSYALİST DERGİ

Sayı: 9 Mart'89 Fiyatı: KDV Dahil 2000 Tl.

İÇİNDEKİLER

☐ Sorun	: OKURLARLA BİRLİKTE	2
☐ İsmail Arguvanlı	: POLİTİKA CEPHESİNDE ÖNEMLİ GELİŞMELER	3
Ali Özdoğu	YEREL SEÇİMLERDE BİRLEŞİK SOSYALİST	
Temel Demirer	KAMPANYA - DEVLET TERÖRÜNDE YENİ BOYUT -	
Aykut Akbaş	AGİK'E İNSAN HAKLARI BAŞVURUSU	
Sırrı Öztürk	SOSYALİST' BASINA SALDIRI ÇEŞİTLENİYOR	
	ŞEFİK HÜSNÜ DEĞMER'İ ANMA ETKİNLİKLERİ	
☐ Ali Özdoğu	: «SOSYALİST SOL KONUŞUYOR»	19
	NE YAPILMALI?	
☐ Erich Fried	: GÜNEŞE VE ÖZGÜRLÜĞE	33
☐ Ferhan Ercan	: ŞARKILAR SUSMAYACAK	34
☐ Temel Demirer	: TARİHİN YAZILMASI BAĞLAMINDA	35
	REDDEDİLMESİ GEREKEN BİR MANTIK	
	YA DA TKP TARİHİ 'RESMİ'LERCE NASIL YAZILIR?	
☐ Coşkun Adalı	: KAPİTALİST SÖMÜRÜ, DÜNYA KAPİTALİST	45
	SİSTEMİ, DEVRİMLER	
☐ Temel Demirer	: YAPTIĞIMIZA DAİR	63
☐ İ. Hardal	: BİZİM KARA YAĞIZLAR...	64
☐ Eşref Okumuş	: HER SABAH	64
☐ İsmail Arguvanlı	: SBKP MK'nin AÇIKLIK VE YENİDEN YAPILANMA	65
	POLİTİKASI TÜRKİYE SOLUNU FENERSİZ YAKALADI	
☐ Sırrı Öztürk	: GÖRÜŞ DERGİSİ R. N. İLERİ İLE NEYİN PEŞİNDE?	71
	YA DA «ELEŞTİRİLİRLİK SINIRI» MI YOKSA	
	CİDDİYE ALINABİLİRLİK SINIRI MI?	
☐ Sırrı Öztürk	: DİSK BİZİMDİR!..	77
☐ Mirze Karataş	: GURURLA...	78
☐ Sorun	: OKUR ELEŞTİRİLERİ VE CEVAPLAR	79
☐ Mustafa Güçlü	: UYANIŞ ŞİİRİ	80

SORUN, BİRLİKTE SOSYALİST DERGİ: 9/Mart'89 (Şimdilik iki ayda bir çıkar) ☆
Sahibi ve Yönetmeni: Sırrı Öztürk ☆ Yazı İşleri Müdürü: Aykut Akbaş ☆ Yönetim
Yeri ve Adresi: Babıâli Cad. No: 6/2 K/1 Cağaloğlu-İst. Tlf: 527 45 38 ☆ Dağıtım:
Birlikte Yayıncılık ☆ Dizgi Baskı Eskin Matbaası ☆ Abone Kosulları: Yurtiçi (6 sayı):
10 000 Tl. Yurtdışı: 30 DM ☆ Abone Bedeli: Posta Çeki 98213 ya da T. İş Bankası
Türbe Şubesi-İst. Hesap No: 18474 adresine gönderilebilir ☆ Yazılı metinler kaynak gös-
terilerek kullanılabilir ☆ Yayın ilkelerimizle bağdaşmayan ilânlar kabul edilmez.

OKURLARLA BİRLİKTE

Birlikte üretmek, paylaşmak ve sorumluluk üstlenmek devrimcilerin ileri özelemleri arasında. Birliktelikler inisiyatif kullanarak gerçekleşiyor. Birliktelik yoluna taş döşeyen her olumlu çaba bizindir. Saygıdeğerdir, desteklenmelidir.

Kitap üretimiyle ilerici kültürümüze katkı getiren ÖNCÜ Kitabevi, 2 Şubat 1976'da kundaklanarak yakılmıştı. «Faili meçhûl» olaylar dizisinden, bu günü hatırlayıp gönlümüzü alan dostlarımıza teşekkür ediyoruz. Sayıları az da olsa nitelikli devrimcilerin bu tutumu, güven ve sevgi ortamımıza yeni umutlar taşımıştır. Varolsunlar...

SORUN BSD'mizin Yazı İşleri Müdürlerinden Zeki Öztürk'ün İst. DGM'deki duruşmasına 17.2.1989'da devam edildi. Dava, savcılığın mütalaasını vermesi için 3.4.1989 tarihine ertelendi.

SORUN'un bu sayısında Yazı İşleri Müdürümüz Aykut Akbaş'ın Yerel Seçimlerle ilgili yazısı başta olmak üzere Talat Turhan, Temel Demirer, Zeki Öçal, Zülfikâr Yıldırım, Bingöl Erdumlu, A. İbrahim Önsoy Dr. İlker Belek ve giderek çoğalan okur eleştirilerini koyamadık. Gelecek sayıya sarkan bu gecikmeden ötürü bağışlanacağımızı umuyoruz.

SORUN'u yazılarıyla güzelleştiren, bilimsel sosyalistlerin birliktede kullandığı bir kürsü yapmak isteyen arkadaşlarımızın katkı ve eleştirilerine teşekkür ediyoruz. Bundan böyle bize ulaşan bütün yazıların beş daktilo sayfasını geçmemesini, dipnot açıklamalarının da 1/5 sayfa oranında olmasını önemle rica ediyoruz. Ekonomik ve teknik olanaklar böyle olmasını gerektiriyor. Yoksa bir çok arkadaşımızın yazısı yayımlanma şansını kaybediyor.

Yerel Seçimler, sosyalist ve devrimci kadrolar için son derece somut birliktelikleri öne çıkardı. Aralarında SORUN'un da bulunduğu Dokuz Sosyalist Dergi, Bağımsız Sosyalist Aday'larla «Birleşik Sosyalist Kampanya» çerçevesinde ileri bir adım attı. Sosyalizmin bağımsız ve onurlu sesini kürsüye çıkarmak, sosyalizmi burjuva ideolojisi ve revizyonizmden ayırtırmak, birlikteliğin yolunu döşeyerek kalıcı eylemler koyabilmek, bölünmüşlük üzerine kurulan oyunları bozmak, birlikteliğin bereket ve zenginliğini göstermek gibi önemli gerekçeleri de var bu seçim kampanyasının...

Türkiye solunun bu seçim hesaplaşmasında gene fenersiz yakalandığını, fakat «Partileşme Sorunu»nu bu sefer güvenceye kavuşturacağını gösteren olumlu işaretlerin de bulunduğunu, bu arada doğal olarak olumsuzlukların işbaşı yaptırıldığını da görüyoruz. Bu sayımızda Görüş'deki bir «sorumsuz» yazıya cevabımızı okuyacaksınız.

Daha nitelikli ve donanımlı bir SORUN'u birlikte üretmek umuyoruz...

SORUN

17 Şubat 1989

POLİTİKA CEPHESİNDE ÖNEMLİ GELİŞMELER

Bir Hesaplaşma Alanı: Yerel Seçimler

26 Mart 1989'da ülke ölçeğinde Yerel Seçimler yapılıyor. Her seçim bir hesaplaşmadır. Bu seçimlerde de çeşitli yasal, anayasal ve fiili baskı düzenlemeleriyle sosyalistlerin seçime katılmasının önü kesilmek isteniyor.

Durum böyle iken, sağlı «sol»lu burjuva partileriyle yapılan Yerel Seçimlerde işçi sınıfı, emekçiler ve aydınlar sosyalizmin bağımsız ve onurlu sesini de görmek istiyor. Her türden burjuva ideolojisi ve revizyonizmden ayrışmanın en yakın, somut ayracı: Yerel Seçimlere katılmaktır. Bu seçimlerde sosyalizmi, bu araçla kürsüye çıkarmaktır.

Bu ilkeselliği birlikte eylem platformuyla ele alan dokuz sosyalist dergi, konuyu tartışmış ve aşağıdaki ÇAĞRI'yı 24 Ocak 1989 tarihli Cumhuriyet'de yayımlamıştır:

SOSYALİSTLERE, DEVRİMCİLERE, İŞÇİ SINIFI ve TÜM EMEKÇİLERE

Dünü, bugünü ve geleceği ipotek altına alınmış, emperyalizm ve yerli işbirlikçilerinin acımasız sömürü ve zulmüne maruz kalmış olan geleceğin sahipleri ve yaratıcıları sizlere sesleniyoruz.

- ☐ Sosyalizmin bağımsız ve onurlu sesini yükseltmek için.
- ☐ Seçimleri, işçi sınıfının ve tüm emekçilerin bilinçlenmesinin ve politik örgütlenmesinin aracı olarak kullanmak için.
- ☐ 'Ulusların kendi kaderlerini tayin hakkı' şiarını önşartsız yükseltmek için.
- ☐ Burjuva devlet terörüne karşı çıkmak için.
- ☐ Her türden burjuva ideolojisi ve partilerinden, reformizmden ve sosyal reformizmden ayrışmak ve kurtuluşun ancak sosyalizmde olabileceğini göstermek için.

SHP ve DSP dahil hiçbir burjuva partisine oy yok.

Bütün sosyalistleri, devrimcileri, işçi sınıfı ve emekçileri bu doğrultudaki çabalarımıza destek olmaya ve bağımsız sosyalist adaylar çıkarıp onları desteklemeye çağırıyoruz.

ÇAĞDAŞ YOL, EMEK, GELENEK, HEDEF, İŞÇİ SÖZÜ, SORUN, YENİ ÖNCÜ, YENİ YOL.

İrtibat Tel: 511 51 16 - 513 95 28 - 516 39 71 - 527 45 38.

Bu çağrı sosyalist ve devrimci çevrelerde olumlu yankı yapmıştır. Fakat «hür basın» ve sağ teslimiyetçi çevreler, «haber» niteliğinde de olsa konuyu yansıtmaktan kaçınmış, sansasyon, kışkırtma senaryolarına rağbet etmiştir. Asla yakınmıyoruz; nedenini tahmin ediyoruz.

Daha sonra, «Sosyalistler Bağımsız Adaylarla Yerel Seçimlerde» başlığı ile basın toplantısı düzenleyen dergi yetkililerinin 4 Şubat 1989 tarihli Cumhuriyet'deki duyurusu, «ilgili»lerce, geç saatlerde telefonla tebliğ edilmiş ve engellenmiştir. Basın Toplantısı günü güvenlik önlemleriyle hazırlanan «Tebliğ Tutanağı»nda: «... *yapılmak istenen basın toplantısı 2911 sayılı toplantı ve gösteri yürüyüşleri kanununun 23. maddesi a fıkrası gereğince yaptırılamayacağı...*» belirtilmiştir.

Bugünkü yönetimin «hukuki» gerekçeyle yaptığı şeyin adı: Engellemedir. Çünkü şimdiye kadar hiçbir basın toplantısı, panel, açıkoturum, söyleşi türünden bütün etkinlikler için söz konusu kanunun maddeleri ileri sürülmüyordu.

Aşağıdaki açıklama konuyu aydınlatıyor:

BİRLEŞİK SOSYALİST KAMPANYA'NIN BASIN AÇIKLAMASINA YASAKLAMA

26 Mart 1989 Yerel Seçimlerine ortak sosyalist adaylarla bağımsız olarak katılmaya karar veren dokuz sosyalist derginin dün yapmak istedikleri basın açıklamasına yetkililerce yasak kondu.

Çağdaş Yol, Emek, Hedef, İktidar Yolu, İşçi Sözü, Siyaset, Sorun, Yeni Öncü, Yeni Yol dergilerinin İstanbul Tabip Odası'nda basın ilanı ile düzenlemeye karar vermiş oldukları seçimlere ilişkin tutumun açıklanacağı basın toplantısı ilk kez olan bir uygulama ile yasaklandı.

Birleşik Sosyalist Kampanyayı yürüten dergi temsilcileri bugüne kadar ki uygulamada hiçbir basın açıklaması için vilayetten önceden izin alınma şartı aranmadığı halde bu şartın ilk olarak kendilerine karşı ileri sürüldüğünü belirttiler.

Dergi yöneticileri: «Esas olarak bu uygulamanın işçi sınıfının bağımsız tavrının engellenmesine yönelik bir tutumdur. Bu tutumu şiddetle protesto ediyoruz» dediler.

Temsilciler: «Özellikle son zamanlarda sosyalistleri gayri meşru göstermeye yönelik çabalar ve tırmandırılmak istenen kışkırtmalara karşı sorumluluklarımızın bilincinde olarak yasalardan doğan bütün haklarımızı kullanacağımız açıktır. Sosyalistleri, devrimcileri, işçi sınıfı ve tüm emekçileri bugünkü yönetimin baskı ve kışkırtmalarına karşı uyanık olmaya ve birleşik sosyalist kampanyayı desteklemeye çağırıyoruz» dediler. (4 Şubat 1989)

Engellenen Basın Toplantısında aşağıdaki **DEKLARASYON** duyurulacaktı. Tam metin aşağıdadır:

DEKLARASYON

26 Mart 1989 günü yapılacak yerel seçimlerde sosyalizmin sesini Bağımsız Sosyalist Adaylar'la duyurmaya; bu tutumu birlikte eylemin zenginlik ve bereket olduğunun bilinciyle ve somut iş yapmayı öne çıkaran bir anlayışla gerçekleştirmeye karar veren ve bunu «sosyalistlere, devrimcilere, işçi sınıfı ve tüm emekçilere» başlıklı duyuruyla kamuoyuna duyuran biz aşağıda imzası olanlar; Tarihsel ve sosyal haklılığıyla kapitalist sömürü düzeninin tek alternatifi olan, bu yüzden yasallığı ve meşruluğu tartışılmaz bir nitelik taşıyan sosyalizmin sesinin kısılmasının mümkün olmadığını bir kez daha dile getirmek istiyoruz.

Varolan sorunlarımızın tümünün olduğu gibi kent yaşamının sorunlarının kayna-

ğının da insanın maddi ve manevi tüm zenginliklerini körelten kapitalist sömürü ilişkileri olduğunu, bu sorunların çözümünün önündeki başlıca engelin bu sömürü ilişkilerinin sürmesini ve korunmasını üstlenen kurumlar olduğunu biliyoruz; işçi sınıfı ve ezilen-sömürülen yığınları bir demokrasicilik oyunu içinde aldatan kapitalistlerin sözcüsü sağlı «soblu burjuva partilerinin oyununu bozmak istiyoruz.

Sınıfsız sömürsüz bir topluma geçişi hazırlayabilecek tek sınıfın işçi sınıfı olduğunu biliyoruz ve birlikte eylemimizin işçi sınıfı ve ezilen-sömürülen yığınların burjuva partilerinin nüfuzundan kurtulması, politik ve örgütsel bağımsızlığını kazanması, sosyalistlerin, devrimcilerin bütünlüklü, ciddi, güvenilir, donatımlı bir örgütsel güvenceye kavuşması, bu yoldaki kazanımların gelişip güçlenmesi mücadelesine katkıda bulunmasını amaçlıyoruz.

Bu anlayışla, birlikte eylemimizin ilkesel çerçevesini oluşturan aşağıdaki sap-tamaları açıklıyoruz:

1. Bugün Türkiye'nin bu koşullarında, bu seçimlerde boykot taktiğinin yanlış olduğunu söylüyor, sosyalistler olarak seçimlere bağımsız sosyalist adaylarla katılmanın doğru olduğundan hareket ediyor ve bu tavrın işçi sınıfı ve sosyalist harekete katkıda bulunacağına inanıyoruz.

Bizce ne bugün ne de başka zaman, seçimlerde sandığa gitmemek boykot taktiğinin doğru kavrandığı anlamına gelmez; bu yüzden sandığa gitmeme önerileri iki kere hatalıdır.

2. Bizce bugün seçimlerde bağımsız bir sosyalist tutum sergilememek seçim platformunu tümüyle burjuva partilerine, kapitalistlerin sözcülerine terketmektir.

Bugün sosyalizmin bağımsız tutumunu seçim platformunda da ortaya koymaktan kaçınanlar, işçi sınıfının burjuvaziden politik bağımsızlaşmasının, bağımsız politik örgütlenmesini geliştirmesinin önemini kavramayanlardır.

3. Bu bakış açısıyla, seçimlere varolan sosyalist potansiyelin toparlanmasına yardımcı olmak, işçilerin, ezilen-sömürülen yığınların burjuva partilerinden kopmasını sağlamak, ve birleşik bir gücün yaratılmasına katkıda bulunmak üzere giriyoruz.

Bu amaçla, hem burjuva partileriyle; hem reformistler ve sosyal-reformistlerle hem de reformizmle devrimci tutum arasında yalpa vuranlarla arasına ayırım çizgileri çeken bir Birleşik Sosyalist Propaganda kampanyası yürütmeyi hedefliyor, birlikte eylemin önemini vurgulamak istiyoruz.

4. Sosyalizm seçeneğini güncelleştirmek, işçi sınıfının bağımsız politik tutumunu oluşturmak isteyenlerin bir görevi de reformist ve sosyal-reformist çizgilerden ayrışmaktır.

Biz sosyalizmi reformlar yoluyla kurmayı hayal eden sosyal-reformistlerle ve kapitalizmi reformlar yoluyla iyileştirmek isteyen reformistlerle aramızı açıyoruz. Seçimlere ne ham parlamentarist hayallerle ne de reformist taleplerle giriyoruz. Bizim için esas hedef kapitalist sömürü düzeninin ıslah edilmesi değil, yıkılmasıdır.

Bu yüzden, kampanyamız bir yandan kapitalist sömürü düzeninin teşhirine dayanırken, bir yandan da işçi sınıfını burjuva partilerine yönelten sözde sosyalistlerin teşhirine dayanmaktadır. Bu anlayış aynı zamanda hem bağımsız adayları destekleyip, hem de burjuva partilerinden umudu kesmeyenleri dışlar.

5. Bizim tutumumuz seçimlerde sosyalist adayların desteklenmesi, burjuva partilerine oy verilmemesi şeklinde somutlaşır.

Bu platformun dışında kalan bağımsız adaylara ilişkin tutumumuz ise bu adayların burjuva partileri ile aralarına koydukları mesafeye ve platformumuzun ilkelerine yaklaşımlarına bağlı olarak belirlenir.

Bizi bir araya getiren, burjuva partilerine karşı bu siyasi tutum, bugün bu seçimlerde ortaya çıkan dönemsel bir taktik değil, öncesi ve sonrasıyla sürekliliği olan bir

taktik tutumdur. Bu tutumla tesadüfen, bu seferlik buluşanlarla aramıza bir ayrım çekme zorunluluğu vardır.

Bununla birlikte, burjuva partilerinden kopma yönündeki her eğilimi devrimci esneklik göstererek destekleyen, bu eğilimlerle diyalog ve ilkeli işbirliğini geliştirmeyi hedefleyen bir anlayışla hareket ediyoruz:

6. Bu anlayışlara bağlı olarak;

— Emperyalizme karşı mücadeleyi kapitalizme karşı mücadeleden ayrı düşünenler,

— Proleter enternasyonalizmini, ezilen ve sömürülen halkların kardeşliğini, 'Ulusların kendi kaderlerini tayin hakkının' önkoşulsuz olarak desteklenmesini evrensel ilkeler olarak benimsemeyenler,

— Demokrasiyi sınıfsal içeriğinden soyutlanmış bir kavram olarak ele alanlar, bugünden sosyalist demokrasiye giden yolda sınıf mücadelesinin önüne kapitalizmin sınırını aşmayan ara aşamalar koyanlar,

— Kadınlar üzerindeki her türlü baskı ve ayrımcılığa, kadınların bir cins olarak ezilmelerine karşı çıkmayanlar ve kadınların kurtuluş mücadelesini toplumsal kurtuluş mücadelesinden kopartanlar,

Bu platformda yer alamazlar.

7. Biz, işçi sınıfının ve sosyalistlerin kendi mücadeleleri ile sahip çıkmadıkları, öz-örgütlenmeleriyle bekçiliğini yapmadıkları, hak ve özgürlüklerin geldikleri gibi gittiğini biliyoruz. Bu yüzden demokratik hak ve özgürlükler için verilen kavgayı sosyalizm mücadelesiyle birleştirmeyi, en basit ve günlük sorunların çözümü ile sosyalist demokrasi hedefi arasında bir köprü kurmayı amaçlıyoruz. Kapitalist sömürü düzeni çerçevesindeki tek tek kazanımları reddetmiyoruz; bunları ileri sıçramak için kalıcı mevzilere dönüştürmek istiyoruz; bunlarla yetinmemizi isteyenlerle aramızı açıyoruz. Aramızı açarken seçtiğimiz mücadele yöntem ve araçları bakımından da farklı olduğumuzu vurguluyoruz.

8. Biz en demokratik burjuva cumhuriyetinden milyon kere daha demokratik bir düzeni hedefliyoruz.

İşyerlerinde üretimin denetim ve yönetiminden, ülke çapında ekonominin planlanmasına kadar; mahallenin düzenlenmesinden tüm doğal çevrenin düzenlenmesine kadar, toplumsal hayatın her boyutunda özgürce seçilmiş ve seçmenleri tarafından geri alınabilen temsilcilerin oluşturduğu, yasama ve yürütme işlevlerini birleştirilmiş meclisler aracılığıyla yönetilen bir toplumu; Sürekli görevlilerin en aza indirildiği, seçimle belirlenip geri alınabildiği, düzenli rotasyona tabi tutulduğu ve bu tür görevlilerin vasıflı bir işçiden daha yüksek ücret almadığı bir cumhuriyeti hedefliyoruz.

Onun için diyoruz ki kurtuluşumuz sosyalizm, hedefimiz insanın maddi manevi zenginleşmesini engelleyen kapitalist sömürü ilişkilerinin yıkılmasıdır.

Birleşik Sosyalist Propaganda Kampanyasına Omuz Ver!

— Kendi Gücüne Güven, Bağımsız Sosyalist Adayları Destekle!

— Yüz Verdikçe Dalımızdan İnmezler, Burjuva Partilerine Oy Verme!

YAŞASIN SOSYALİZM!

Çağdaş Yol, Emek, Hedef, İktidar Yolu, İşçi Sözü, Siyaset, Sorun, Yeni Öncü, Yeni Yol (4 Şubat 1989)

Devlet Teröründe Yeni Bir Boyut

İktidarın baskı ve zulmü her geçen gün artarak devam etmekte. İşkencenin binlerce çeşidi namuslu insanlarımız üzerinde geliştirilirken, gün geçmiyorki ülkenin bir köşesinden haksız, hukuksuz, insan-

lıkđıřı bir uygulamanın haberi gelmesin. İşte, Ocak ayı içersinde Mar-
din-Cizre'nin köyü Yeşilyurt'a giden bir taburun binbaşısı köylülere
zorla insan dışkısı yedirdiği haberini aldık. Ülkenin bir yanında in-
sanlar evlerinin kapılarına vurulan renk kodlarıyla fişlenirken, diğer
bir yanında da dışkı yedirmeye kadar varan insanlıkđıřı uygulamalar
bütün şiddetiyle artarak devam etmektedir. Gerçekte Yeşilyurt'ta aç-
đa çıkan bu türden uygulamalar ülkenin her yanındaki baskı ve şid-
detten ayrı değil.

«Yeşilyurt Olayı» olarak bilinen ve Güneydoğu'da estirilen terör
sonucu bin beşyüzden fazla insanın gözaltına alınması, işkence ve
insanlıkđıřı uygulamalara maruz bırakılması nedeniyle 12 siyasi der-
gi ortak bir basın toplantısı düzenledi.

Yöredeki baskıları uygulayan ve uygulatanların protesto edildiği
basın toplantısında (31.12.1989), MEDYA GÜNEşİ, YENİ ÖNCÜ,
EMEK, EMEK DÜNYASI, HEDEF, YENİ DEMOKRASİ, GÜNEşE ÇAğ-
RI, YÖNELİş, EMEğİN BAYRAğI, YENİ ÇÖZÜM, GELENEK ve SO-
RUN imzalı basın açıklaması okundu.

Olayların Kürt halkı üzerindeki devlet terörünün somut bir gös-
tergesi olduğu vurgulanan basın açıklamasında: «Bunlar yalnızca bu-
günün sorunları değildir. Kürt halkı, tarihsel süreçte sürekli olarak
sistemli, şoven baskı, asimilasyon ve katliamlara maruz kalmıştır...
bugün Bölge Valiliğiyle, Özel Kolorduyla, Köy koruculuğu vb. uygu-
lamalarla pekiştirilen daha sistemli bir saldırı, sindirme ve imha po-
litikasıyla karşı karşıyadır.» denilmiş ve İngiliz sömürgeciliğinden bu-
güne miras kalan «Bölge Valiliği»nin olayların belli başlı sorumlula-
rından olduğu vurgulanmıştır.

«Bölge Valisi, aldığı emirler sonucunda bir vahşet politikası sür-
dürmektedir. Kozakçıoğlu 'Oralarda iyi şeyler oluyor' diyor. İnsanlık
tarihi, 'iyi şeyler' yapanları tarihin çöplüğüne atan sayısız örneklerle
doludur. 'İyi şeyler' uygulayanlar Kürt halkına çocuk, kadın, yaşlı,
genç demeden jandarma, polis ve yerel milis terörüyle vahşice saldır-
maktadır. Egemen güçler, her türlü ırkçı, şoven, asimilasyoncu ve im-
haya yönelik saldırılarının haklı bir mücadeleyi yok edemeyeceğini
anlamış olmanın tedirginliği içindedirler.»

«(...)Egemen güçler, attıkları her adımda insanlıkđıřı yüzlerini
ortaya sermektedirler.(...)»

12 Eylül'le birlikte her alanda estirilen devlet terörüyle (ülkemi-
zin) her karış toprağı zindana dönüştürölmüştür. (...)

«(...)baskılar, Cizre'nin Yeşilyurt köyünde insanlara 'pislik' yedi-
rilerek farklı bir boyut kazanmıştır... İnsanlıkđıřı bu uygulamalar,
bir kaç jandarma komutanının kişisel saldırısı değildir.»

Basın toplantısına bir konuşma ile katılan hukukçu Ahmet Ze-
ki Okçuoğlu da Doğu'daki insanlara ayrı hukuk kuralları uygulandı-

ğini, Osmanlı döneminden kalma ırkçı yasaların halen yürürlükte olduğunu söyledi. Doğu'da devletin henüz yürürlükten kaldırılmayan ırkçı yasalara dayanarak terör estirdiğini vurgulayan Okçuoğlu, «Sorun ilericilik, devrimcilik, sosyalistlik sorunu değildir. Sorun, insanlık sorunudur.» dedi.

Avantalar ve Yağmalar Ülkesinde «Baba»lık Kurumu

Hatırlayacaksınız; gazetelerde fotoğrafı yayımlandı. Yıl 1987, E. İnönü ailesiyle birlikte yeni yılı karşılıyor. Masanın başında en büyük «Baba» A. Sohtorik, onun yanında millî damat M. Toker, diğer yanda en büyük armatör «çantalı adam» Mengenecioğlu, SHP Genel Başkanı E. İnönü ve «aile»nin öteki mensupları...

Ülkede «aile» hegemonyasından sınıfsal billurlaşma sürecine ulaşıyor. Ne büyük bir gelişme. SHP Genel Başkanı E. İnönü, 1988 yılını da A. Sohtorik «aile»sinin «davetlisi» olarak karşıladı. Gazete fotoğrafları her şeyi açıklamaya yetiyor; hem de fazla söze gerek kalmadan.

İktidar partisi ANAP «Baba»lık kurumunun en önemli örnekleri arasında. Özal «ailesi»nin malı ve mülkü, ulusal ve uluslararası ilişkileri sistemin mantığını, nasıl işletildiğini bir güzel yansıtıyor.

Tekelci basın son günlerde «Baba»lık edebiyatı üzerine çok şey yazdı. Köşe yazarları da «baba»lar üzerine inci diziyor. 12 Eylül «ara rejimi» uluslararası tekelci sermayenin diktatörlüğünü perçinlerken, lumpen proletaryanın asalaklığına da uygun bir «çözüm» düşünmüş alt kademedeki «baba»ları piyasadan toplamıştı.

Tekelci sermaye güçleri en tepedekinden en alttakilere kadar organize olmalıydı ki, ara yerde bir yanlışlık olmasındı. Banka, ticaret, sanayi ve tarım sermayesinin köşe taşları en büyük «baba»ları oluşturduğuna göre; bunun bürokraside, basında ve her yerde kademe kademe uzantıları olacaktı. En büyük yağmayı en tepedekiler bölüşürlerken, «Hür Basın»ın sansasyona çevirdiği «baba»lar da kırıntıları çöplenecekti. Bu düzen artık, komisyoncu, tefeci, münibüs değnekçisi, tombalacı, ayakçı, odabaşı, vs. kadar uzanacaktı... Sistemin mantığı bunu gerektiriyordu çünkü.

Mason Locaları, Lions ve Rotary Kulüpleri kasabalara kadar boşuna örgütlenmiyordu. Lumpen proletaryanın asalaklığı yerine «adabına» uygun kurumlaşmalıydı. Aşağı kesimlerdeki «baba»lık müessesesi avantalar ve yağmalar ülkesinde bir doğal işleyişin ürünüydü.

Kapitalizmin ürettiği bu «baba»lar kurumlaşması, hakim gerici sınıflar ittifakının, polisin, MİT'nin, CIA'nın, Mason örgütlerinin gizli ve karanlık cinayet şebekelerinin «gözetim ve denetim»i dışında değildi. Türkiye'de alınan ve satılan ister uçak, silah, vapur, filo, zırhlı

araç, ihale, döviz, kadın, oğlan vs. herneyse, bu işlemlerin «baba»lar gümrüğünden geçmesi kaçınılmazdı.

Nereye kadar? İşçi sınıfı en güzel demokrasiyi gerçekleştirene, insanın insan tarafından sömürsünü yeryüzünden kaldırına kadar...

İnkılap Dal ile Dayanışma Girişimi

Paris Halkevi, Avrupadaki insanlarımızın oluşturduğu bir kurum. Ülkede ve Avrupadaki olaylar üzerine oldukça duyarlı ve çalışkan arkadaşların çabaları günü gününe basına, bu arada SORUN'a da ulaşıyor.

İlerici insan nerede ve hangi şartlarda olursa olsun iş yapılmasını önüne koydu mu, yapılacak milyonlarca iş var. 12 Eylül faşizminin, «hayatın her alanında olduğu gibi hapishanelerde de işkence, dayak, baskı ve çok çeşitli düzeylerdeki baskı tedbirleri gündelik hayatın bir parçası oldu.

«Tüm baskı tedbirleri ve uygulamalarına karşın, devrimciler, yurtseverler, ilericiler ve sosyalistler yaşamın her alanında olduğu gibi, engizisyon zindanlarını andıran cezaevlerinde de inançlarına bağlılıklarından vazgeçmediler ve onurlarını korudular.

«Diktatörlüğün cezaevlerindeki baskı ve zulmü birçok devrimcinin yaşamını yitirmesine ya da cezaevlerinin ağır koşullarında hastalanmasına yol açtı.

«Tedavi olanaklarının yok denecek kadar az ve göstermelik olduğu Türkiye cezaevlerinde bu durumun birçok örneği vardır. Kaldı ki devrimciler üzerindeki bu baskı, cezaevinden çıkışlarından sonra da sistematik bir biçimde sürdürülmektedir. Örneğin *Aysel Zehir*, hapislik yıllarında sağlığını yitirmiş ve tedavi için yurtdışına çıkma isteği T.C.'ince reddedilerek kendisine pasaport verilmemiş devrimci bir arkadaşımızdır.

«İlişikte geniş bilgi ve belgelerini sunduğumuz *İnkılap Dal* ise, uzun yıllar kaldığı cezaevlerinde maruz kaldığı baskıcı uygulamalar nedeniyle sağlığını yitirmiş ve çok ciddi bir hastalığın pençesine düşmüş bir arkadaşımızdır. *İnkılap Dal* arkadaşımız Avrupa'da tedavi görmediği takdirde ölüm tehlikesi ile karşı karşıyadır.

«*İnkılap Dal*'ın ailesi şu anda cezaevinden çıkan oğullarının yurt dışında tedavisi için belli girişimlerde bulunmuştur. Bu girişimlerin gönüllü bir destekçisi olarak bizler de Paris Halkevi ile birlikte *İnkılap Dal* ile bir dayanışma faaliyetine girmiş bulunuyoruz.»

Paris Halkevi başkanı Gürbüz Güneş imzalı bülten de «Uluslararası Af Örgütü»ne yapılan başvurunun metni, olayı belgeleyen çeşitli raporlar bulunuyor. Bülten Fransızca olarak da yayımlanmış. Ayrıca, *İnkılap Dal*'ın tedavi ve diğer ihtiyaçları için doğrudan ailesinin

adresine, (Mehmet Dal, Atatürk Mah. 359 Sok. No. 32 Akhisar-Manisa) maddi yardımda bulunulması, «Uluslararası Af Örgütü» ile sürekli koordinasyon içinde bulunulması (Amnesty) International Helmut Oberdiek 1, Easton Street London WC 1x8DJ UNITED KINGDOM) talep ediliyor.

«Kara Eylül'ün ardından, son söz daha söylenmemiş iken: 'insanlık onurunun, baskı zincirlerini parçalayan, işkenceyi yenme' kavgası verdiği ülkemizde; *İnkılap Dal* ve de *Aysel Zehir* kardeşlerimizin durumu ne ilk'tir ne de sonuncu...

«Onlara sahip çıkan bir dayanışma, geçmişten 'sıyrılıp gelebilen'lerden vazgeçmemiş ve de geleceğe yönelmekten yana hepimizin sorunlarının sorumluluklarının bir parçasıdır...

«Onlar zorlu, onurlu ve kahır dolu bir emek verilen geçmişten, kazanılması gereken bir gelecek özlemiyle düşünüp davranabilenlerin tümünündür, bizimdir... Onlara sahip çıkmalıyız... Onlara sahip çıkılmalıdır... Öyle ise haydi: İçeride dışarıda *İnkılap Dal* ile dayanışmayı yükseltelim!»

İnkılap Dal'ın güzel yüzlü bir resmi de bülteni süslüyor.

Nurettin Öztürk «Kayıplar» Listesinde...

«Düşünce ve Davranış Birbirinden Ayrılmaz» başlıklı bir organ da bir diğer güzel yüzlü insanımızın acılı «son»unu belgelemiş: «Nurettin Öztürk arkadaşımız işkencede katledildi. Mezarını bile henüz bulamadık. Kendisi, 12 Eylül rejiminin katlettiği yüzlerce devrimci-den biri olarak 'Kayıplar' listesinde. Bu olayların açığa çıkarılması ve rejimin teşhir edilmesi için herkes elinden geldiğince çaba göstermelidir. Nurettin Öztürk olayını kamuoyuna iletme çabamıza destek olmanızı, olaya yayın organınızda yer vermenizi diliyoruz.»

Adı: Nurettin Öztürk, Mesleği: Devrimci, Doğum Tarihi: 1948, Tutuklandığı ve kaybolduğu tarih: 5 Nisan 1984.

1960-70 döneminin onurlu kuşağından Nurettin Öztürk, Ankara Hacettepe Tıp Fakültesi öğrencisi iken emperyalizme ve faşizme karşı mücadelede ön saflarda dövüşen bir devrimci. FKF-DÖB ve DEV-GENÇ örgütlenmelerinde sorumlulukla aktif rol almış; «Kurtuluş» Dergisi Yazı İşleri Müdürlüğü yapmıştı. 12 Mart'dan önce kısa bir süre tutuklu kalmış, El-Fetih'e katılmış, orada da tutuklanmış; daha sonra Avrupaya geçmiş, 1983 yılına kadar İsveç'de sürgün olarak yaşamış, 1983 sonunda da Ülkesine dönmüştü. Kaldığı evde kurulan pus su sonucu, 5 Nisan 1984'de yakalanıyor ve kendisinden bir daha haber alınamıyor...

Nurettin Öztürk ile aynı dönem 1. Şube (DAL)'da hücrede, işkencede karşılaşan devrimciler, O'nun son anılarını şöyle anlatıyor:

«Yanımdaki hücreye koydular. İlk bir iki gün sürekli inlemelerini duydum. Üçüncü gün inlemeler kesildi. Askerler gelip baktılar. Sonra ölüsünü bir battaniyeye koyup götürdüler...»

Nurettin Öztürk, Direndi, Onurunu korudu, işkencede katledildi...

Cumhuriyet gazetesi, (21 Nisan 1988) konuyu ayrıntılı gündeme getirdi. Bazı dergiler de sürekli olarak bu türden «Kayıplar» sorunu işledi. Nihat Behram olayı «Uluslararası Af Örgütü»ne götürdü. Ailesi, arkadaşları «hukuki» girişimlerde bulundu. Bütün devrimciler duyarlılıkla konunun üzerine gitti.

«Yaşamı boyunca hiçbir eylemden dolayı yargılanmayan, tek tutuklanma nedeni 'Kurtuluş Dergisi Yazı İşleri Müdürlüğü' dönemindeki yazılar olan Nurettin Öztürk halen annesi, kardeşleri, arkadaşları tarafından aranıyor. Annesi Hatice Öztürk son sözlerini söylerken duygusallığını gizleyemiyor: 'Yüzde doksandokuz öldürdüler oğlumu. Bari mezarını görsem, bari mezarını öpsem.'»

Nurettin Öztürk'ün «Kayıplar» listesine alınması karşısında bütün namuslu insanlar sesini yükseltmeli, kapitalist anarşinin, «sayıyla mı teslim ettiler...» mantığı karşısındaki yerini almalıdır.

Ne Sıkıyönetim Komutanlıklarında ne Emniyet'lerde ve ne de hiçbir hukuk kurumunda kaydı kuydu bulunmayan Nurettin Öztürk hakkında «resmi» bir açıklama bekliyoruz. Nurettin Öztürk nerede?!

Onurlu Bir Yaşam: Necmettin Büyükkaya

Necmettin Büyükkaya (1943-24.1.1984) 1970-71 yıllarında DDKO içinde rol alan bir mücadele insanı. O'nun hayat arkadaşı Cemile Büyükkaya, bir soru üzerine şunları söylüyor: «Herşeyden önce Necmettin Büyükkaya'nın ölmediğini, öldürüldüğünü belirtmem lâzım. Ayrıca Necmettin Büyükkaya'nın öldürülmesi tesadüfi bir olay değil, planlı, tasarlanmış bir olaydır. «Ayrıca bunu ispat edebileceğini de belirtiyor: «...Şu an bile, O'nun işkence ile öldürüldüğünü, tanıkların ifadelerine dayanarak ispat edebilirim. (isim de veriyor)» Necmettin Büyükkaya, «Mahkemede: 'Bize, jop sokma, pislik yedirme, elektrik gibi insan haysiyetine yaraşmayan uygulamalarda bulunuyorlar. Ben şu an gayet sağlıklıyım, eğer bana bir şey olursa bunun sorumlusu cezaevi idaresidir» demişti. Sanki öldürüleceğini biliyormuşcasına...» (Medya Güneşi, S. 2, s. 38-39)

Diyarbakır cezaevinde, devrimci ve sosyalist her insana uygulanan vahşetin sayfaları birgün açılacaktır. İşkence ve katliam yaparak, özgürlük, bağımsızlık, demokrasi, barış ve sosyalizm mücadelesindeki en onurlu sesleri susturabileceğini sanan zavallılar, tarihsel yandaşlarının akibetinden kurtulamayacaktır!

Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı'na İnsan Hakları ile İlgili Bir Başvuru

Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı (AGİK) Viyana'da toplandı. Otuzüç Avrupa ülkesi yanında, Kanada ve ABD'nin de katılımıyla devam eden konferansın gündem maddelerinden birisinin 'İnsan Hakları' olması nedeniyle, Konferansa, ülkemizden bir çok yazılı başvuru yapıldı. Bunlardan Paris Halkevi'nin başvurusunda: T.C. Devleti'nin AGİK'na katılması ve 'İnsan Hakları' konusunun acil gündem maddesi yapılması nedeniyle, 'bu konuda kimi bilgileri iletmenin en doğal hakkımız ve sorumluluğumuz olup çıktığını' belirten başvuruda, öncelikle Amnesty International'in 12 Eylül 1980 sonrası Türkiye'ye ilişkin resmi veriler iletilmiştir:

- 650 000 kişi göz altına alındı.
- 210 000 politik dava dosyası açıldı.
- 177 kişi işkence altında öldürüldü.
- 2000 kişi güvenlik güçlerince katledildi.
- 48 kişi idam edildi.
- 226 kişinin idam dosyası parlamentonun onayını bekliyor.
- 55 kişi cezaevlerinde öldürüldü.
- 388 000 kişiye pasaport yasağı var...

«Bu rakamlar Turgut Özal'ın, sözüm ona demokrasinin en samimi ve açık göstergeleridir. Kaldı ki sorun bu rakamlarla da sınırlı değildir.» Doğu'da uygulanan baskı ve asimilasyon politikasını da örnekleyen başvuruda, milyonlarca insanımıza karşı, 'kendi ana dillerini konuşmaktan tutun da tüm ulusal ve demokratik istemlerine kadar her alanda' şoven baskı altında bulunan insanlarımızın çok yönlü sorunları AGİK'na iletilmiştir.

'İnsan Hakları' konusunda büyük bir aymazlık ve çifte standart uygulayan Özal yönetimi, ülkedeki mevcut diktatörlüğün bu konuda söyleyebileceği hiçbir şeyi olmadığı açığa vurulmuş ve AGİK gündeminden inmemiştir.

Türkiye, İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'ni yüzlerce kere ayaklar altına almıştır. Ülkemizde demokratik hak ve özgürlüklerin hangi düzeyde olduğu çok iyi bilinmektedir.

Binlercesinin yanında, İnkılap Dal, Nurettin Öztürk ve Necmettin Büyükkaya'nın şahsında güncellenen sorunları yaratanlar 'İnsan Hakları'ndan söz edemez.

AGİK'na yapılan başvuru şu cümlelerle son buluyor: «İnsan Hakları'nı ve demokratik özgürlükleri ayaklar altına alan bir rejimin 'İnsan Hakları'ndan söz etmeye ne gibi bir hakkı olabilir? Böylesine bir yalancılığa ve aldatmacaya karşı sessiz kalmak ise, demokrasi düşmanlarının suçuna ortak olmak anlamını taşımaz mı?»

'İnsan Hakları' konusu, bütün insanlığın, özellikle de bizim ülke-

mizin başta gelen bir sorunu. Bütün yurtsever, ilerici, devrimci ve sosyalistler bu konudaki çabalara omuz vermelidir. İnsan hakları konusunda verilen kavga, tutarlı bir demokrasi mücadelesinin önemli bir halkasıdır.

Sosyalist Basına Saldırıları Çeşitleniyor

Sosyal muhalefet her geçen gün daha da gelişip güçlenmekte. Bununla birlikte sosyalist basın da sosyal muhalefetin yükselen sesini gücüne duyurmakta ve yönlendirmeye çalışmakta. Ne var ki donanım yetersizliğinden kaynaklanan güçsüzlükleri ile iktidarın baskıcı saldırıları karşısında tökezlenmekte; demokrasidışı yasalar çerçevesinde toplatılmak, idarehanelerinin polisçe tehdid ve baskı altında tutulmak, dergi çalışanlarının ya hapishanede ya da hapse girmeye aday olmaları nedeniyle her gün fiziki ve psikolojik yoğun baskı ortamının havası teneffüs ettirilmek istenmektedir.

Şimdiye kadar toplatılmayan, hakkında dava açılmayan, kötü muamele ile karşılaşmayan sosyalizmin (biribirlerinden az farklı da olsa) sesi sosyalist basından bir örnek bulabilmek hemen hemen imkânsızdır. Örneğin:

Özgür Gelecek henüz iki sayı çıkmasına karşın her iki sayısı da toplatıldı. Sahibi ve yayın yönetmeni Mehmet Bayrak ve Yazı İşleri Müdürü Bekir Esen tutuklanmış ve haklarında dava açılmıştır. *Özgür Gelecek*'in ilk sayısının toplatılma nedeni olarak, dergideki herhangi bir yazı değil de, «derginin tümünün suçlu bulunması» gibi, sadece demokrasidışı değil, aynı zamanda da yasadışı bir uygulama yürütülmek istenmiştir.

Özgür Gelecek (imiz)'in 3. sayısına da daha matbaadayken el konuldu; dergi kamyonlarla taşındı... Basın bunu protesto etti; ama bu «protesto»lar kendi yasalarını bile çiğneyenleri bağlamadı...

Keza, *Medya Güneşi* dergisi şimdiye kadar altı sayı çıkmış ve tüm sayıları toplatılarak hakkında dava açılmıştır. *Medya Güneşi*'nin sahibi Cemal Özçelik ise halen tutuklu bulunmaktadır.

Hedef'te henüz iki sayı çıkmasına karşın, her iki sayısı da toplatılmış, dağıtımı engellenmiştir. *Hedef*'in sahibi Nurettin Karakoç da tutuklu olarak cezaevinde bulunmaktadır.

Toplumsal Kurtuluş dergisinin Aralık'88 sayısı henüz matbaadayken polis tarafından alınmış (dört sayısı peşpeşe toplatılmış) daha sonra da matbaa sahibi ile dergi yazarlarından Yalçın Küçük bir süre tutuklu kalmışlardır.

Yöneliş'de yayın yaşamına henüz başlamışken toplatılmış, sahibi Ata Yazıcıoğlu ve Yazı İşleri Müdürü Hakan Sürek hakkında davalar açılmıştır.

Emek dergisi yayıma başlar başlamaz toplatılmış hakkında «ma-lûm» gerekçelerle kovuşturma açılmıştır. *Emek Dünyası* ise yeniden toplatılmıştır.

Çağdaş Yol, Emegin Bayrağı, Özgürlük Dünyası, Yeni Öncü, Yeni Çözüm, Yeni Demokrasi sürekli toplatılma tehdidi altında... Toplumsal Diriliş'in kapısı mühürlü. Tutulan zabıta bulunmayan: Fax-telefon, daktilo, arşivi (malı-mülkü) «gözaltında»... »

Sosyalist basının uğradığı baskıların yanı sıra, ilerici-devrimci nitelikli kitaplara ve yazarlarına (hattâ matbaa çalışanlarına) karşı da şiddet devam ediyor. «Savunma Yargılıyor» isimli kitap toplatılırken, kitabın yazarı Av. İbrahim Açı ve Devrimci Yol'un savunmasını derleyen Osman Tayfun Mater tutuklandı. Matbaacı ve yayıncı da bir süre tutuklu kaldı.

Şair N. Behram'ın kitabı daha ciltlenmeden matbaadan toplatıldı.

Örnekleri çoğaltmak mümkün.

Burjuvazi, solu zaafları içinde yakaladıkça, baskı uyguluyor; kim-senin gözünün yaşına bakmıyor.

Oysa sosyalist basın arasındaki ciddi ve somut birlikteliklerin har-cı henüz yeni karılmakta. Yine de bu birlikteliklerin dışında kalma-ya özen gösterenler bulunmaktadır. SORUN BSD, farklılıkları bir yö-nüyle «zenginlik» olarak değerlendirmiş ve sosyalist basına yönelik her türlü baskı ve terör karşısında asla duyarsız kalmamıştır. Yanıt-sız kalsa da, kadrolar arası devrimci arkadaşlık ve duyarlılığın temel-lerini atmaya, bu konuda örnekler sergilemeye çalışmış ve bundan böyle de doğru bildiği bu yoldan ayrılmayacağını her fırsatta göster-miştir.

Sosyalist basın ve kitaplar daha matbaadayken, ciltlenmeden ya da dağıtılmadan toplatılmakta, «gerekçesi» ise sonradan hazırlan-maktadır. İdarehanelerde bulunanlar, çalışan-misafir diye ayırdedil-meksizin ve hiçbir gerekçe gösterilmeksizin karakola götürülmekte, iş-kenceyle «gizli örgüt ikrarı» yaptırılmaya çalışılmaktadır.

Elbette, yükselen sosyal muhalefetin hayatı değiştirici, güzelden yana dönüştürücü kanallara akmasını önlemek isteyen hakim sınıf-ların iktidarı ve sözcülerinin hayatın her alanında uyguladığı baskı, terör, kışkırtma ve hukukdışı uygulamaları bir bütündür. Dolayısıyla sosyalist basın da bu baskılardan üzerine düşen payı almaktadır.

Sosyalist basın üzerindeki her türden sistemli uygulamaları ye-terli görmeyen, bu konuda yeni taktikler önerenler de «hür basın» içersinde yer almakta. Finans kapitalin güvencesinde, arkasını sağ-lam bir yerlere dayamış *Yeni Forum* dergisi de bunlardan biri.

Yeni Forum'un 16-31 Ocak 1989 tarihli 225. sayısında, «1988'i Geride Bırakırken: Marksist Terörist Kalıntılarının Çırpınışları» baş-

lıklı yazısında, sosyalist dergileri yaklaşık beş yıldır yakın takibe aldıklarını ve böylece «devlet ve millet güvenliğini tehdit edici, yıkıcı, bölücü noktaları ve geleceğe yönelik planları deşifre» ettiklerini, «çözümleme»leri ile ilgililere gerekli uyarı ve işaret verdiklerini yazıyor. Bununla de yetinmeyen yazar «Yıkıcı sol dergiler nasıl izlenir ve çözümlenir?» başlığı altında, devletin sol dergileri gereğince izleyemediğini, bunu yapacak «uzman entelektüel» (!) kadrolara yeterince sahip olmadığını belirterek işin püf noktalarını gösteriyor aklı sıra. Anlaşılan cezaevlerini, işkence odalarını, mezarlıkları dolduran ilerici, devrimci, sosyalist insanlarımız az geliyor.

«Ortalık toza dumana boğulacak. Ankara Emniyetinin 7. katı ile İzmir ve Gayrettepe Emniyetin'in 1. şubesinde dolduruşa getirilen 'zavallı birileri' oldukça zor ve sıkıntılı sözlülerden geçecekler... DGM'ler ve çevik kuvvetler biraz daha fazla mesai yapacaktır, o zaman... Ve tabiki her zamanki gibi polisteki psikolojik üstünlük, çalışmalarının meşruluğundan yola çıkarak da olsa kırılmıyacak ama birileri fena halde kırılacaktır... Buna emin olunuz.» Görüldüğü gibi «işkence» emirleri sadece «emir-komuta zinciri» içinde üstten değil, kimi zaman da «hür basın»dan gelmektedir.

Kadrolar arası diyalog ve tartışma arayışlarının, köretilmeden cevap bulması zorunluluğu, pratiğin (ve aslında teorisinin de) getirip dayattığı bir zorunluluktur. Tüm bu somut koşulların tahlili çerçevesinde «safları sıklaştırmak» gerekliliğini görmek, tarihin tekerleğini patinaj ettirecek «eski» sapkınlıklardan sakınmak gerekiyor.

Sosyalist dergiler bütünlüklü yapılarını korudukları sürece baskı ve kışkırtmalara karşı durulabilir, oyunlar geriletilip bozulabilir.

Sendikali İşçiler Devleti Tarif Ediyor

Yer, bir sendikanın lokali, gün 25 Aralık 1988. Bir sendikanın şube kongresi yapılıyor. Delege işçiler bol bol sigara ve çay içiyor. Güvenlik güçleri de işbaşı yapmış; onlar da çay ve sigara içiyor. Ayrıca not tutuyorlar.

Kongre açılmış, divan oluşturulmuş, raporlar okunmuş, konuklar konuşmaya başlamıştı. Konuk sendikacılar arasında ağzı laf yapanlar çoğunlukta. İşçiler hâlâ böylelerini de alkışlıyor. Konuşmacılar arasında sınıf bilinçli işçiler de var. Hurma Elektronik grevcileri gibi...

Gözümüz işçi delegelerdeydi. 1980 sonrası işçi sorunlarını nasıl görüyorlardı, sosyalizm hakkında neleri öğrenmişlerdi? Giderek işlevsizleşen sendika ve toplu sözleşme düzeni hakkında beklentileri neydi? Aralarında konuşmaktan çekinen, heyecanlandığı için sorunlarını dile getiremeyenler çoğunlukta idi. Oysa sendika yöneticileri demokrat davranıyor, onları konuşmaya da özendiriyordu. Çok geçmeden

Doğulu bir işçi söz aldı. Kırık dökük Türkçesiyle derdini bir tamam anlattı; dahası anlayana ders de verdi. Doğulu işçi devleti anlattı, ve şöyle seslendi arkadaşlarına:

«Doğu'daki çoban bile devletin ne olduğunu öğrendi. Biz bu halere neden düşüyoruz? Kendi suçumuzdan. Birlik olamamışız. Evet devlet güçlüdür, niçin? Bizim yüzümüzden. Özal işçi sınıfına halkımıza baskı yapıyor. Niçin kızıyoruz? Doğrusunu yapıyor. Bizler çalışıyoruz, onlar memleketi yağmalatıyor. Aklımız varsa yağmalatmayalım. Adamlar devletin dümeninin başına çöreklenmiş, bu dümen ellerinde oldukça biz daha çok sömürüleceğiz demektir. Çare bizdedir ve de tektir. En azından bizim işkoluna bakalım: İşkolumuzda 40 bin işçi var; bunların 5 binini ancak örgütlemişiz. Bu yetmez, öteki işkollarındaki işçilerin de örgütlenmesi ve bir yerde bulunması gerekir. Türk-İş'in başında da onların adamları var. Türk-İş'i ele geçirmek zorundayız. Siyasi partiler bizden sadece oy alır. Onlar bizim partimiz değildir. Hepsi devlet partisidir. Devletin çıkarlarını düşünürler. Devlet bütün gücüyle bizim için yoktur. Bu gücü bizim demokratik taleplerimizin bastırılması için kullanıyorsa kimseye kızamayız...»

Doğulu işçiyi dinlerken sözde sosyalist «aydın»larımızı hatırladık:

«Güler yüzlü sosyalizm» diyenler, «Altusher der ki» diye söze başlayanlar, Kemalizmi sosyalizm ile uyarlayanlar, Marx-Engels-Lenin üçlemesini atlayıp «Stalin, Troçki, Mao, Castro, Guevera, Ho Şi Minh, Enver Hoca, vö.» diye dil üstünde kaydırmaca yapanlar, «Yaşasın Gorbaçov yoldaş» deyip arkasını getiremeyenler, Latin Amerikalı devrimcilerin sülalesini ezberleyip Türkiye üzerine tek laf edemeyenler, sosyalist devrimi kağıt üzerinde yapanlar keşke bu ufacık sendikanın şube kongresine gelseydiniz. Otellerde, motellerde, panellerde, manellerde dünyaları feth edeceğinize gelip de bizim Doğulu işçi arkadaşı dinleseydiniz. Belki felsefi olarak okuyup öğrendiğinizi sandığınızı «bilgi» birikiminizi gözden geçirirdiniz. Belki de devlet nedir? sorusuna geçerli bir cevabı öğrenirdiniz(!)

Doğulu işçi, sendikayı, grevdeki olumsuzlukları ve işçileri de eleştirdi. Nelerin yapılması gerektiğini anladığı kadarıyla anlattı. Sözünün sonunda: «eğer şunları şunları yapmazsanız attığınız her adımda, grevlerde daha çok 'bölücü' ve 'hain' arayacaklardır...» demeyi de ihmal etmedi.

Bizim gönlümüz bunları söyleyenlerin başta ISP olmak üzere hayatın her alanında işbaşı yapmasından, ağırlıklarını koymasından yadır. Ötekilere güvenimiz yoktur.

İşçi Sağlığı Derneği 1. Kongresini Yaptı.

İşçi sınıfı adına çok söz edenler, hattâ ileri derecede keskinlikler-

den dem vuranlar, ne yazık ki çoğunlukta. Böyleleri, pratik hayatta üstesinden gelinmesi gereken bir yığın sorunun yükünü omuzlamaktan kaçıyor. Diğer yandan bazıları da büyük bir sorumluluk ve özveriyle mücadelenin en somut örneklerini sergiliyor. İşte, İşçi Sağlığı Derneği (İSD)'de iş yapan, önlerine koydukları somut hedeflere doğru, somut pratik adımlar atan insanların altında toplandığı bir çatı.

Çalışma alanını, başta hekimler olmak üzere her meslekten bilim adamlarıyla, konunun asıl sahibi olan işçiler ve tüm çalışanların çakıştığı bir platform olarak seçen İSD, 1. Olağan Kongresini yaptı.

«İşçi sağlığı sorunlarını, uygulamadaki çözüm önerilerini engel tanımaksızın yaygınlaştırıp, işçi sınıfının (bu önerilere) sahip çıkmasını sağlamak için» harekete geçen İSD, bunda başarılı da oluyor. Derneğin 1988 yılı çalışma raporunda: «Çeşitli iş yerlerinin isteğiyle (Havagazı fabrikası, Haydarpaşa asbest fren balataları, deri iş yerleri), o iş yerlerindeki sağlık zararlıları hakkında hazırladığımız bilimsel raporlar, işçi sağlığı hak aramalarında mücadele dayanakları oldular.» denilmektedir.

Grevdeki işçilerle işsizlere de gücü oranında pratik sağlık hizmeti sunmayı hedefleyen dernek, her yıl bütçe içindeki payı düşürülen sağlık hizmetleri alanında «sosyal devlet»in üstlenmesi gereken bir işlevin karikatürünü yapıyor.

Diğer yandan gördüğü bir işlev var ki, bu da en az sağlık kadar önemli. O da, işçi sınıfının örgütlenme alanlarından biri olma işlevi. Ne var ki gönül (aslında bilim), işçi sınıfının mücadelesini bütünlüklü yürütecek bir tek örgüt tanıyor: Parti.

İşçi sağlığı denilince, parti adına keyfi hareket edenlerin ruh ve beden sağlığı da akla geliyor...

Dr. Şefik Hüsnü'yü Anma Programı

Ölümünün 30. yıldönümünde Dr. Şefik Hüsnü Deymer'i anma programı düzenlendi. Turgut Akalın, Zihni Anadol, Fahri Aral, Hale Kıyıcı, Şaban Ormanlar, Sibel Özbudun, Mehmet Emin Sert ve Servet Ulusoy'dan oluşan bir komitenin düzenlediği anma programı çerçevesinde yayınlanan bir çağrıyı aşağıda veriyoruz:

Türkiye'de 70 yıla varan bilimsel sosyalist hareketin tarihi, onu var edenlerin tarihiyle de özdeştir.

Diğer bir deyişle denebilir ki; yaşamını işçi sınıfına ve onun aydınlık geleceğine adanmış isimli ve isimsiz önderlerin yaşamları, Türkiye sosyalist hareketinin de tarihidir.

Tarihimizin karalanmaya, tahrif edilmeye, saptırılmaya, unutturulmaya çalışılması karşısında geçmişe sahip çıkmak, yaratılmış değerleri günümüze taşımak, korumak ve geliştirmek, deneyleriyle günümüzü aydınlatmasını sağlamak, tüm bilimsel sosyalistlerin, tüm ilericilerin görevidir.

Bunun için işçi sınıfı hareketinin artık aramızda bulunmayan önderlerini, görüşleri, düşünceleri ve kattıkları değerler ile yaşatmak da bir görev olmaktadır.

Bu çalışmalarda, tarihi bilimsel açıdan ele alınıp irdelenmek, objektif kalmak, belgelere dayanmak, subjektif yaklaşımları önlemek önem taşımaktadır. Bu anlayış içinde, inceleme, araştırma, eleştiri ve tanıtım çalışmalarının belirli kişi ya da kuruluşların tekelinde olamayacağı düşüncesindeyiz.

Bizler, 40 yılı bulan siyasal mücadelesinde, düşüncesi ve eylemiyle Türkiye'nin kültürel, siyasal, toplumsal yaşamını etkilemiş olan Dr. Şefik Hüsnü Deymer'i, ölümünün 30. yıldönümü dolayısıyla anma hazırlıklarına girişmiş bulunmaktayız.

Anısına ve çabasına değer verenleri, 1 Ocak - 30 Nisan 1989 tarihleri arasında çeşitli etkinliklerle sürdürülecek bu çalışmaya bulgu, belge ve tanıklıklarıyla katkıda bulunmaya çağırıyoruz.

İrtibat: M. Emin Sert (522 37 56), Hale Kıyıcı (527 04 13)

Anma programı çerçevesinde yapılan ilk etkinlik, öğretim üyesi Toktamış Ateş'in konuşmacı olarak katıldığı bir konferans oldu. Ateş, konuşmasında III. Enternasyonal döneminde Bakû'de toplanan Doğu Halkları Kurultayını anlattı. Çeşitli belgelerden kurultayı değerlendiren konuşmacı, 15'lerin Karadeniz'de boğularak öldürülmesinin ardından, vurulan Enver Paşa için «şehit» nitelemesinde bulundu. Konuşmacının bu değerlendirmesi ve konunun geneline sosyalist olmayan yaklaşımı toplantıya katılan dinleyicilerce eleştirildi.

Şefik Hüsnü'yü anma etkinliklerinde, herkes kendi öznel yaklaşımıyla konuya eğilmemelidir. Önemli olan, Marksist solun konuya bakışıdır; sosyal mücadele tarih ve geleneklerimizi çarpıtan yaklaşımların açığa vurulup, keyfiliğin yolunun kesilmesidir. Etkinliğin özü böyle olmalıdır.

Sosyalist hareketimizin tarihsel oluşumu ve gelişiminde kanı ve teriyle ön safları tutan Dr. Şefik Hüsnü'nün, Atatürkçülük üzerine kitaplar yazıp, dersler veren bir öğretim üyesi tarafından anılması gerçekten çok gariptir. Aynı gariplik SHP milletvekili konuşmacı Tefvik Çavdar için de geçerli...

Dr. Şefik Hüsnü'nün içinde bulunduğu Marksist geleneği temsil edecek, kendisiyle bir süre de olsa birlikte bulunmuş insanların bir kısmının halen yaşıyor olmasına rağmen; bunların yerine konuyla ne kadar ilgili oldukları tartışılabilir ki kişiliklerin konuşmacı olarak Şefik Hüsnü'yü anmaları gerçekten çok garip. Tarihe ilişkin sorumluluklarımızı yasak savan bir görünümünden kurtarmak gerektiği düşüncesindeyiz.

SORUN

4 Şubat 1989

(Politika Cephesinde Önemli Gelişmeler: İsmail Arguvanlı, Ali Özdoğu, Temel Demirer, Aykut Akbaş ve Sırrı Öztürk'ün yazı dökümanlarından yararlanarak Birlikte kalemle alındı.)

«SOSYALİST SOL KONUŞUYOR» NE YAPILMALI?

«Solda Birlik Rüzgârı»

Ali Özdoğu

Milliyet Gazetesi 1-12 Ocak 1989 tarihleri arasında «Sosyalist Sol Konuşuyor» başlığıyla bir yazı dizisi yayımladı. Sermayenin güvencesinde haber, yorum ve repörtajlarıyla bir hayli tiraj yapan Milliyet; ayrıca, emekçi halkımızın özlemlerinden bazılarını (ev, at, avrat, vs.) kartonlayıp sunuyor.

Solun tarihsel serüveni, Babıâli basın tekellerinin her zaman başvurduğu bitmez tükenmez bir hazine gibidir. Solun parti, sendika, dernek, gençlik ve öteki alanlarındaki eylemleri, programları büyük bir kesimin ilgi alanındadır. Sorunların sorumlu ağızlarca cevaplanmasından sağda ve solda yararlanacak olanlar var. İşte Milliyet, (özel niyeti ne olursa olsun) bu türden yazı dizileri ve repörtajlarıyla nisbeten olsa bir işlevi yerine getiriyor.

Gazete yazı dizisine «Türkiye Solunun 70 Yıllık Soyağacı» çizelgesiyle başladı. Solun kendinin yazdırdığı bu bilgilerin daha ayrıntılısı CIA, PENTAGON, MOSSAD, MİT ve diğer istihbarat birimleri başta olmak üzere herkeste mevcut. Mücadele tarihimizde sürekli kırılan, kırdırılan ülkemiz solu, her hesaplaşmada bölünerek ardında bir yığın malzeme bırakıyor. Hakim gerici sınıflar ittifakı da bu «soy ağacı» çizelgesinin iyice dal budak salmasından ötürü çok sevinmektedir. Sorumlu devrimci kadrolar ise bu gerçekliği nasıl aşarız diye düşünüyor.

Türkiye solunun partileri, eylemleri ve önderleri (teori ve pratiği), bu gidişle daha çok gazeteye tiraj getiren yazılara malzeme olacaktır. Nereye kadar? Türkiye İşçi Sınıfı Hareketi kendi tarihini yazabilecek düzeyde derlenip toparlanmayı gerçekleştirene kadar. Devrimcilerin düşünce ve davranış dünyası birileri için sansasyon, tiraj meselesi olduğu müddetçe ölümüz dirimiz daha çok sömürülecek demektir.

Anılan yazı dizisi «soy ağacını» da bütünüyle vermedi. Oysa konuya kendi zenginliklerini katacak olan onlarca örgüt, çevre ve kişi vardı. Sosyalist mücadeleyi ulusal sorun (Kürt ulusal sorunu) üzerine temellendirmek isteyen çevrelere yazı dizisinde yer verilmeyişi büyük bir eksiklikti.

İlkesel kimi eksikliklerine rağmen, söz konusu yazı dizisinde konuşturulanların söyledikleri hakkında (yazılış sırasına göre) şunları dile getirmek istiyoruz:

«TBKP'nin Saati 141-142'ye Ayarlı»

Bu başlığı taşıyan yazıda, «TBKP programı nasıl hazırlandı? Bugün birçok temel konuda geçmişten farklı şeyler söyleyen TBKP, programını hangi özeleştirir ya da geçmişin muhasebesi temeline oturttu?» sorusuna sorumlular farklı cevaplar vermektedir. «İşçi» kesiminden Sakalsız ve Karaca, «geniş tartışmaya dayalı bir değerlendirme henüz yapılmış değil» derken, «aydın» kesiminden Sargın ve Yağcı ise «biz bir muhasebe yaptık, işte TBKP programı» demektedir.

«Tarihi TKP»nin adını, sosyal mücadele geleneklerini kendi öznel ve faydacı yaklaşımlarıyla, ayrıca büyük bir ustalıkla kullanıp harcayanlar; şimdi de, nasıl bir «muhasebe» yapıldıktan sonra hazırlandığı her tarafından belli reformist programlarının serüvenini bu şekilde açıklamaktadır.

Program, bir partinin niteliğini yansıtır. 12 Eylül sonu iyice açığa çıkan sağ teslimiyetçi tutumlarını, bu sefer alelacele TBKP formülasyonuna çevirenler, program denilince demek bunları anlıyorlar. Oysa bu hareketin içinde bulunanlar kendilerine dürüstçe şu soruyu sormalıydı: «Biz nasıl TKP olduk?», «Niçin hakiki bir İşçi Sınıfı Partisi olamadık?», «İşçi Sınıfı Partisi nasıl oluşur?». Aynı sorular TİP için de geçerlidir.

İşçi ve sosyalist hareketimizin bütünlüğü ile Kürt halkının kuruluşu üzerine program üretilmesi, dil üstünde kaydırmacayla gerçekleşmiyor. Birilerinin saati denildiği gibi 141-142'ye ayarlı olabilir. Bütün sorun «legalite»ye ve «demokrasiyi kazanmaya» indirgenebilir(!). Bizim sorunumuz, TBKP ve SP türünden program ve örgütlenmelerle kitleleri oyalamak değil; bütünlüklü, ciddi, güvenilir ve donanımlı, ayrıca sosyal mücadelenin her alanında hareketi kucaklamaya aday bir partileşmenin raylarının döşenmesidir.

«Marks ve Lenin Önderimiz Değil»

«TKP teorisyeni ve politbüro üyesi» olduğu söylenen Veysi Sarısozen'in sözleri dizide bu başlıkla sunuluyor...

Türk solunun «örgütlü» 70 yıllık serüveninde o kadar çok MK üyesi ve politbüro üyesi üretildi ki; «şey kuyruğunu sallasa MK ve politbüro üyesine değişiyor...» diyesi geliyor insanın. Zavallı memleketinde hem KP'ler, hem de MK-Politbüro üyeliği milletvekilliği kadar ucuzladı.

Lâz İsmail ile komünistliğini tescil ettirenler, ülke dışında kimi kombinezonlarla kendi tarihlerini başlatıyor. Bu olaya Türkiye'de birçok insan «hayırhah» bir yaklaşımla eyvallah diyebiliyor. Üstelik bir de Dünya Sosyalist Sistemi, Marksist-Leninist Enstitüler, Bilimler

Akademisi, her sosyalist ülkedeki «Türkiye Masası», işi bu kadar ucuza kapatanlara «parti» muamelesi yapıyor(!). Doğrusu hepinize kocaman bir «maşallah!» çekilse yeridir. Tabii, işçi sınıfı da hepimizi ıslıklamalı.

İnsan ülke somutundan kopacak, bir serüvencinin arkasına saklanacak, enternasyonalizmi sömürecek, eline bir de «radyo» geçirecek, kendi laçka ve liberal ilişkilerini «parti» diye satacak, ve de bu çağrışım «biat» etmeyenleri «hayin, antiparti» ilan edebilecek, çoluk çocuğu yalan ve zehirle besleyip TKP adına ahkâm kesecek, bütün devrimci kadroları birbirine karşı kanlı bıçaklı hale sokacak, parti, sendika, dernek, gençlik, kadın, barış, öğretmen, yayın, vd. hareketler içinde onulmaz yaralar açıp veba mikrobı gibi girdiği yeri kurutacak, ve de en nihayet hidayete erdikten sonra çelebi çelebi pozların, Perinçekli elense peşrevlerinin ardından denilecek ki: «Bence Marx da, Engels de, Lenin de, Gorbaçov da Türkiye solunun liderleri değildir. Biz en fazla, bu sayılanlar çapında yerli liderler yetiştiremeyişimizden hayıflanabiliriz.» Ardından ekliyor: «İşçi sınıfının tek partisi ve enternasyonalizmin temsilcisi benim denilmesini doğru bulmuyor.» «Hareketimizin ortak başarısızlığı, Marksist solun birliğini gerçekleştirememektir.»

Sol ve kitle içindeki çalışmaları, «bütün sol grupları birbirine düşüren ve geleceği olmayan bir politikaydı» diye «tasvir» ediyor...

Düşünelim: Bunları fabrikada çalışan sıradan sosyalist bir işçi ya da felsefe okuyarak sosyalizmle tanışmış bir öğrenci söylemiyor. Yıllardır TKP adını kullanmış, tarihsel ve sosyal mücadele geleneklerimizi harcamış bir ekibin «teorisveni» söylüyor. Parti kuruntuları, sosyal pratikte bozguna uğradıktan ve de M. Gorbaçov'un açıklık ve yeniden yapılanma gibi politikaları uygulamaya konulduktan sonra, zoraki bu «çizgiye» gelmiş ve bu türden yarım doğrularla işin «nezaketini» kurtarmak istemişlerdir. TBKP'nin sempatizanları dışında ciddiye alınmayışı nedensiz değildir. Bu insanlar kadrolar arasındaki sevgi ve güven duygularının kundaklanmasını sağlamıştır.

Bütün «becerisi» kendiliğinden TKP çağrışımı yapmak olanların, birden bire bu alana kümelenmesi öğretici derslerle doludur. Hayatlarını «dublör» ya da «suflör» olarak kazanmak dururken bu türden bir «partizan»lığın nedenini anlamakta oldukça güçlük çekiyoruz.

Üçüncü sınıf bir «Çeka» kafasıyla TKP'cilik oynayan ve bunu da yüzüne gözüne bulaştıranların sürekli perde arkasında kalması, en «akıllı»larını ateş hattına sürmesi, tam da tarihsel TKP'nin tarihinden kalan olumlu birikimin harcanması planlarıyla çakışmaktadır.

Kim ki, işçi ve sosyalist hareketin kadrolarıyla açık, dürüst, ilkel karşılaşmadan kaçıp bu türden serüvene soyunuyor, o kimse yeni serüvenlerin kurgucusudur. Bu komediyi oynayan da, oynatan da,

hakikatleri görüp bu yolda mücadele etmeyenler de sorumludur.

12 Mart yenilgisinin ertesinde sahneye konulan TKP'cilik oyunu, «çok şükür» 12 Eylül bozgunuyla daha da cilası dökülmüş ve sona ermiştir. Aynı aktörlerin günümüzdeki «yeni» oyunu ise TBKP'ciliktir.

Herkes biliyor: Marx, Engels, Lenin sosyalist teori ve pratiğin baş öğretmenidir. Hem de bütün KP'lerin saygın öğretmenidir. Türkiye İşçi Sınıfı Hareketi, sırtındaki küçükburjuva ve burjuva sol ağırlıklarından kurtulma mücadelesi sonunda elbette kendi önderlerine kavuşacaktır. Bu türden önderliğin gecikmeden çıkacağı, bütünlüklü bir direniş hattının oluşturulacağı gerçeği bir yana, Marksistlerin görevi, bunun şartlarını oluşturmak olmalıdır. Sorunun sorumluca tartışılacağı yer de, herhalde PARTİ'dir.

«Eski TKP Çevresinden Yazar ve Sosyolog Oya Baydar»

Ropörtajı yapanlar Oya Baydar'ı bu başlıkla sunuyor yazı dizisinde. Onun serüveni TİP, TSİP, TKP, TBPK diye sürüyor. O. Baydar'ın şimdiki yaklaşımını dikkatle izliyoruz. Geçmişteki büyük hatalarını öne süremiyoruz; ama hiç unutmuyoruz da...

Hayat insanı değiştiriyor. Olabilir. Şimdi Oya Baydar eski kimliğini taşı mıyormuş. «Esnek ve yapıcı» düşünüyormuş. Fakat bu tutum neyi değiştiriyor?

«Kaçmaz, TBKP'yi Sıkıştırıyor»

TSİP'in serüveni ötekilerden çok daha ilginç. 12 Mart sonu, işçi hareketiyle sosyalist hareketimizin bütünlüğü sorunu bugünkü gibi yine gündeme gelmişti. Hayatı kucaklayabilecek bir PARTİ aranıyordu. Bütünlüklü bir partinin oluşturulmasının bazı şartları vardı. TSİP ileri gelenleri bazı ittifaklarla bu boşluğu doldurmak için bir «atak» yapmıştı. Aynı tarihlerde ülkeden kopmuş birileri, lâz İsmail'in «önder»liğinde TKP adını kullanarak bir başka «atılım» daha yapmıştı. Ülke dışındaki «atılım», ülkedeki «atak»ın önüne geçme «beceri»sini gösterdi. TSİP'ten çeşitli parçalanmalarla yeni örgütler çıktı. En büyük transferleri de TKP adını kullananlar yapmıştı. TSİP pratiği, İşçi Sınıfı Partisi'nin nasıl oluşturulması gerektiğini herkese öğretti; ama TSİP'nin elde kalan kadroları bunu halâ öğrenemedi. Ya da hayatın öğrettiği somut durumun tahliliyle yerli yerine koyamıyorlar.

Ahmet Kaçmaz'ın TBKP'ni «sıkıştırması», İSP'nin oluşturulması yolunda bize yeni bir şey öğretmiyor. Hiç de ilginç gelmiyor. Bir yandan TBKP ile diyalog (onlar ise TSİP'ne bize biat et diyor), birlikte program tartışmaları, «sol birlik» denemeleri, öte yandan Görüş dergisi aracılığıyla, hini hacette TBKP'de cem edecek «görüşler kürsüsü» çalışmalarıyla TSİP, hiç de net olmayan bir yolun izinde görünüyor.

TSİP yetkilileri bu süreçte, kendi serüvenlerine toz kondurmadan, kendileriyle diyalog arayan devrimcilere son derece sekte tavırlarıyla «biz partiyiz, siz kimsiniz?» diyebiliyor. Sınıfsal tevazuularını kaybetmiş TSİP yetkililerinin, ün düşkünü çevresiyle «dikte»ye kalkıştığı «prensip»lerinin çoktan aşıldığını sosyal pratik göstermiştir. TSİP yetkilileri de, ittifak aradığı ortakları gibi, işçi sınıfı ve emekçi halkların önünde özeleştirici yapmamıştır; Parti oluşturulması konusunda da kendiliğindenliği egemen kılmaktan yana bir konumdadır. Sınıf bilinçli kadroların canlı ve etkin desteğini yanlarında hissetmeyen her siyasi akım gibi TSİP sözcüleri de kendi amentülerini okumaktadır. Söylenecek bir şey yok; yaşları gençtir, onlar da öğrenir!..

«12 Eylül'de Hepimizin Sorumluluğu Var»

Devrimci Yol ana davasının 1 numaralı sanığı Oğuzhan Müftüoğlu bu «özeleştirici»yi yapıyor. Türkiye solunun eleştirel değerlendirme yapması gerektiğini dile getiriyor. İç (yerli) deney zenginliklerimizin «partileşme sürecini tamamlayamaması»nın Devrimci Yol'un en büyük hatası olduğunu söylüyor. Bu söylenenlerde hakikat payı vardır.

Devrimci Yol davasında yargılanan ve henüz cezaevinde bulunan arkadaşların içinden geldiği harekete bilimsel bir eleştiri yöneltmeleri gerekiyor. İnsan cezaevinde de olsa, iki «ara rejim» yaşayan bir ülkenin sorumluluk üstlenmiş kadroları olarak bu görev ister istemez insanın önüne fatura ediliyor. Ciddi kadrolar, Tarihsel TKP ile TİP'nin eleştirel değerlendirmesini atlayarak söze; DEV-GENÇ, THKP-C ve aynı uzantıda Devrimci Yol diye başlamayı doğru bulmuyor. Bu gelenekten gelen örgütlenmelerin, THKP-C hareketinin teori ve pratiğine acımasız bir eleştiri yöneltmeleri gerekiyor. Tarihsel TKP geleneği nasıl çarpıtılmış ve içinden çıkılmaz duruma getirilmişse, onun üstlenemediğini yapmaya girişen, direngen, özveri ve atılganlıkla hareketi kucaklamaya çalışan bütün örgütlenmelerin sorumluları da, THKP-C geleneğini çarpıtmalardan kurtarmak ve aşmakla yükümlüdürler.

Her hareketin içinde doğrular da eğriler de vardır. Bunların ayıklanması, yenilgi şartlarında gündeme gelir. Devrimci kadrolar da gündemdeki sorunları çözüme kavuşturmakla yükümlüdür.

Günümüzde, kimse artık TKP diye söze başlayamıyorsa, THKP-C diye de söze başlamamalı. Bu yönelişlerin tümü yeni yönelişlerle aşılmalıdır. Hayatın öğrettiği de sanıyoruz budur.

«TKP ve TİKP Hariç Herkesle Birleşiriz»

Devrimci Yol örgütünün Avrupadaki liderlerinden İbrahim Se-

vimli, mücadelenin sıcağından gelen kadroların gözlemini kestirmeden bu sözlerle ifade ediyor. Bu arkadaş, ayrıca, «şu anda Devrimci Yol diye merkezi bütünlüklü bir yapı yok.» diyor. Zaten başından (THKP-C'den) beri bir partide olması gereken program-tüzük gibi asgari donanımları yoktu. Program ve ilkesellik konusunu gündeme taşıyan kadrolar ise küçükburjuvazinin hesapsızlığı ve körlüğü ile bu vazgeçilemez donanımı hep göz ardı edebilmiştir.

Militan geleneğin izleyicisi kadrolar, birlik konusunda TKP ile TİKP türü örgütlenmelere bu kadar allerji duyuyorlarsa, bunun en önemli nedeni, onların reformist programları değil, bir elmanın yarısı gibi birbirine benzeyenlerin ideolojik ve sınıfsal karakteri yüzündendir. İşçi hareketiyle sosyalist hareketimizin bütünleşmesine en büyük darbe bu kesimlerden gelmiştir. Bugün de aynı kesimin uzantılarına güven duyulmuyor.

«Eski Örgütler Dağıtılmalı»

Yukardaki başlık, Devrimci Yol'un Avrupa sözcülüğünü yapmış Taner Akçam'a ait. Bir zamanların «TKP Harici Bürosu» ne kadar sorumlu bir «ağız» idiyse, Devrimci Yol'un «Avrupa sorumlusu»nun sorumluluğu da onun türünden bir şey olmalı. Çeşitli yayın organlarında değişik fikirleri ileri süren sözcü, ilginç konuları işliyor. Bir yandan «direniş ruhunu sürdürmek» gerekir derken, öte yandan hiçbir şey ifade etmeyen bir «üçüncü dünya sosyalizmi»nin lafını ediyor. «Örgütlerin hepsi dağıtılmalı» köklü çözüm önerisi, «Birleşik devrimci bir örgüt»ün, «alanlarda mücadele eden insanların bir araya gelmesiyle oluşacaktır.» denilerek noktalanmaktadır. Bu arkadaş da henüz oturmamış görüşleriyle ve de içinden geldiği hareketin nasıl olması gerektiği konusunda bilimsel çalışmalar yapmadan kökten «çözüm» önerebiliyor. Sormak gerekir: Eski örgütler nasıl dağıtılacak? Birlik çalışmalarının «tehlikesiz» olanı hangisidir?

«Devrimci Yol'da Üç Eğilim Çıktı»

Devrimci Yol'un Avrupadaki liderlerinden İrfan Yavru. Ona göre; Devrimci Yol örgütünde birinci eğilim hareketi eskiden olduğu gibi sürdürmekten; ikincisi, artık Avrupalı olduklarından, göçmen hareketi olarak çalışmaktan; üçüncüsü, orta bir yol izlemekten yanaymış. Kendisini üçüncü kategoriye yerleştiren sözcü, «resim» çalışması da yapıyormuş.

O da birlik konusuna «esnek» yaklaşıyor: «Türkiye solunun tarihinden gelen bütün birikimler, bütün olumlu değer ve düşünceler, insanlar, yani solun bütün kazanımları bir potada birleştirilmeden 55 milyonluk toplum içinde ciddi bir sol hareket yaratılamaz.» SP giri-

şimini «olumlu», TBKP'ni ise, «düzeni meşru kılmaya yönelik» buluyor.

«Mahir Bir Simgeydi»

DEV-GENÇ'in eski genel başkanı, THKP-C'nin kurucularından Ertuğrul Kürkçü, birlik konusunda: «Ben Marksistim diyen herkesin birliği»nden söz ediyor. Yaşanan tarih içinde ve ortaya çıkan farklı yorumların üzerinde konuşulabileceğini «özeleştiri yapmadığı sürece Aydınlik» çevresiyle tartışılamayacağını, ancak «12 Eylül rejimini onaylamalarını açıkça mahkum etmeliler» görüşünde olduğunu öne çıkarıyor.

İçinden geldiği hareket üzerine ise: «THKP-C hareketi, gerek teo-ride, gerekse pratikte birbiriyle çelişkili gibi görünen bir çok düşün-
cenin ve davranışın iç içe geçtiği ve bütün eğilimlerin Mahir Çayan gibi bir figür etrafında birleştiği, geçiş halindeki bir hareketti. Bu nedenle, hareketi ve Mahir'i bunlardan yalnızca birine indirgemek olan-
nağı yok. Ancak ben, bugün bulunduğum yerden daha çok 'öncü sa-
vaşı' anlayışı temelinde yürütülen 'silahlı propaganda'nın pratikte doğ-
rulanmadığını ve kendi amaçlarına hizmet etmediğini düşünüyorum.»
demektedir.

Halkımızın sosyal muhalefeti konusunda çeşitli yorumlara, «uy-
gulanan iktisat politikaları herkeste kendi hayatını ticari bir meta
olarak görme anlayışı yaratmıştı» saptamasıyla cevap vermektedir.

E. Kürkçü'nün cezaevi yaşamına, direngenliğine, yeteneklerine
saygılı olmak, sahiplenmek gerekiyor. Söylediklerinin netlik kazanma-
sı ve tartışılabilmesi için, her şeyden önce kendisinin, bugün aşılma-
sından yana olduğu görüşlerinin altını besleyen özgün çalışmalar yap-
ması, içinden geldiği hareketi değerlendirmesi bekleniyor, gerekiyor.
Parti düşüncesinin bilince çıkarılması mücadelesinden ilkin, asla bu
işlevi yerine getiremeyen örgütlenmelerin değerlendirilmesi gerektiği-
ni anlamaktayız.

«Mafyalı Solculuğa Hayır!»

Kurtuluş hareketinin önde gelen liderlerinden Bülent Uluer, «Ero-
in işine girmiş olmak, eğer varsa, direkt karşı devrime hizmet et-
mek demektir. Mafya ile kurulan ilişki, hangi amaçla olursa olsun,
polisler ve faşistlerle kurulan bir ilişkidir. İnsanlığın yarısını zehir-
leyip, yarısını kurtaracaksa, devrimcilğe hiç soyunmayalım daha iyi.»
diye söze başlıyor.

Kadrolar arası diyalog ve tartışmalar bu zeminlerden kurtarılma-
lıydı. Düşmanların ağzında bir de bu eksikti!..

«Avrupa'da birbirinden farklı 50 tane grup mitinglerde, yürüyüşlerde kavga etmeden, birbirine saygılı ve ortak hareket edebiliyor. Türkiye'dekilerin bundan etkilenmemesi mümkün değil.» Bu saptama hem bir gerçekliği hem de onun yarattığı bir davranışı yansıtıyor. İşçi hareketiyle sosyalist hareketimiz içinde 100, dışarda 50 adet grubu kaldırmaz. Hareketin bütünleştirilmesine ilişkin en ilginç vurgulardır bunlar.

«THKP-C'nin görüşlerini üç katagoride incelemek mümkün. Birincisi Mahir Çayan'ın yazdığı zaman da, bugün de yanlış olan görüşleri; Öncü Savaşı, Suni Denge, Kemalizm Tahlili, Ulusal Sorun, Parti Anlayışı gibi. İkincisi, o gün için doğru olan, ancak bugün geçerliliğini yitiren görüşler: Sosyalist ülkeler ve sosyalist demokrasi. O gün olduğu gibi, bugün de doğru olan görüşleri ise: Bürokratik sosyalizme karşı tavır ve ihtilâlcilik. Bizim sarıldığımız gelenek, bu üçüncüsüdür.» THKP-C kökeninden baştan beri ayrılan ve çok uzun bir zaman süresince bu görüşlere sahip olan Kurtuluş çizgisi sözcüsü, birlik konusunda, «Cephe kökenli akımın önemli bir kesimini teşkil eden hareketle beraber olmak gerektiğine inanıyorum.» demektedir. E. Kürkçü'yü kasdederek, «hiç kimsenin örgütsüz olarak, tek başına böyle bir şeyi başarabileceğine inanmıyorum.» diyerek «birlik» anlayışını noktalıyor.

Bülent Uluer de içinden geldiği harekete önemli bir eleştiri yöneltmiyor ve yakın gördüğü eğilimlerle «birlik» arıyor.

«Gorbaçov Devrilmeli»

Türkiye'nin «şans»sızlığına bakın, «Tarihsel TKP»nin bir mirasçısı Almanya'da diğeri İngiltere'de... Oysa hakiki TKP; grev, direniş, miting, yürüyüş, basın, yayın, ve mücadelenin öteki alanlarında, yani Türkiye toprağında. Türkçesi: hareketi kim koyup yönlendiriyorsa hakiki TKP odur. Marx, Engels, Lenin üçlüsü de bunun böyle olduğunu söylüyor. Ama gelin görün ki, tarihlerini lâz İsmail ile başlatanlar, «parti benim» saplantısından bir türlü kurtulamıyor. «Tarihsel TKP»nin Berlin ya da Londra kanadı yoktur. Böyle şey olamaz.

Nihat Akseymen namıdiğer «Yürükoğlu», lâzın hikayesindeki gibi, (mesela deduk efendum) «TKP bizden sorulur» kuruntusunu iki «ara rejim» şartlarında bir türlü üzerinden atamadı. Ağır «eleştiri»lerle hırpaladığı eski yol arkadaşlarının «TKP» yükünden kurtulup yeni bir «yük» (TBKP) altına girmesiyle, onun «meşruiyeti» de böylelikle kanıtlanmış oldu.

Dünya Sosyalist Sistemine karşı tutarlı bir enternasyonalist çizgi dururken sol sapkınlıklara savrulmak, bir bölüm «siyasi göçmen» in rahatsızlıklarından birisi oluyor herhalde. Hayat ve mücadelenin olduğu yerde kavgayı kucaklayamayanlar, yeni yeni aydın keşiflerine(!) uzanıyor. Bir grubun önderinin «komünizm için başarı, Gorba-

çov'un devrilmesiyle başlar.» sözünün ciddiye alınabilmesi, onun sosyal devrim mücadelesinde teorik ve pratik başarısıyla mümkündür. Türkiye solu, konuyu hep yazarak işliyor; iş yapmaya gelince de kıvırıyor. Yazmak ve yapmak bir bütündür. Türkiye solu, dünya devrimci pratiğinden öğrendiği ve çıkardığı derslerle daha az kusursuzunu ülkesinde gerçekleştirdikten sonra konuşmayı haketmelidir. O zaman bütün sosyal devrim deneyimlerine, övünerek, «bakın biz daha iyisini yaptık» diyebilir. Sorunun özü budur. Yoksa fantezi üretmek değil.

M. Gorbaçov'un «devrilmesine», SBKP; öteki KP'lerin önderlerinin «devrilmesine»de kendi sorumlu partileri, onların yetkili organları karışır. Sormak lâzım: Ülkemiz İşçi Sınıfı Hareketi adına bunca ahkâm kesenleri biz, hepimiz, yani bütün devrimci kadrolar, hangi devrimci oturumda yakalayacak ve de hesap soracağız? Hareketimizin başında, bunca «önder» varken, hangisini getireceğiz? Bu «örgütler anarşisi» hastalığımızı nasıl tedavi edeceğiz? Bir İSP gelenek ve güvencelerini harekete geçirmeden, her erken kalkanın kendisini önder ve parti ilan etmesi keyfiliğini yenelim öncelikle!..

Eleştiri çok kolaydır. Yapmak zordur. Türkiye solu ise daha henüz zor ve çetin olanı konuşamıyor bile. Hele İngiltere'de oturuyorsa...

«Mahir'i Aynen Savunuyoruz»

Halen sürmekte olan Devrimci Sol ana davasının 1. sanığı Durmuş Karataş, THKP-C örgütünün uzantısında bakıyor kendi hareketine: «Biz geçmişte devrim stratejimiz, ideolojik-politik hattımız doğruydur diyoruz. Bugün de bu çizgimizi sürdürüyoruz ve Mahir Çayan'ın 'suni denge', 'öncü savaşı', 'III. bunalım dönemi' gibi devrim stratejisine denk düşen tezlerini savunuyoruz.»

Devrimci Sol sözcüleri, Türkiye'de tek Marksist hareket olarak kendilerini görüyor. Fakat, henüz «ben Marksist Partiyim» diye ortaya çıkmıyor; öte yandan birlik için, «hayatın kızgın pratiği içinde filizlenecek, mayasında mücadele olan» bir süreçtir, genel doğrusunu vurguluyor, ayrıca hiç bir özeleştiri yapılmasından yana bir tavır sergilemiyor. Yalnızca, geçmişte sol gruplar arasında öldürmeye kadar varan çatışmalar için, «halkı mücadeleden soğuttu ve oligarşinin işine yaradı» deniliyor.

Ülkede, özellikle gençlik temeline dayalı örgütlenmelerde çok yaygın olan bilim ve akıldışı teorileri eleştirip açığa vurabilmek için, öncelikle bilimsel sosyalizm adına (!) örgütlenen ve fakat özgün ideolojik-teorik çalışma yapamayan kesimlerin sağ teslimiyetçi politikalarını açığa vurmak gerekiyor. Bu yapılmadan THKO, THKP-C, TKP/ML gibi örgütleri ve onlardan bölünerek ayrılan, fakat partileşemeyen grupları yeterince eleştiremiyoruz. Çünkü bu kesim, ötekinin günahının veba-

lini ödemeye girişiyor. Tarih ve insanlık önünde tek savunulacak yarıları ise: Devrimci özveri, atılganlık, cesaret, ahde vefa gibi özellikleridir. Bu özellikler öteki devrimci niteliklerle bütünleşemediği sürece, onurlu gençliğimizin çıkışları «boşuna tüten dumanlar» misali, olması gereken yere çekilemeyecektir. Yenilgi şartlarında hareketin zaafı da ortaya çıkmıştır. Bunu görmek için yeterince deney sahibi olanlardan, doğru ve sağlam Marksist değerlendirmeler yapılmasını beklemek bütün kadroların hakkı, onların da ödevidir. Bunlar yapılmadan, hayatın aşındırdığı, doğrulamadığı «teori»leri, kolayca tekrarlamak, aynı yanlışları yapacağız demekle birdir. Cezaevleri, okumak, düşünmek, araştırmak, teori üretmek için oldukça uygun mekânlardır. İyi değerlendirilmelidir.

«Her Şeyi Gençliğe Yüklemeyelim»

Şimdi hiçbir gruba mensup olmayan Paşa Güven, Devrimci Sol çizgiyi terkedenlerden. Gençlik temeline dayalı örgüt yapılarından gelmekten «onur duyuyor». Ayrıca, «gençliğin siyasi mücadele içinde yer almasını yadırgamayalım», «ama, siyasi mücadeleyi gençliğin sırtına bindirme yanlışını da yapmayalım. Bugün görünen o ki, birçok sol grup, tüm siyasi faaliyetini gençlik üzerinden yürütüyor. Kadrolarının çoğu öğrenci gençlikten alıyor. Örgütlenme alanı olarak ağırlıklıla gençliğe dayanıyor.» Bu yargısında haklı olan Güven, TBKP ve SP girişimlerini «olumlu» değerlendiriyor. TİKKO, THKP-C kökenli grupların bir araya gelebileceğini belirtiyor...

«Perinçek'in Özeleştirisi»

Türkiye'de «sosyalizm» denilince, akla gelen ilk isimler arasında D. Perinçek de var. Tekelci basın, küçükburjuva sollar bu türden «sosyalist»lerin tanıtılmasında büyük beceri sahibi.

D. Perinçek, kuşkusuz ahmâk değil, üstelik akıllı, çok kıvrak, üstün manevra kabiliyetine sahip. Devrimci esneklik olarak nitelenmeyen bu özellikler, ülke solunun bir rahatsızlığını yansıtıyor.

Hareketimiz içinde eleştiri-özeleştirisi denilince akla: Ne yaparsan yap «atış serbesttir!» İster sosyalizmin kaynağını kurut, ister kadrolar arasına kama sok. En büyük özgürlükle herkes aklına eseni yapacaktır. Teoride ithalat ve şablonculuk, pratikte kaygan bir zemin, hakim sınıflara göz kırpması, ihbar, Kemalizmle sosyalizmin harmanlanması, sosyal mücadele tarih ve geleneklerimizin çarpıtılması, devrimci ahlâk ve yoldaşlık duygularının köreltilmesi...

Karşımızdakiler, parti, kadro gibi saygınlıkların sulandırılmasından yanadır. Onların yararlanacağı bir ortamın yaratılmasında rol

üstlenenlerin «biz şurada yanlış yaptık?» demesi yetiyor mu? Özeleştirisi bu kadar ucuz ve kolay mıdır?

Bizce eleştiri-özeleştirisi devrimci oturumlarda işçi sınıfı ve emekçi halkımız önünde yapılır. D. Perinçek türünden insanların «özeleştirisi», hareketimizin temsilcisi kadrolarca uygun görülüyorsa, bunun ölçütü: Gerektiği yerde, layıkınca yapılması, hareketimize pozitif kazanımlar getirmesiyledir.

«On Şartsız Birlik»

Aydınlık-TİKP çevresinin ilk defa fikri bir ayrılık yaşadığını, G. Zileli, O. Çalışlar, H. Berktaş, İ. Demir, O. Kutlu gibi isimlerin Sovyetler Birliği hakkında «sosyalist» demeğe başladığını, «sosyal emperyalist» denilmesinin büyük bir yanlışlık olduğunu ve öteki eleştirilerin geliştirildiğini işitiyoruz.

Oral Çalışlar, «geçmişte her örgüt ve grup kendini dünyanın merkezi olarak görüyor, gerçeği tek başına kendisinin temsil ettiğine inanıyordu.» diyor. «TBKP'den Dev-Sol'a kadar bütün eğilimleri, önşartsız olarak bir yapının parçaları diye görüyor.» Bu arkadaşta da sormalı: Anılan «yapı»nın parçaları nasıl bütünleşecek? Hangi yöntemle? Bunun için sizler ne yapıyorsunuz?

* * *

«Sosyalistlerin tek yasal partisi SP'nin genel başkanı Ferit İlsever» başlığı ile sunulan ve «Aybar, SP ile solda birliği görüşüyor» diye çerçevelenen yazılara değinmeyi uygun bulmuyoruz. M. A. Aybar'ın ittifak aradığı SP üzerine ayrıntılı söze gerek var mıdır? Onların tuttuğu yol, işçi hareketiyle sosyalist hareketimizin bütünleşmesi mücadelesine bizce olumlu hiçbir katkı getirmiyor.

«Hiç Sosyalist Ülke Kalmadı»

Kendilerini TKP/ML geleneğinin uzantısında bir hareket olarak tanıtan sözcülerden Hüseyin Balkır ile Ercan Toprak, Mao'nun Çin Devrimi için düşünüp uyguladığı, «kırların gerilla savaşıyla kuşatılması, kurtarılmış bölgeler kurulması, ardından şehirlerin kuşatılıp ele geçirilmesi» teorilerini aynen benimsediklerini söylüyorlar. Çin'in özgün mücadelesinin aynen Türkiye için de geçerli olduğunu ileri sürüyorlar. Bu kesimin de öteki örgütlenmeler gibi oldukça çok bölünmüş kolları var. Her bölünen kolun da sistematize etmeye çalıştığı yeni yeni teorileri...

TKP/ML sözcüleri, «hiç sosyalist ülke kalmadı» saptamasını yaptıktan sonra, «biz birlikten partiyi anlıyoruz. Ve bu da var: TKP/ML.» Evet bu sözler yaşanan bir gerçekliği yansıtıyor. Hemen hemen sol-

dan gelen bütün örgütlenmeler kendi partilerinin (ki, parti düşüncesi büyük acı ve kayıplardan sonra bilince çıkmıştır) Türkiye coğrafyasına hükmetmesinden yanadır. Oysa, en azından öğrenmek zorundaydık: Türkiye coğrafyasına hükmedemeyen, Doğu'da ve Batı'da daha onlarca örgüt yapısı vardır. Bir bütün olan Türkiye solu, yakmayan kıvılcımlarla ve bu örgüt yapılarıyla sınıf mücadelesini göğüsleyeceğini umuyorsa, en hafif değimiyle önce kendisini, sonra da işçi sınıfını, emekçi halkları aldatıyor demektir.

TKP/ML örgütlenmesinin (TİKKO) kurucusu İbrahim Kaypak-kaya'nın bütün tezlerinin günümüzde de geçerli olduğu varsayımı kolaycılığından hareket eden bu arkadaşlar, bilimsel sosyalizmin herkeşe öğrettiği «maddi durumun maddi tahlili» yönteminden hareketle, işçi sınıfı ve emekçi halkların özlemlerini yerinde değerlendirmek, şablonculuktan ayrılmak zorundadır. Bu, yalnızca TİKKO için geçerli değildir; THKO ve THKP-C geleneğini aynen sürdürmek isteyen kesimler için de söz konusudur. Sosyal pratik, öznel ve grupsal tavırları sınamıştır; teori ve pratikteki yanlışlıkları hayat acımadan açığa vurmuştur. Doğrulanmayan görüşlerde ısrar, çok kolaydır, ayrıca kişi, grup ve örgütlere bir şey kazandırmamıştır. Bu türden örgütlenmelerin aşılması gerektiğini söyleyebilmek için Deniz Gezmiş, Mahir Çayan ve İbrahim Kaypak-kaya'nın aramızda olması gerekmiyor. Onların onurlu yaşamları keşke devam etseydi, bazı doğruları onların ağzından dinleyecektik. Bu bir kehanet yerine konulmamalı. Çünkü hareketin bu türden niteliklerle öne çıkardığı önderliklerden, «simgelerden» beklenen Devrimci Marksist tutum mutlaka ve herhalde böyle olurdu...

«Stalin Sabırlıydı»

THKO hareketinin çeşitli bölünmelerden sonra TDKP adıyla misyonu sürdürdüğünü söyleyen sözcüler, ülkemiz devrimci hareketinin en onurlu kuşaklarından Deniz Gezmiş, Sinan Cemgil, Hüseyin İnan ve Yusuf Aslan gibi kadrolarını kaybeden örgütlenme ve eylemlerden sonra, geçmişlerini «küçükburjuva ihtilâlciliği» olarak değerlendirdikten sonra, kendilerinden daha ileride ve olumlu bir düşünce ve davranış içinde olmaları beklenirken bir bölümü, «Enver Hoca çizgisinde» karar kılmıştır. «Türkiye'de uluslararası devrimci hareket tarafından resmen tanınan tek parti olduğu»nu vurgulayan TDKP yetkilileri, buna neden ihtiyaç duymuştur? Bir hareketi, ilkin ve her şeyden önce, kendi ülkesindeki işçi sınıfı ve sosyalist hareket kabul etmelidir. Sorumlu kadroların bunu bildiğini de sanıyoruz. «Enver Hoca çizgisi», değişen şartlarda, bir durum değerlendirmesi yapıp öteki KP'leri gibi yeni yönelişlere evrildiğinde bu arkadaşlar neler söyleyecektir? Niçin

ülkenin özgün deney birikimini senteze kavuşturmak gibi sağlam bir yol dururken ille de dışımızdaki deneylere bel bağlanıyor?

Ne Yapılmalı?

Ne yapılmalı, ne yapmalı, nereden başlamalı vb. sorular kadroların en çok tartıştığı konular oluyor. Hele 12 Eylül yenilgisinden sonra, kimliğini kaybetmemiş kararlı unsurlar sıkça bu sorulara cevaplar arıyor. İşçi sınıfı ve emekçi halkımızın beklentisi, umudu bu soruların cevabında yatıyor. Bazı kesimler de, bu sorulara bir cevap bulmuş olmalı ki, iş yapılmasını öne çıkarıyor, iradesini yansıtıyor sosyal pratikte roller üstleniyor; bütünlüklü kurumlaşmaların yollarını arıyor...

İşçi sınıfı ve emekçi halkımızın örgütlenmesini gündemin başına alanlar, çok yönlü çabalarının yanında pratik örgütçü faaliyetleri de yönlendirmek zorunda.

Sosyal muhalefetin yönetilmesi, bize göre: Sosyalist kadrolarca üstlenilmesi; mevcutların dışından bütünlüklü, ciddi, güvenilir ve donatımlı bir partileşmeyi gerçekleştirmekten geçiyor.

Günümüzde bu sürece müdahale eden siyasi sol akımlar, dergi, kitap ve gazete aracılığıyla ajitasyon ve propaganda yanı ağır basan çabalarıyla işlevsel olmaya özen gösterdi. Bu türden çabaların işçi sınıfı ve emekçi katmanlar üzerinde bıraktığı etkinlik sınırlıdır. Her akım cürmü kadar yer yakıyor. Sosyal muhalefetin tümünü yönetip yönlendirmeye yetmiyor bu çabalar.

Ne yapılmalı? sorusunun, projektörü gecikmeden atılması şart olan adımların neler olduğunu gösteriyor.

Doğu'da insanımız baskı ve terör altında, kırılıyor ne yapılmalı? Batı'da; keskinleşen sosyal mücadele alanlarında işçi sınıfı ve emekçiler ezilip sömürülüyor, ne yapılmalı? Devrimci gençliğimizin aktivitesi yerinde kullanılmıyor, ne yapılmalı?..

«Sosyalist Sol Konuşuyor», öteden beri konuşuyor; hareketimizi kucaklamaya aday bir düşünce ve davranış üretmiyor; yaşanan yenilginin yarasını sarıp yeni yönelişlerin rayını döşeyecek bir örgütlenme gerekiyor.

Sosyalizm üzerine bitmez tükenmez «tartışmaları» olması gereken yere çekmek gerekiyor; onun disiplin ve güvencesi altında yapılmayan «aydın» tartışmaları, işçi sınıfı ve emekçileri organize etmeye yetmiyor.

SP ve TBKP gibi partileşme anlayışları, hareketimizin yeniden parsellenmesini olumsuz yönde etkileyen girişimlerdir. Sağ teslimiyetçi akımların toplumda yeniden açtığı bölünmeler, çok geçmeden öteki «sol» teslimiyetçi akımların tahribatını da birlikte getirmektedir.

Oysa ülkenin ihtiyaç duyduğu örgütlenme ikisi de değildir. Sos-

yalızmin bağımsız ve onurlu sesini yükseltecek kurumlaşmalar, bu örgütlenmelerden çıkmayacaktır. İki «ara rejim» şartlarında yeterince denendi ve görüldü.

Denenmişin yeniden denenmesi sosyalist kadroların tercihi değildir. Sosyal pratikte aşınan hiçbir şeyin, sözde «yeni» pozisyona girse de, işbaşı yapmamalı, yaptırılmamalıdır. Parti konusunda keyfiliğin, öznelciliğin tadını çıkaranların karşısına gecikmeden bir set çekilmesi gerekiyor. Son yılların pratiği bunun çarpıcı örnekleriyle dolu.

Özellikle sağ teslimiyetçi akımların tahribatını aza indirip öteki «sol» sapkınlıkların daha da açmaza düşürülmemesi için işçi hareketiyle sosyalist hareketimizin bütünleşmesi gerekiyor. Kaçınılmaz örgütlenmenin iş sırası (eleştiriye ve katkıya açık olmak üzere) şöyle olmalıdır:

1. İşçi hareketiyle sosyalist hareketin bütünleşmesi, yani işçi sınıfının sendikal, siyasal ve ideolojik birliğinin sağlanması çabasında olan bütün birimlerin Parti'nin oluşturulmasını gündeme getirmek.
2. İşçi olan her yerde, fabrika, atelye ve semtlerde görev üstlenebilecek komitelerin oluşturulması.
3. Aynı paralelde çalışmaların emekçi, köylü, gençlik ve aydın kesimlerde de oluşturulması.
4. Bu komitelerin çağrısı ile partileşme sorununun gündemleştirilip, tartışmanın olması gereken yere getirilmesi.
5. İşçi sınıfı ve emekçilerin örgütlenme özemlerini organize edecek, bu yoldaki çok yönlü çabaları koordine edecek merkezi sekreterliğin oluşturulması.
6. Ulusal, yöresel aktiviteler ve onların inisiyatiflerini taşıyan, kişi, çevre ve örgütlerle çok yönlü ilişki kurulması.
7. Mücadelenin vazgeçilmez birer parçası olan cezaevlerinde ve yurtdışındaki çevrelerle aynı paralelde komitelerin oluşturulup merkezi sekreterlikle bağ kurulması.
8. Partileşme sürecinde, hareketi konferans, kurultay ya da kongreye taşıyacak bir komitenin gündemi hazırlaması ve çağrı yapması.
9. Muhtemel gündemde: 1) Program 2) Strateji-Taktik 3) Örgüt ve kadro sorunları tartışılmalı. Ayrıca, program ve tüzük oluşturulurken yerli deney zenginliğimizin senteze kavuşturulması esas alınmalı, ulusal, yöresel özgünlüklerimiz evrensel olanla bağlanmalı. Sosyalizmin bilimsel, genel geçer ilke, kural ve normlarına uyulmalı, demokratik tartışma, ikna, azınlığın çoğunluğun istek ve iradesini kabul ve onayı, yoldaşlık ilişkilerinin geliştirilip güçlendirilmesine özen gösterilmeli, ve bilimsel, demokratik merkeziyetçi yapıların oluşturulmasına çalışılmalı.

Her kesimin bilgi ve kültürel geçmişini oluşturan teorik birikimin ülke gerçeğine çevrilmesi mücadelesi, bütünlüklü bir yapıda böylelik-

le uyumlandırılabilir. Günümüzde sınanan ve aranan birliktelikler hepimize bunu öğretecektir.

Sosyalistler, devrimciler, tarihsel iyimserliğimizi her koşulda öne çıkarmış; bilinç, direngenlik, özveri, coşku ve kararlılık gibi nitelikleriyle örnek olmuştur. Bu nitelikleriyle tanınıp sevilen kadrolar hareketimizi organize etmek göreviyle de yükümlüdür. Üretimde sorumluluk üstlenen bütün birimlerin özlemi bu yoldadır. Biz, hepimiz böylesine yüce bir ülküyü gerçekleştirecek ve dışımızdaki güçlerin saflarımızdaki kışkırtmalarını bir daha diriltmemek üzere yıkmak için varız.

«Sosyalist Sol Konuşuyor». Şimdi sıra yapmaktadır. Sosyalizm üzerine konuşan bütün arkadaşların özel iyi niyetinden asla şüphemiz yoktur. Mücadelemizin hedefi birdir. «Bölünmüşlük» bir yanıyla gerçekliği yansıtıyor, öte yanıyla zenginliğimizi. Bu zenginliği, iyimserliğimizle, umutla beklenen yere getirebiliriz. Bu yolda problemler vardır; ama mutlaka aşacağız! Sosyalistler, devrimci kadrolar bunları aşmak için vardır.

Sistemin çürümüşlüğü ile ilerici saflardaki çürümüşlük yeni yönelişlerin müjdecisidir. Tiksindirici olan yıkılacaktır. Laçka ve ilkesiz olan aşılacaktır.

Tarihsel ve sosyal haklılığımızla mutlaka yeneceğiz!

15 Ocak 1989

GÜNEŞE VE ÖZGÜRLÜĞE

*Yoldaşlarım olsun istiyorum
güvenilir
düşmanlarım gibi*

—
*Ve düşmanlar
çaresiz
bir yığın yoldaş gibi*

—
*Ve işçiler
mücadeleden en az
patronları kadar anlayan*

—
*Kardeşler
İşte bu
Zaferdir.*

Türkçeye Çeviren: Genco Taylan

* Dünya Devrimci Hareketi geçtiğimiz günlerde bir evladını daha yitirdi. Ünlü şair ve yazar Erich Fried aramızdan ayrıldı. O'nun anısına bu şiirini yayımlıyoruz. SO-RUN.

ŞARKILAR SUSMAYACAK.

Gece giysiliydi yabancılar...
Yanlarında tanıdıklarımız.
Yürürken tökezlemiş insanlarımız üstüne.
Rüzgarın şamarı doldurdu zindanları.
Evden eve uzadı kanlı ayak izleri.
Acılar kazıldı yüreğimize,
Namlular konuşurken, insanlar susmadı.
Ayakta kalan canların,
Yolundu yaprakları, dalları budandı.
Yasaklar yumağı durduramadı baharı,
Emzirdi koca çınarlar, yeni sürgünlerini.
O günler beynimize kazılan karanlık günlerdi.
O günlerin bedeli canla ödendi.
Emirle uyuyup komutla uyanırken,
Tek ses çınlayıp durdu kulaklarımızda.
Şimdi gök mavi, yaprak yeşil,
Cellatlar çekildi inlerine.
Uşaklar bayramlık yüzleriyle aramızda,
Toprak ana çatlatıyor yeni tohumları kavgaya.
Dereler şarkıya durdu çağıldayarak,
Zaman sarıyor yaralarımızı
Ders alıp dünlerden, unutmadan ölülerimizi,
Koşuyoruz yeni günlerde yaşamın baharına.

Ferhan Ercan

TARİHİN YAZILMASI BAĞLAMINDAN REDDEDİLMESİ GEREKEN BİR MANTIK YA DA TKP TARİHİ 'RESMİ'LERCE NASIL YAZILIR?

Temel Demirel

12 Eylül 1980'in «mimar»larından ve önde gelen parlak simalarından Kenan Evren F. Almanya'da bir açıklama yaparak, «komünist partisi kurulabilir»¹ dedi. Bu açıklamaya tepkiler elbette çok çeşitli oldu.² Tepkilerin çeşitliliği pek önemli değil. Önemli olan artık Türkiye'deki finans kapitalin sivil giysili sözcülerinin bile, AET ülkeleri benzerleri türünden «ehlileştirilmiş» sözde «K»P'nin (Eylül sonrasındaki «Danışma Meclis»li demokrasicilik oyunlarında!) bir aksesuar olarak gerekliliğini dile getirmiş olmasıdır.

K. Evren'in dile getirdiği aksesuar gereksinimlerini karşılayabilecek en büyük namzet, elbette (D. Perinçek'in «S»P'si değil de) Yağcıgillerin, (klasik anlamıyla reformistliği bile³ tartışmalı olan.) Bernstein'ci⁴ ve farklılıkları olmayanların birleşebildikleri⁵ TB'K'P'leridir. Ve de TB'K'P'liler ise, bu konuda, burjuvaziyi ikna ederek güvenlerine mazhar olabilmış bir «yasal»lık özleminin gerçekleşmesi amacına yönelik çabalarıyla bir hayli faaldir.

TB.K'P'liler bu faaliyetlerini bir çok eksene oturtmaya çalışıyorlar. Ki, bunlardan birisi de tarihtir. Örneğin bu konudaki girişimlerinin bir parçası olarak, geçenlerde İstanbul'da «Günümüzden Tarihe Bakış» konferansı düzenlendi. 500 kişiyi aşkın bir katılımın sağlandığı bu toplantıya, bir hayli ilgi çekici isimler de katıldı. 1946 TSEKP Adana sekreteri Necati Aykaş; 1951 TKP davası sanığı Hilmi Artan, Sadun Aren⁶; 1936-1951 TKP davası sanıklarından İdris Erdinç; TKP davasından MK sanığı olarak bulunan Aydan Bulutgil, Adil Demirci, İbrahim Cihan; sonra da Ziya Yılmaz, Özcan Keskeç, Çağatay Anadol, Atilla Coşkun vd.leri... Toplantının açılış konuşmasını 1981 TKP davasından yargılanan Adil Demirci, kapanış konuşmasını da «birlik ve yasallık» özelemlerini dile getiren TSİP'li Çağatay Anadol yaptı... Malûm tekerlemelerin sonrasındaysa söz sırası «büyüklere Dedekorkut imajlı çocuk masalları »anlatan R. N. İleri'ye geldi, ve o da «sıradan bir işçi sınıfı militanı» olduğu vurgusuyla; «Türkiye'nin önündeki esas sorunun demokratikleşme ve çağdışı baskı yasalarının kaldırılması ve bunun da zaten engellenemez bir süreç olduğu»nu söyledikten sonra, bir TKP ve sosyalist hareket tarihi dökümü yaptı. (Tempo, Yıl. 1 No. 42, s. 28) Ve tarih bir kez daha Yakup Demir'lerden, İ. Bilen'lerden yana estetize edilmek amacıyla altüst edildi.

Burada durup, tarihin altüst edilmesine izin verilmemelidir... de-yip ekliyorum: Uzun yıllar karanlıkta bırakılmış, karanlıkta bırakıl-masından büyük yarar umulmuş ve Bizans entrikacılıklarıyla Borjiyala-ra rahmet okuturcasına, döğüşen insanlarımıza binbir gece masalı us-lûbunda (durmadan tashih edilerek!) sunulmuş bu tarihin gerçekleri, yaralarının aydınlıktan korktuğu gibi söz konusu tarihin gerçeklerin-den korkan TB'K'P tahrifatçılığının tahribatları kişiliğinde, işçi sı-nıfına ve döğüşen militanlara sunulmalıdır.

Böylesine bir çabanın, (belgeler Yağcıgillerin arşivlerinde ve ha-vası alınmış sandıklardayken) hiç de kolay olmadığını bilmiyor değil-im. Ama diyorum ki, eldeki malzeme ile (ki, bu hiç de küçümsenebi-lecek çapta değildir!) konunun üzerine yürümeli ve soruna sosyalist bir sorumlulukla eğilebilmeliyiz.

Eğilmeliyiz... dedim: Bu verili durumdaki devasa ölçekli sorunda, hiç de kolay değil... Bu anlamda, konuya her 'giriş' veya 'başlangıç' olasıdır ki, ilk anda çok sınırlı ve küçücük bir çaba olacaktır... Bunu bilmiyor değilim. Ama ne denli küçücük olursa olsun bunun, önemli bir adım olduğunu düşünüyorum. Çünkü, «tarih bilimi, toplumsal ol-guların günümüzden geçmişe doğru çözülüp geçmişten günümüze doğru örülmesiyle; yeni bilgi, bulgu ve kuramlarla çözülüp yeniden örülmesiyle 'Penelope'nin örgüsüne' benzer bir süreçle dokunur. (...) Yağmurun nedenlerini tarihte aramak gerekmez; ama yağmur duası-nın nedenlerini onun tarihsel boyutuna inmeden açıklayamayız. (...) Dile getirmeye çalıştığım toplum bilimi anlayışı, 'toplum bilimi top-lumun tarihinin bilimidir' önermesiyle daha açık biçimde ortaya ko-nulabilir. Bir başka deyişle 'toplumsal kurumlar tarih boyutu içinde oluşan neden sonuç ilişkileriyle biçimlenirler'...»⁷

Negatif ve pozitif yönleriyle, hepimizin «ortak» kalıtı olan TKP tarihi'nin; «Penelope'nin örgüsü»ne benzer bir süreçle dokunarak, ayıklanması gereken, çözümleyici bir toplumsal tarih çalışmasına cid-di bir gereksinimi vardır. Bu alanın «hurafe»lerden, «yalan»lardan, «kof gösterişlerin hoş ama boş övünmeleri»nden arındırılarak yerli ye-rine oturtulması, zamanı gelip de geçen acil bir görevimizdir. Bu gö-reve bağıntılı olarak; «Parti'nin havası alınmış sandıklarda bir kaç sandık dolusu belge»nin ortaya çıkmadan parti tarihi yazılamayaca-ğı (İşçinin Sesi, 30. Ekim. 1980) yollu görüşlere de; «TKP»nin gerçek tarihi, ancak onun saflarında yer alanlar tarafından yazılabilir» (Atı-lım, 15 Ocak 1985) yollu «tekelci» safsatalara da katılmıyorum. Ben-ce bulunduğumuz noktadaki birikimle, bu alana acil olarak el atmalı, verileri günümüzden geçmişe doğru çözüp, geçmişten günümüze doğ-ru örerek hesaplaşmalıyız. Bu 'olmazsa olmaz' çaplılığıyla zorunlusu olduğumuz bir vazgeçilemezliktir...

Geleni göklere çıkartmak için, günahı daima gidenin üzerine yarakarak açıklanmaya çalışılan TKP tarihinden söz eden 'resmi'ler, belleklerdeki kırıntılarla hep, kutsanmış ve ulaşılmaz yücelikteki 'utkan' bir geçmişin, 'şeytanlarla melekler arasında' cereyan eden ol hikayat'ından söz ederler...

Bu tarih mantığının, kabullenilemez vahimliğinden de ötede, ciddi bir komikliği söz konusudur. Acıdır ama, bellek kırıntılarının ürünü olan bu 'resmi' sunu (ki, Stendal'ın deyişiyle «bellek dökülmekte olan bir duvar resmine benzer»!), «1001 gece masalına benzer, belgesi kanıtı yoktur.» (R. Yürükoğlu, *Sosyalizm Üstün Gelecektir*, s. 19)/Abç-yn/

Bellek kırıntılarının ürünü olan, belgesi kanıtı olmayan, 1001 gece masallarını andıran 'resmi'lerin 'utkan gelenek'i; yaşananın yazıldığı bir tarih yerine, öznel 'aklama ve karalama'ların, ajitatif manipasyonlarını ikâme ederler.

En 'kaba'ca bir deyişle, bilmeyen yoktur: *Tarih yaşanır, yaşanansa yazılır. Yazılansa 'aklama ve karalama'ların öznelliğinin ürünü olmamak durumundadır. Kaldı ki, Marksist tarih anlayışı yaşanan/yazılan diyalektiğinin bileşiminin objektifliğinde ifadesini bulmak durumundadır... Onun içindir ki, sınıfları ortaya çıkartan işbölümü ve hiyerarşinin oluşumundan itibaren) herşeyi sınıf savaşımının tarihi olarak düşünmek; bu Marksizm'dir işte... Ancak böylesine bir anlayışın temel teorik çatısı altındadır ki, yaşananlar kişiliğinde («Penelope'nin örgüsü»ne benzer bir süreçle dokunmacasına) 'geçmiş' yazılarak, yeni kuşaklar için kavranılır hale getirilebilir.*

*Yaşananın yeni kuşaklar açısından kavranılır hale getirilmesi için, yazılan siyasal-toplumsal tarih; son kerte determinist yasallıkları tarafından (rastlantısal olan ile kırılma ihtimalini de bağrında taşıyarak) toplumsal değiştirme faaliyetlerinin dinamiklerini yerli yerine oturtan, tarihte bireyin rolünü atlamayan sınıfsal bir gerçekçilikle yazılırsa, 'resmi'likten kurtulabilir... Unutulmamalıdır ki (Marksist tarih yazınsallığı açısından) «bizim hareket ettiğimiz öncüller, keyfi temeller, dogmalar değil, gerçek temellerdir.» (K. Marx - F. Engels, *Alman İdeolojisi*, s. 41) Bu bağlamıyla da «biz sadece bir tek bilimi, tarihin bilimini tanıyoruz.» (yage, s. 34) Kaldıki bu anlamlı bir bakış açısından «mantık yolu (...) gerçekten tarihsel yoldan başka bir şey değildir.» (K. Marx - F. Engels, *Oeuvres Philosophiques*, s. 80)*

Bu içerikteki bir tarih yazını (ve elbette bilimi) bize (talibi olduğumuz) yarını kurmak için gereklidir. Çünkü paradoksal bir deyişle yarını istediğimiz gibi kuramayız. Yarını ancak tarihi determinizmin yapıları ve hâlâ yaşayan canlı 'gelenek'leri içinde, istediğimiz yönde etkileyebiliriz. İşte önemli bir yanıyla da bunun içindir ki, geçmiş öğrenip-kavramak; kesinkes yarını kurmak amacına yönelik bir

çabadır. Tarih öğrenilmelidir, bilinmelidir... Öğrenilmesi ve bilinmesi gerekenin eğitimi ise F. Engels'in de ifade ettiği gibi, hiç de kolay değildir. Çünkü «tarih bütün tanrıçaların aşağı yukarı en acımasızıdır. Yalnızca savaşta değil, barışçı ekonomik kalkınma dönemlerinde de zafer arabalarını arkasında ceset yığınları bırakarak sürer. Biz erkekler ve kadınlar, ne yazık ki, gerçek bir ilerleme için hemen hemen oransız görünen acılar tarafından zorlanmadıkça, cesaretimizi toplayamayacak kadar aptalız.» (K. Marx - F. Engels, *Correspondance* 1846-1895, s. 510).

Varılan noktada, çekilen onca acının, kırımın ve kıyımın ardından sormamız gerekiyor: TKP tarihi bugüne kadar neden yazılamamıştır?.. 'Resmi'lerce tarihsizliğe mahkûm edilen 'en eski parti': yine neden 'resmi'lerin bu kastınca köksüz bir ağaca benzetilmek istenmiştir?.. Kaldı ki 'resmi'ler, «ideal düşüncüyü gerçeğe dönüştürmek büyük bir şeydir, *tarih için çok önemlidir.*» (V. İ. Lenin, *Toplu Yapıtlar*, C. 38, s. 114)/Abç-yn/ gerçeğinden 'habersiz' (!) midirler?.. Bir de bunların 1930'lara uzanan artısı var... Şöyle ki; bu sorunların tartışmalarıyla gündeme gelmiş olan sorular da yeni değildir. Aynı sorular 1930'lu yıllarda Dr. Hikmet Kıvılcımlı tarafından da sorulmuştur: «Tecrübelerle dolu sosyalizm tarihimize ve Türkiye'de varolan en eski burjuva partilerinden daha eski bir teşkilat geleneklerine, geçirilmiş uzun mücadele konaklarına rağmen, henüz Türkiye sosyalist hareketinin mecmu heyetini (topunu bütünüyle) gözden geçiren eleştirici analizi, vev taslak kabilinden olsun, veyahut derme çatma parçalar halinde bulunsun: Eser var mıdır?.. Hayır.

«Bu hal belki de en büyük ideoloji boşluğunu teşkil ediyor. Geçmişin döğüşleri, geleceğin kavgasından kopmuş, gelecekte devam ve inkişaf etmeyen (sürüp gelişmeyen) tozlu arşivler halinde, şunun bunun kafasında unutulmaya mahkûm kalıyor.

«1) Bu uzun mücadele konaklarında ne oldu, ne bitti? Bunu «aklı» (akılca) değil, Kuran gibi «nakli» (aktarmalı) ve ortaçağvari ağızdan ağıza geçerek, yeni nesillere taşımak göreneğe kul olmak değil midir?

«2) Biri kalkıpta hattâ sayıları bir elin parmaklarından pek öteye geçmeyen tecrübeli eski yoldaşlardan birine sorarsa: «Parti tarihçemizde belli başlı yanlışlar ve onlardan çıkan dersler hangileridir?» dese, acep «efradını cami, ağyarını mani» sistematik bir cevapla tatmin edilebilir mi?..

«Oyle bir mucizeye bir an inanmak isteyecek olsak bile, böyle, tatmin edici bir cevabın, görgülü yoldaşlar arasında ilmi ve kolektif mücadele neticesinde gelişeceği hiç olmazsa daha manzumeleşmiş (sistemleşmiş) daha geniş ve tatmin edici olacağı muhakkak değil mi-

dir?.. Böyle bir iş ve eser var mıdır? Yoktur.» (Hikmet Kıvılcımlı, *TKP'nin Eleştirisel Tarihi-Yol*, s. 20-21) Ama neden?.. Ya da bunun direkt muhatapları bundan (yarasaların aydınlıktan korktuğu gibi!) özellikle neden kaçınmışlardır?...

Bilmeyen yok; TİP tarihi konusundaki 'resmi' söylem, hiçbir zaman '1001 gece masalları'nın bir adım ötesine geçmemiş ve Parti tarihinin özel dünyasının sınıf nezdinde bilinmesinden kaçınmıştır. 'Resmi'lerin bu kaygusu, hayalhanelerinde yarattıkları söylemlerinin 'gerçekdışı'lığından, daha doğru bir deyişle, (tarihi altüst eden!) pragmatist eyyamcılıklarından kaynaklanmaktadır... TKP tarihinin öğrenilmesi, 'resmi'lerin (yalanlar üzerine inşaaya kalkıştıkları 'sırçalı saray'larının başlarına yıkılması kişiliğinde) korkulu düşleridir. Kaldı ki, onların ağdalı lisanlarıyla 'tarihten söz ettiğini' (!) iddia edilen «anı»larının da, sisler arasındaki her yana çekiştirilebilecek fuluğluğu da, bu korkulu düşlerinin bir ürünüdür. Bu korkulu düşleriyle yaşayanlar, açarsızlıklarıyla 'çözüm'lerini daima, aşağılık bir 'küfür ve karalama' edebiyatının çıkmaz sokak'ında aramışlardır... İşte İ. Bilen'den ufacık bir örnek: «*Kıvılcımlı manyaktı. Geçimsizin biri, bölücü, parçalayıcıydı (...) Bu adamda komünist moral diye, parti disiplini diye bir şey yoktu. Bu nedenlerden dolayı TKP'den atıldı.*» (S. Üstüngel, *Savaş Yolu*, s. 14) «*Böyle birisi şimdi basında, politika piyasasında 'devrimci', 'bilgin', Kuva-i Milliye günlerinde 'düşmana ilk kurşun sıkanlardan biri' olarak, caşcaflı etiketlerle, sürülüyor. Yeni kuşaklar bilmezler onların geçmişini. Biz onları bugünkü rolleriyle, asıl kimlikleriyle ortaya koyacağız.*» (S. Üstüngel, *Günümüzde TKP*, s. 65 O, «*manyaktı, kalpazandı, zıdırın biriydi...*» (Bilen Yoldaş Çok Yaşa, s. 61)/Abç-yn/⁸

TKP tarihinin 'resmi'lerce 'mahkûm edilmeye' kalkışılan girdaptan kurtarılması gerek... Pozitif ve negatif yanlarıyla bu tarih bilinmelidir. Elbette bu tarihin öğrenilmesi yolunda «gerçeği bilenler ile, onu sevenler hiçbir zaman eşit değildir.» (Konfiçyus)... Bugün TB'K'P'nin omurgasını oluşturan 'resmi'lerin kaçınılmaz kalıtçısı oldukları 'geleneksel' (!) tarih mantıklarıyla, «*gerçekleri bildiklerinden ama onu sevmediklerinden şüphem yok...*»

Onlar 'etliye sütlüye dokunmadan', bir kez daha tarihi yeniden 'yazmaya kalkışırken' önemli bir noktayı unutuyorlar: «Yaşam yeniden kurulmaz» (E. V. Stroheim)... Ve de onu yaşanmış gerçekliği dışında, yalanlarla 'yeniden kurmaya' kalkışanların sonuysa, elbette büyük bir hüsranın bozgunuyla noktalanması kaçınılmaz bir açmazdır...

Kabul edelim etmeyelim, hepimizin ortak kalıtçısı olduğu TKP

tarihi, (olumlu ya da olumsuz yanlarıyla) burjuvaziye karşı savaşta sömürünün, baskının, zulmün, kötülüklerin, adaletsizliklerin halkalarının kırılması için verilmiş bir uğraştır. Bu yolda yüzlerce insan kırılmıştır, kırdırılmıştır... Ve de bu tarihte onurla sahiplenilmesi gereken sayfalar gibi, insanın yüzünü kızartan pasajlar da mevcuttur. Söz konusu pasajlar mutlaka bilinmeli ve onlardan, ne durumlara düşürüldüğümüz öğrenilmelidir. Unutmamalı, bu bab'da Lenin'in (hepimizin kulağına küpe etmesi gereken) önemli bir uyarısı var, naklediyorum: «*Kendi kendimizi aldatmayalım; acı gerçeğin yüzüne iyice bakmak cesaretinde bulunalım. Bizi içine düşürdükleri bozgun, düzensizlik, kölelik, aşağılama çukurunu ölçmek, onu dibine kadar yoklamak gerekir. Durumu ne kadar açık farkedersenek, kişiliğimiz o derece sağlam, sarsılmaz ve çelikleşmiş olacaktır.*» (V. İ. Lenin, *Toplu Yapıtlar*, C. 22, s. 441)

Tarihten öğrenmekten, onunla bugünden geleceğe yönelirken hesaplaşmaktan korkmamalıyız. Çünkü «nihil posse creari de nihili o/hiç birşey yoktan varolamaz» diyen Lucretius haklıdır. Geleceği kurabilmemiz, yoktan var edilemeyecektir. Bu bab'da kalıtın bilinmesinin önemi devasa ölçeklidir, atlanmamalıdır.

Kalıt... dedim: «Kalıtı korumak, kendimizi kalıtla kısıtlamak anlamına gelmez.» (yage, C. 2, s. 256) Çünkü miras bizce 'kutsal' ve el sürülmez nitelikli, 'eleştiri-üstü' birşey değildir, olmamalıdır... Özetle TKP tarihi nihilistçe inkârcılık ya da 'resmi iyimserliğin' girdaplarından (*artık!*) çekip çıkartılarak, döğüşenlerin hesaplaşacağı bir netlikte, işçi sınıfımızın önüne serilmelidir.

Paris

30 Kasım 1980

NOTLAR:

- 1 Çok eskilere gitmeyeceğim. Kara Eylül'ü ve icraatlarını unutmayan ya da bu bab'da «hafızası nisyan ile malûl» olmayan herkes için, Evren'in ne olup olmadığı malûmdur. Yağcı ve Sargın ülkeye dönmeden önce Evren (takriben bundan bir yıl önce) Muğla'da yaptığı bir konuşmasında şunları diyordu: «**NİYE GELİYORLAR, BİLEMİYORUM. GELDİKLERİ ZAMAN, KANUN ONLARI YAKALIYACAK. ENSELERİNE YAPIŞACAK. BU PARTİLERİN KURULMASI BUGÜN OLMAZ. HIÇ OLMAMASI DA MEMLEKET İÇİN HAYIRLIDIR.**» (K. Evren)/Abç ve majiskülledim-yn/

Evren'in Muğla konuşmasında dediklerine ilişkin olarak hiç de uzun bir zaman geçmemişken; bu dediklerine Almanya'da dedikleri ekleniyor: «**BİZDE KOMÜNİST PARTİSİ DE KURULACAKTIR. KURULMASI DA GEREKLİDİR. BENİM KANAATİMCE. BİLİNSİN KİM KOMÜNİSTTİR, KİM DEĞİLDİR.**» (Milliyet, 18 Ekim 1988)/Abç ve majiskülledim-yn/

Yanlış duymadınız Evren «K»P'nin yasallaşmasından yana!.. «**KÜRT DİYE BİR KAVİM YOK... KÜRT DEVLETİ KURULAMAZ... KÜRTÇE DİYE BİR DİL DE OLMADI... BAZI ARAP KAVİMLERİNİN ETKİSİYLE. O YÖRELERDE TÜRKÇE BU LEHÇEYE DÖNÜŞTÜ.**» (K. Evren, Hürriyet, 21 Ekim 1988)/Abç ve majiskülledim-

yn/diyen K. Evren, Alman televizyonu ZDF'ye de «K»P'nin yasallaşması konusunda (içinde tashihleri barındıran biçimiyle ve dilin kemiği olmadığını kanıtlayan bir kıvraklıkla!) şunları diyor: «Ben daha önceki konuşmalarımda da 'Bir zaman gelecek, TC'inde komünist partisi kurulacak' demiştim. Ancak şu andaki Anayasamız; Türkiye'de böyle bir partinin kurulmasına engeldir. Bu, ancak bir anayasa değişikliği ile mümkün olabilir. Tabii buna karar verecek olan millettir.» (Hürriyet, 21 Ekim 1988)

Altan Öymen, K. Evren'e 'K'P'nin yasallaşması konusundaki tavrının Türkiye'ye dönünce de devam edip etmeyeceğini sorduğunda «sivil» giysili paşa'nın yanıtı şu oluyor: «Ben bunları Türkiye'ye döndükten sonra halka anlatacağım. Benim düşündüğüm şudur: Komünist partilerinin bizde bulunmaması bizde çok istismar edilmiştir. Tabii bunun sebepleri vardır. Fakat artık bu yasak kalksa da Türkiye için bir tehlike teşkil edemez. Zamanlaması ayrı bir konudur. Fakat ben inanıyorum ki, komünist partisi kurulursa, güçlü bir kuruluş olamaz. Milletten önemli bir oy alamaz. (...) Madem ki biz bu topluluğa (AET'nu kastediyor-yn) girmek istiyoruz, kendi standartlarımızın o ülkeye uygulanması lâzım. Girdiğimiz takdirde zaten bunları yapmak durumundayız. Hem o topluluğa gireceğiz, hem de komünist partisi yasak olmaya devam edecek... Bunlar zaten birlikte yürümez. Avrupa topluluğuna girmemiz mümkün olmaz. Bu bakımdan o meseleler üzerinde şimdiden düşünmemiz lâzım.» (K. Evren, Milliyet, 22 Ekim 1988)/Abç-yn/

Kafasının içinde kuyrukları birbirine değmeden 40 tilkinin dolaştığı Evren'in, pragmatist tutumu elbette çok nettir ve orta yeredir. Bu bağlamıyla da M. A. Birand'ın şu dedikleriye hiç de 'lâf-ı güzaf' değildir: «Gezinin en ilginç yanı, Sayın Evren'in uçakta giderken söylediği bir cümle idi: «...Bir gün komünist partisi dahi kurulabilir...» Tam metnine ve konuşmanın nasıl geldiğine bakınca, Sayın Cumhurbaşkanı'nın bu sözleri inandığından filan değil, tamamen bir 'söz gelişi' ettiği anlaşılıyor. Hele gösterili bir geziye başlarken 'komünist partisinin kurulmasını dahi içine sindirebilecek bir lider' görüntüsünü vermenin yararları da düşünülmüş olacak ki, Cumhurbaşkanı bu cümleyi söyleyiverdi. Ashında şakaya benzeyen bir cümle... Nitekim Sayın Evren'in döneminde hazırlanan anayasa, eskilerine oranla en katı biçimde bu konuya karşı...» (M. A. Birand, Milliyet, 22 Ekim 1988)

2. K. Evren'in dediğine ilk tepki sıcağı sıcağına Yağcıgillerin «Bizim Radyo»sundan geldi. Ve de TB'K'P'liler şunu dedi: «Cumhurbaşkanı Sayın Kenan Evren'in Türkiye'de komünist partisi kurulabilir şeklindeki sözleri, Türkiye'de siyasi partilerce de, ANAP'a kadar olumlu karşılanmıştır. DYP lideri Süleyman Demirel, daha önce TKP'nin kurulmasının faydalarından bahsetmesine rağmen, nedense Evren'in sözlerinden sonra TKP'ye karşı çıkan sözler söylemiştir. **EVREN ÇAĞDAŞ BİR TOPLUM İÇİN ÇAĞDAŞ DÜŞÜNÜŞTÜR.**» (Tercüman, 22 Ekim 1988'den naklen)/Abç ve majiskülledim-yn/... K. Evren'in 1979'larda (Amerika'nın U-2 casus uçaklarının Türkiye'deki kullanımına karşı çıkmış) o dönemin TKP'nce «yurtsever general» ilân edildiğini bildiğimiz için, o günkü TKP'den de geri konumdaki bugünkü TB'K'P'nin Eylül'ün mimarlarından Evren'i «çağdaş bir toplum için çağdaş düşünmüştür» diye (utanmazca!) nitelendirmelerini hiç de şaşırtıcı bulmuyoruz.

Kaldı ki, Evren'in Almanya'daki tuluatla karışık «demokrasi şovu» 141 ve 142 yanında «idamlar kalsın» diyebilecek kadar «demokrasi havariliği»ne (!?) soyunmuştur. Bu ise, geleceğe ilişkin bir çok şey hisseden Evren açısından, hiç de şaşırtıcı değildir. Kaldı ki bu noktada, ANAP'nin «hareketçi»lerinden Alpaslan Pehlivanlı Evren'e ilginç bir soru sormaktadır: «Bir gün idamların kaldırılması mutlaka gündeme gelecek. Cumhurbaşkanı'nın hemen kaldırılmasını tavsiyesi varsa, bunun için erken olduğu kanaatindeyim. Bana göre, liderler giderayak siyasi tavsiyelerde bulunmamalı. Sayın Cumhurbaşkanı en geniş yetkileri elinde tuttuğu sıralarda bunu

niye yapmadı? Bu sözlerin bir sempati ikmâli için söylendiği sorusu akla gelir.» (Tercüman, 22 Ekim 1988)/Abç-yn/

Faşist eğilimli olmasına rağmen, A. Pehlivanlı'nın sorduğu soru «haksız da değil hani» deyip, 'K'P kurulabilir mi konusundaki diğer tepkilere geçeyim: B. Ecevit, K. Evren'e bu konuda tam destek veriyor. Bu türden bir tavrın ise, «demokrasinin eksiklerinin giderilmesi konusunda olumlu bir iyiniyet belirtisi olduğunu söylüyor. «ANAP genel başkan yardımcısı Halil Şıvgın bu konudaki sağlıklı kararın referandumdan çıkacağını işaret ederken; TİSK genel başkanı H. Narin «Zamanı değil. Türkiye'nin bugün tek eksiği komünist partisi mi?» diye soruyor. Eski TİP yönetim kurulu üyelerinden Özcan Keskeç ise, «demokrasiler komünist partisiz olmaz» diye, o bayatlamış formülü tekrarlamakla yetiniyor. DYP'nin başı S. Demirel de Evren'in dediklerine şiddetle karşı çıkıyor. (Milliyet, 20 Ekim 1988) S. Sabancı'da «Kurulmalı ama henüz erken» derken, M. A. Aybar ise, «Sayın Evren paşa, Komünist Partisi'ni yasaklayan ceza yasası maddelerini (başta 141, 142) kaldırılması için derhal harekete geçerse, 12 Eylül darbesinde tarihin vereceği olumsuz hükmü de bir ölçüde yumuşatmış olacaktır.» (Hürriyet, 19 Ekim 1988) diyor ve ANAP grup başkanvekili H. Özalp ise, «Biz gerek parti olarak, gerek şahsın itibarıyla bu mevzularda ('K'P'nin yasallaşmasını kastediyor-yn) katı düşünmüyoruz.» (Tercüman, 19 Ekim 1988) diye ekliyor.

Aynı konuda BİLAR'ın 13 Ekim 1988 tarihinde İstanbul'da düzenlediği «Demokrasi, Düşünce ve Örgütlenme Özgürlüğü» konulu açık oturumda Sadun Aren ise (bir hayli ipe sapa gelmez bir biçimde!) şunu diyordu: «Bugün ülkemizin ekonomik ve demokratik gelişmesi yolunda ayağımıza takılan en büyük engel komünizm üzerindeki yasaklamadır (...) Bu nedenle komünizm yasallaşırsa, büyük ferahlık olacaktır» ...Ama S. Aren'ce «ehil» ve «tövbekâr»ların verdiği bu «söz» Babıali'nin kalemşörlerince pek ciddiye alınmıyordu. Örneğin Fahir Armaoğlu, «Sayın Cumhurbaşkanı'nın bir 'bomba' patlattığını da kabul etmemiz gerekiyor. (...) 'Pat' diye komünist partisinin kurulmasına izin vermeden önce, bir de Türk toplumunun ve memleketin şartlarını iyice tahlil edip tartmak gerekir. (...) Pencere süslemek için evin düzenini altüst etmeyi tehlikeli buluruz.» (Tercüman, 20 Ekim 1988) derken; Ahmet Kabaklı'da ekliyor: «Sayın Evren TKP'yi demokrasi için mi istiyor, yoksa komünistlerin bir kampta toplandıklarını görmek için mi? (...) Sahi, biz komünistlerin hürriyet ve demokrasi için mi didiştiklerini sanıyoruz? Öyle bir niyetleri olsa, önce komünizmden vazgeçmeleri gerekir.» (Tercüman 21 Ekim 1988)

Ahmet Kabaklı'nın kaygusu elbette ne idüğü belli TB'K'P'ye ilişkin değildir. Kabaklı'da onların «komünizm'den vazgeçtiklerini» bilmektedir. Kabaklı'yı da tıpkı Coşkun Kırca gibi korkutan «komünizmden vazgeçmeyenler»dir ki; işte bundan ötürü Coşkun Kırca şunları demektedir: «Komünist partisine izin vermek ya da vermemek, bu gibi yapay siyasi gerekçelere dayanarak tartışılmaz. Çünkü, bu gerekçeler temelinden yanlıştır. Tartışılması gereken gerekçeler, felsefi ya da toplumbilimsel gerekçelerdir. O zaman da tartışma, ister istemez komünist partisinin kurulup kurulamaması konusunu aşar ve demokratik rejimi yıkmak isteyen akımların ayrı ayrı ele alınarak mı, yoksa bir bütün halinde mi meşrulaştırılması ya da yasaklanması meselesi halini alır.» (Hürriyet, 21 Ekim 1988)/Abç-yn/

- 3 Burada kısaca Lenin'in reformlar konusundaki görüşlerine kimi göndermeler yapmayı gerekli görüyorum: «...Reformlara yol açan gerçek güç, devrimci proletaryanın, onun bilincinin, dayanışmasının ve savaşında sarsılmaz kararlılığının gücüdür.» (V. İ. Lenin, Toplu Yapıtlar, C. 12, s. 238) «Yığınlar arasında devrimci ajitasyonumuzu arttırmalıyız. Dolu dizgin, budanmamış sloganlarımızla daha geniş alan açmalıyız. Onları net bir biçimde geliştirmeliyiz... Reformlar, devrimci proletaryanın sınıf savaşımının birer yan ürünüdür. Bu yan ürünü elde etmeyi 'kendi' işi-

miz yapmak liberal burjuva reformizmine düşmek demektir. (yage, C. 12, s. 239) «...Biz sosyal demokratlar (yani sosyalistler-yn) hiçbir durumda ve hiçbir biçimde ekonomik reformlara güya büyük önem, ya da bu reformların özel önem taşıdığını sandığımız vb. inancını (ya da yanılgısını) uyandıracak hiçbir davranışta bulunmamalıyız.» (yage, C. 5, s. 406) «Reformlar için mücadeleyle, sınıf mücadelesiyle, 'sosyalist ideallerin genel olarak' tanınmasıyla ve kapitalizmin yerine 'yeni düzen' koymayla birlikte, liberal burjuvazinin kabul edebileceği herşeyi Marksizmden alıyorlar. Marksizmin 'yalnız' yaşayan ruhunu, 'yalnız' ihtilalci özünü bir kenara atıyorlar.» (yage, C. 21, s. 222)

- 4 TB'K'P'nin Bernstein'ci bir parti olduğunda ısrarlıyım. Örneğin Y. N. Yağcı «...eğer tüm kavramlar eskimişse, günümüze uymuyorsa, bunları atmaktan korkmamalıyız. Örneğin biz açıkça proletarya diktatörlüğü sözünü kullanmıyoruz.» (Y. N. Yağcı, 2000'e Doğru, 11-17 Ekim 1987'den naklen)/Abç-yn/ diyor. Görünen odur ki, bay Yağcı hiç de yeni olmayan eski ve kokuşmuş bir «yenilenme»nin çabaları içindedir.

Bu konuda öncelikle K. Marx'ın J. Weydemeyer'e mektubuna bir gönderme yapmalıyım: «...kendimle ilgili olarak şunu söyleyebilirim ki, modern toplumdaki sınıfların ne varlığı, ne de aralarındaki mücadeleyi keşfetmiş olma şerefi bana ait değildir. Benden çok önce bazı burjuva tarihçiler, bu sınıf mücadelesinin tarihi gelişimini anlamışlar; bir takım burjuva iktisatçılar ise bunun iktisadi anatomisini ifade etmişlerdi. Yeni olarak yaptığım şudur: 1) Sınıfların varlığının, sadece üretimin belirli tarihi gelişim evrelerine bağlı olduğunu; 2) Sınıf mücadelesinin zorunlu olarak proletarya egemenliğine götüreceğini; 3) Bizzat bu egemenliğin bütün sınıfların kalkmasına ve sınıfsız bir toplumun kurulmasına geçişten ibaret olduğunu göstermek.» (Felsefe İncelemeleri, s. 140-141)/Abç-yn/

Altını çizdiklerim kişiliğinde Marx'ın dedikleri çok açık, tıpkı ona Bernstein'ci «gereklileri» ile 'hayır' diyen, Yağcı'nın dedikleri gibi...

Bay Yağcı'nın bu tutumu hiç de «yeni» değil. Bu tutuma karşı, eskimemiş (ve aşılmamış) bir metne başvuruyorum. V. İ. Lenin diyor ki: «Legal Marksistlerin çoğunluğunun kapıldığı Bernstein'cilik... Marksizmi kabalaştırarak, toplumsal çelişkileri köreltme teorisini savunarak, toplumsal devrim ve proletarya diktatörlüğü düşüncesinin saçma olduğunu ilan ederek, işçi sınıfı hareketini ve sınıf mücadelesi dar trade-unionculuğa ve küçük tedrici reformlar uğruna 'gerçekçi' mücadeleye indirgeyerek sosyalist bilinci baltalamaktaydı. Bu, sosyalizmin bağımsızlık hakkının ve bunun sonucu olarak da varlık hakkının burjuva demokrasisi tarafından yadsınmasıyla aynı anlama geliyordu. Bu, o zamanlar henüz başlangıç aşamasında olan işçi sınıfı hareketini, pratikte liberal hareketin bir eklentisi haline getirilmesiyle aynı anlama geliyordu. (...) 'Artık eskimiş dogmacı' Marksizme karşı 'eleştirel' bir tutum benimseyen bu 'yeni' eğilimin özü, Bernstein tarafından yeterli açıklıkta sunulmuş ve Millerand tarafından sergilenmiş bulunmaktadır. (...) Sosyal demokrasi (yani sosyalist hareket-yn) bir toplumsal devrim partisi olmaktan çıkıp, toplumsal reformların demokratik partisi haline gelmelidir. Bernstein bu siyasal istemi, birbiriyle uyumlu koskoca bir 'yeni' kanıtlar ve nedenlemeler dizisiyle kuşatmıştır. Yadsınan, sosyalizmi bilimsel bir temel üzerine oturtabilmek ve tarihin materyalist kavrayışı açısından onun gerekliliğini ve kaçınılmazlığını sergileyebilmek idi. Yadsınan, artan yoksulluk, proleterleşme süreci ve kapitalist çelişkilerin yoğunlaşmasıydı. 'Nihai amaç' kavramı geçersiz ilan edildi ve proletarya diktatörlüğü düşüncesi tümünden reddedildi. Yadsınan, liberalizm ve sosyalizm arasındaki ilkesel karışıklardı. Çoğunluğun iradesine uygun olarak yönetilen tam demokratik bir topluma bunun uygulanamayacağı vb. tezine dayanılarak yadsınan şey, sınıf mücadelesi teorisi idi.» (V. İ. Lenin, Ne Yapmalı?, s. 26-14-15)/Abç-yn/

- 5 Lâf-ı güzaf kabilinden ki 'hamasi'lerin edebiyatımızda önemli bir yeri vardır. Emin Oktay'ın tarih kitaplarından ya da Feridun Fazıl Tülbent'çinin, Aptullah Ziya Ko-

zanoğlu'nun yazınsallıklarından uzanıp gelen bu türü bilmeyen yoktur. Veli Gür-
can bu türe, 'yenilenmenin ve ilerlemenin' coşkularıyla 'yeni' katkılarda bulun-
yor. Ashı astarı olmayan bir biçimde şişirilmiş bir 'hamasi' edebiyatına sarılan Veli
Gürcan'ın farksızların 'birliği' konusunda dediklerini, buraya ibreti alemle okunsun
diye naklediyorum: «Yıllardır kara haberlerle dolu günlerimiz aydınlandı önce. Or-
talık bulutsuz bir günde tan atmış gibi şavkıdı. Sutar titredi, yaprak kımıldadı. Tez-
gah başında ileri işçinin, tarlada traktör sürücüsünün, aydının sevinci dağlarında ço-
ban ateşleri yanan, ince tozlu yolları yıldızlı gökyüzüne kıvrıla kıvrıla bir merdiven
kuran yurdumun heyecanı dağda, taşta, kırdı, ovada yankılandı. Memleketimin ha-
pishanelerinden yalnızlığa ve umutsuzluğa teslim alınmak için kapatılmış hücre-
sinde gün ve çile dolduran bir mahkûmun sevinç çığlığı hücrenin dar mazgal de-
liğinden dışarı vurdu... Ne gardiyan ne de duvar... Gecekonduların dar sokakları-
na çarptı. Fabrikaların bacasına, oradan tarlalara, kentlerin meydanlarına ve ne-
hirlere, ırmaklara karışıp, denizde ve gökyüzünde dolaşan, dilden dile söylenen bir
türkü oldu. (...) 'Birlik gerçekleşiyor, TSİP, TİP ve TKP birleşiyor' (...) Önce se-
lam olsun... Kulağımızın pasını, yüreğimizin yasını böyle bir haberle silenlere... Se-
lam olsun 'Birliği geri dönülmez bir sürece' sokanlara. Umudu, biricik hazinemizin,
esin kaynağımız, geleceğe duyduğumuz güvencemiz demek olan umudu yeşerten-
lere... Umudu bilimle donatanlara, özveriyle örenlere bin selam olsun. (...) Bu
birlik, yüzlerce, binlerce gözle görülmeyen, elle tutulmayan, ama varlığı da tar-
tışılmayan olanağın, artı puanın, kadronun, deneyimin, örgütün ve insanın diyen
insanın, boyutları şimdiden kestirilemeyen, mevcut ölçülerimize vurduğumuzda henüz
kavrayamadığımız bir üst bileşimin, bir tekleşmenin adıdır ve öyle kavranmalıdır.»
(Veli Gürcan, İşçi Gündemi, Ağustos-88, No: 6)/Abç-yn/

V. Gürcan'a öncelikle; stokları yığılmış ve pazarı daralmış demode malları bin-
bir yalanla pazarlayan reklam şirketlerinde aranan bir eleman olduğunu anımsa-
tarak soralım: Sözü ettiğiniz varlığı tartışılmayan olanağın artı puan'ları mı
dediniz? Onlar da nedir? 'Hamasi' edebiyatının ağız kalabalığına başvurmadan bun-
lardan söz eder misiniz?...

- 6 R. N. İleri «yenilenme»nin verdiği «huşu» içerisinde geçmişte kara dediğine, bu-
gün ak demeye başladığına tanık oluyoruz. Örneğin bir zamanlar Zeki Başımar'a
haklı olarak sert eleştiriler yönelten (Kurtuluş, Önsöz'den s. 13-14) R. Nuri İleri
daha sonra, Zeki Başımar'ın 51 tevkifatında Behice Boran'ın ve Sadun Aren'in is-
mini polise vermediğini, onun için de fazla suçlanamayacağından söz ederek, geç-
mişteki hatalı değerlendirmelerinden üzüntü duyduğunu ifade ediyor. (Milliyet, 21
Ekim 1988)

R. N. İleri'deki bu yüzseksen derecelik dönüşü (şimdilik!) bir yana da; S. Aren'in
ne olup olmadığını, yine R. N. İleri'nin yayınladığı bir belgeden (dolaylı olarak da
olsa) Sadun Aren'in 1951'deki «tavır» ile birlikte öğreniyoruz. (Bak: R. N. İleri,
TİP'de Oportünist Merkezîyetçilik 1966-1968, s. 450-461)

- 7 Alaeddin Şenel, İlkel Topluluktan Uygar Topluma, s. XII-XIII.

- 8 İ. Bilen, Hikmet Kıvılcımlı'ya açıkça küfür etmektedir. Ve de bugün artık bu küf-
rün sahibine olmasa bile, onun kalıtcılarına Lenin'in şu sözlerini anımsatmakta bü-
yük bir yarar görüyoruz: «Sövüp saymalar, politikada sövüp sayanların içinde bu-
lundukları tüm düşünce yoksunluğunu, tüm çaresizliği, güçsüzlüğü ve öfkeli zavallı-
lıklarını çokça maskelemeye yaramaktadır.» (V. İ. Lenin)/Abç-yn/Ama ya sonra-
sı?... Gün gelir 'kim suçlamış?' diye sormazlar mı?..

Sorular ve soruyorlar da!.. «Evet kim suçlamış? Bugün de soruyoruz: Kim, kimi
suçlamış?... Doktor'a 'uygun' görülen bu 'işlem' (İ. Bilen'in Doktor'a karşı tavrı
kastediliyor-yn) bütün namuslu devrimcilerin, kararlı birimlerin onurunu kırmıştır.
Bunu, tiksinierek de olsa dile getirmek zorundayız.» (S. Öztürk, SORUN sayı: 7, s. 78)/
Abç-yn/

KAPİTALİST SÖMÜRÜ, DÜNYA KAPİTALİST SİSTEMİ, DEVRİMLER

Coşkun Adalı

SORUN dergisinin Kasım sayısında 'Yarı-periferide devlet üzerine bazı düşünceler' başlıklı bir yazımız yayınlandı. Olumlu bulanların yanı sıra, yazıya sözlü ve yazılı eleştiri yöneltenler de oldu. Aynı yolda yürüdükçe bütün eleştiriler bizi sevindirir. Ancak bu eleştirilerden bazıları kullandığımız kavramlara istemediğimiz tanımlar yüklüyor. Zeki Öçal'ın, SORUN'un Ocak'89 sayısında, 'Kavramlar ve yöntemler üzerine karşılaştırmalı bir eleştiri' başlıklı yazısını kastediyoruz. Biz yarı-periferide devletin işlevini incelemek ve giderek bu incelemeyi bir problematiğe kavuşturmak istiyoruz. Ancak söz konusu kavramları açıklığa kavuşturmadan asıl konumuza devam etmek yanlış olacaktır, Zeki Öçal'ın eleştirilerinin teorik kaygılardan ziyade politik tercihlerden kaynaklandığına inanıyoruz. Kendisinin tercihini sorgulayamayız. Biz politik polemiklerden uzak, nesnel bir çerçevede kalmak istiyoruz. Olduğu kadarıyla. Bu yazımızda kapitalist sömürü, dünya kapitalist sistemi ve devrimin nesnel önkoşulu konularını kısaca ele alacağız. Bizce bu üç konu yarı-periferideki devletin işleviyle canevinde bağlıdır. Bu konuları işlerken Zeki Öçal'ın eleştirilerine de değineceğiz. Bunun ilerdeki yazılarımızın teorik içeriğini zenginleştireceğine inanıyoruz. Yoksa amacımız iki ayda bir çıkan ve geniş bir işçi kitlesine hitabeden SORUN'un sayfalarını sırf polemik olsun diye gereksiz yere işgal etmek değildir.

Önce *teknik* bir konuya değinelim. İlk bakışta 'Yarı-periferide devlet, konusu soyut ve teorik bir şemayla ele alınıyor gibi görünüyor. Hattâ biraz dikkatli bakınca, yarı-periferi terimini bazen yarı-periferi ülkeler bütünü için, bazen de tüm yarı-periferi ülkeleri teorik planda temsil edebileceği düşünülen soyut, hayali bir ülke için kullanıyormuşuz gibi gözüküyor. Bu terimi nerede ikinci anlamıyla kullandığımız bizce açıktır. Nitekim Zülfikar Yıldırım arkadaş bunu yakalamış, (SORUN, Ocak'89, s. 80, 'SORUN'u selamlıyorum'). Yakalamamış olan okurlar için *teknik* bir açıklama yapıyoruz. Yarı-periferinin bu soyut ülkesi aslında «Şili»dir. Açıkça «Şili» diye yazmıyoruz, çünkü bu yazıların bazı bölümleri «Şili»li devrimciler tarafından «Şili»de kullanılacak. «Şili» anayasası buna komünizm propagandası diyor ve yasaklıyor. Yazı İşleri Müdürlerinin neler çektiğini düşünebiliyoruz; artık yetti diyoruz ve bu tip teknik engellerin üzerinden atlamak istiyoruz.

Kapitalist Sömürü

Sömürü kavramı günlük yaşamda çok çeşitli şekillerde kullanılır. Örneğin «Her türlü sömürüye son» deriz. «ABD sömürüsü» deriz, «Kadın Sömürüsü» deriz. Tekeller küçük işyerlerini «sömürüyor» derler. Mafya işyerlerini haraca bağlayarak onları «sömürür». Emperyalist ülkeler geri kalmış ülkeleri sömürür. Oysa bu tür kullanımların her birinde 'sömürü' sözcüğünün içi başka başka doldurulmuştur. Kapitalizmden konuşuyorsak sömürünün bir tek teorik anlamı vardır: *İşçinin ürettiği artı-değere kapitalistin elkoyması*. Bir ajitasyon bildirisi yazmıyorsak, sömürü kavramını bilimsel olarak başka bir anlamda kullanamayız. Sömürü üretenle üretim aracının sahibi, yani işçiyle kapitalist, yani işçi sınıfıyla kapitalist sınıf arasındaki ilişkidir. Sömürüyü nicelik olarak ifade eden kavram sömürü derecesidir. Sömürü derecesi, sömürü oranı da denebiliyor, artı-değer oranıyla aynıdır. Değişken sermayeye, yani işgücü satın almaya harcanan sermayeye V, artı-değere P diyelim. Marx şöyle diyor¹:

«Böylece, değişken sermayenin değerinin satın alınan işgücünün değerine eşit olması; bu işgücünün değerinin işgücünün gerekli olarak çalışılan bölümünü tayin etmesi, artı-değerin ise bu aynı günün fazladan çalışılan bölümünce saptanması şu sonuca varır: artı-değerin değişken sermayeye oranı neyse fazladan harcanan emeğin gerekli harcanan emeğe oranı da odur, veya artı-değer oranı, $\frac{P}{V}$ Fazladan harcanan emek.

Her iki oran da değişik biçimlerde aynı ilişkiyi temsil eder; bir kez gerçekleşmiş emek biçiminde, diğer kez ise hareket halindeki emek biçiminde.

Böylece artı-değer oranı işgücünün sermaye tarafından, ya da işçinin kapitalist tarafından sömürülme derecesinin kesin ifadesidir.»² Marx aynı sayfada bu alıntıya düşürdüğü dipnotta devam ediyor:

«Artı-değer oranı sömürü derecesini kesinlikle ifade ettiği halde sömürünün mutlak büyüklüğünü ifade etmez. Varsayalım, örneğin, gerekli harcanan emek süresi 5 saat, fazladan çalışılan süre de aynı şekilde 5 saat olsun, böylece sömürü %100'dür ve sömürünün mutlak büyüklüğü 5 saattir. Eğer, gerekli harcanan emek süresi 6 saat ve fazladan çalışılan süre de 6 saat olursa, sömürü derecesi aynı kalır, yani %100'dür, ama sömürünün büyüklüğü 5 saatten 6 saate çıkarak %20 artmış olur.»

Kapitalistin sabit sermayesi var. Değişken sermayesiyle işgücü satın alıyor. İşgücünü satan işçi kendisinin ve ailesinin yeniden üretimi için gerekli olan sürenin üzerinde bir süre çalışıyor ve bu fazladan çalıştığı sürede artı-değer üretiyor. Kapitalist bu artı-değere el

koyuyor. Yani işçi günün bir kısmında kendisi için (gerekli iş süresi), diğer kısmında da kapitalist için (fazladan çalışılan süre) çalışıyor Marx, artı-değer oranı, yani sömürü derecesiyle ilgili olarak birlikte ele alınması gereken iki kavram tanımlıyor:

«İşgününün basitçe uzatılmasıyla elde edilen artı-değeri *mutlak artı-değer*, ve buna karşılık, gerekli iş süresinin kısaltılmasından ve işgününü oluşturan iki bölümün göreceli uzunluklarında buna teka-bül eden değişiklikten doğan artı-değeri *görelî artı-değer* olarak adlandırıyorum.³

Sömürünün tanımı böylesine açıkken Zeki Öçal ne yapıyor? «Ben size şimdi elmayı anlatacağım» diyor, «Nasıl olsa ikisinin de sapı var» diyerek armudu anlatıyor. Yeni -Marksistler periferiden metropole artık aktarımına sömürü diyorlarmış, hattâ; bir adım daha ileri giderek, kapitalist sömürü ilişkisini gelişmiş ulusların işçileriyle gelişmemiş ulusların işçileri arasındaki bir ilişki olarak ifade ediyorlarmış. Kardeşim bundan bize ne? Milletin ağzı torba değil ki. Biz öyle mi demişiz? Dünya kapitalist sisteminin hiyerarşik yapılanmasında, ülkelerarası ilişkiye değinirken, büyük bir özenle «sömürü» sözcüğünü kullanmadık! Z. Öçal da, yazımızdan yaptığı alıntılarda bu sözcüğü kullandığımı gösteremiyor. «Metropol işçi sınıfının periferi ve yarı-periferi ülkeler işçi sınıflarını sömürdüğünü söylemek tümüyle anti-Marksist bir savdır,» diyor. Doğru. Ama bizim bunu ve daha bir sürü benzerini söylediğimizi iddia etmek biraz hafiflik oluyor. Eleştiri iftiraya dönüşüyor. Yöntem ilginç: A dedi. Bunun demesinin nedeni B'dir. Oysa durum C'dir. Oysa biz daha başta A dememiştir, dediğimizi de gösteremiyor. Böylece B ve C diye anlattıklarının da bizim dediklerimizle yüzeyde, ifade düzeyinde bile bir ilişkisi olmuyor. Hani «İki ay önceki yazıyı okumayan okumamış, okuyan da unutmuştur, atayım çamuru izi kalsın» gibi bir köylü kurnazlığı sözkonusuysa bir diyeceğimiz yok. Yok eğer eşitsiz değişim kavramını reddediyorsa, yeni-Marksistlerin bu kavramdan ne gibi teorik uzantılar türettiğini anlatmak, bizi de bunların arasına bu uzantılar aracılığıyla, haksız olarak, katmak yerine bu kavramı neden reddettiğini açıklamalıydı. Yarı-periferideki teorik birikim, ampirik etiketler arkasına saklanarak polemik yürütmek aşamasını çoktan geçmiştir. Eşitsiz değişim kavramını birazdan ele alacağız. Şimdi Z. Öçal'ın yazısındaki sömürü konusuna dönelim. Eğitici olacağınızı düşündüğümüz için ilginç bir teorik çorbaya dikkat çekmek istiyoruz. Z. Öçal iki önerme yapıyor. *Önerme 1*: Metropol işçi sınıfı yarı-periferi ülkeler işçi sınıfını sömürüyor. *Önerme 2*: Oysa (abç) filanca nedenden ötürü (mantıksal irdeleme yaptığımız için bu nedenin şimdilik önemi yok, geri geleceğiz), metropoldeki işçi periferideki işçiden daha fazla sömürülüyor. Bu iki önermeyi şimdilik doğru kabul edelim. Ardarda geliyorlar ve

oysa sözcüğüyle birbirine bağlanıyorlar. Bu iki önermeden şu sonuç çıkıyor: Metropolde işçi sınıfına dayatılan sömürü periferidekinden daha fazla olduğu için, metropol işçi sınıfı periferi işçi sınıfını sömüremez. İki bağımlı önermeden bir bağımsız saçmalık çıkıyor. Saçma kelimesini günlük anlamıyla değil mantık bilimdeki anlamıyla kullanıyoruz. Bir «oysa» sözcüğü insanın başına ne belâlar açıyor. Şimdi öze, yani bu önermelerin içeriklerine dönelim. Birinci önermeye katılıyoruz. Sömürü kavramını yukarıda açıkladık. İki işçi sınıfı arasında sömürü ilişkisi olamaz. İkinci önermeye katılmak bir yana tamı tamına tersini savunuyoruz. Önce şunu söyleyelim: Z. Öçal'ın bu ikinci önermesi birinci önermeyi mantıksal kopukluğa düşmekle kalmıyor. Bizim yukarıda, ikinci önermeyi mantıksal planda ele alırken, «filanca neden» diye geçtiğimiz, ikinci önermenin kendi öz nedeniyle de çelişiyor. Denilen şu: Metropol ülkeler işçi sınıfı, az gelişmiş ülkeler işçi sınıfından daha fazla sömürülüyor, çünkü bu ülkelerde artı-değer oranı daha yüksektir, çünkü bu gelişmiş ülkelerde sermayenin organik bileşimi daha yüksektir. Burada «çünkülerle» bağladığımız alt-önermeler, yazıda uslup açısından, «dolayısıyla» sözcüğüyle bağlanmış. Yazarın düşünce zincirini bozmuyoruz. Problem şurada: Sömürünün yüksekliği salt sermayenin organik bileşiminin yüksekliğiyle tanımlanamaz. Yazar sermayenin organik bileşiminin yüksekliğinden, yani bir orandan (Sabit sermaye/Değişken sermaye oranı) bahsettiği için, aynı cümledeki sömürü sözcüğünden de sömürü oranını kastediyor olmalı. Sırf bu dil sürçmesi yüzünden kalkıp sözlerini çarpıtmıyoruz. Yoksa meseleye sömürü oranı yerine, sömürü açısından bakmaya kalksak daha da büyük bir yanlışla karşılaşırız. Metropol ülkelerde sermayenin organik bileşiminin daha yüksek olduğu doğrudur. Katılıyoruz. Bu ülkelere gelişmiş kapitalist ülke denmesinin nedeni de budur. Kapitalizm ilerledikçe canlı emeğin (V) yerine cansız emeğin (C) geçtiği bir süreç işler (Yeni makinalar, hammadde vb). Giderek (C) büyük (V) küçülür. Böylece C/V, yani sermayenin organik bileşimi, yükselir. Ama hangi ülkelerde sömürü oranı daha yüksektir diye bir karşılaştırmanın anlamlı olabilmesi için tek faktör sermayenin organik bileşimi değildir. Açıklayalım. Kapitalist için sömürü oranını arttırabilmenin iki yolu var: ya artı-değeri arttıracak, yani işgününü uzatacak (veya aynı işgünü süresinde aynı makinalarla yapılan üretimin temposunu arttıracak), ya da görelî artı-değeri arttıracak, yani üretim araçlarında köklü bir değişiklik yaparak emek üretkenliğini arttıracak, aynı işgünü süresinde çalışıp aynı ücreti alan işçiden daha yüksek bir artı-değer çıkaracak. Çünkü işçinin kendisi için çalıştığı süre kısalmış olacak, aynı işgününde kapitaliste çalıştığı süre uzamış olacak. Metropol ülkelerde görelî artı-değer oranı daha yüksektir. Ama görelî artı-değer olgusuyla sömürü oranının ilişkisine daha yakından bakmak lazım. Marx şöyle diyor:

«Öte yandan, günün uzunluğu ve işgücünün günlük değerinin sı-

nırı veri olarak alındığında, fazladan çalışılan süre belirlenmiş olur... Fazladan çalışılan süre... gerekli çalışılan süreden çalmak suretiyle uzatılabilir.

Ama, ücretin reel hareketinde bu pratik en önemli rollerden birini oynamakla birlikte, bütün metaların ve dolayısıyla da işgücünün tam değerinde alınıp satıldığı varsayılan buradaki incelemede bunun bir yeri yoktur. Bu (bu varsayım-C.A.) bir kez kabul edildiğinde, işçinin kendisini yenilemesi için çalışması gerekli iş süresi, ücreti işgücü değerinin altına düşürmek suretiyle kısaltılamaz, ancak bu değer (işgücünün değeri-C.A.) kendisi düşürülerek kısaltılabilir.»⁴

Bu bölüme bir eserinde atıfta bulunan Engels de, göreceli artı-değerle sömürü arasındaki ilişkiyi incelerken, ücretin işgücü değerinin altına düşmediği varsayımını tekrarlıyor:

«Süresi belli bir işgünü için artı-emek, sadece *gerekli* emek azaltılarak arttırılabilir; bu ise -ücretleri değerinin altına düşürmek dışında- ancak emeğin değeri azaltılarak, yani geçim için gerekli metaların fiyatı düşürülerek yapılabilir. Bu ise, *ancak emek üretkenliği arttırılarak, üretim biçiminin kendisi köklü olarak değiştirilerek yapılabilir...*

Emeğin değerini düşürmek için, üretkenlikteki artış, mamulleri işgücü değerinin saptanmasına giren sanayi kollarını kapsamalıdır; günlük temel gereksinimler, bu gereksinimlerin yerine geçebilen mamuller ve bunların hammaddeleri vb.»⁵

Demek ki hem Marx hem Engels, sömürü oranlarını incelerken iki varsayımı peşinen koyuyorlar:1 - İşgünü uzunluğu sabittir, 2 - İşgücü tam değerinde alınıp satılıyor, yani ücretler işgücünün değerinin altına düşmüyor. Bu iki varsayım çerçevesinde, artan üretkenlik, işgücünün kendisini yenilemesi için gerekli metaların fiyatlarını düşürüyor ve böylece işgücünün kendisinin değeri düşüyor. Marx'ın bizzat kendisi, yukarıdaki alıntıda, İşgücü tam değerinde alınıp satılmıyorsa bu incelemenin dışına çıkılır», diyor. Metropoldeki ve periferideki sömürüyü karşılaştırırken konunun püf noktası bu. *Kapitalist, periferide kaybettiği göreceli artı-değeri, işgününü metropoldekinden uzun tutarak, ve en önemlisi ücretleri aşırı düşük tutarak, yani işgücü değerini aşırı düşürerek kat be kat çıkarıyor.* Bu ülkelerde işgücünün değeri metropol ülkelere oranla daha düşüktür, bu durumda işgücü değerinin karşılığı olan ücretin de düşük olması doğaldır; ama burada ücretlerin *olağanüstü* bir düşüklüğünden söz ediyoruz. Sömürü oranları kıyaslanırken ücret oranları es geçilemez. Ücret oranları sömürü oranını yansıtır. Marx şöyle diyor:

«Farklı uluslardaki ücret oranlarını kıyaslarken, herşeyden önce her bir ülkede işgücü değerinin -ister mutlak ister göreceli olarak ele alalım- bağlı olduğu koşulları hesaba katmak gerekir; günlük gereksi-

nimlerin kapsamı, temel geçim maddelerinin fiyatı, işçi ailelerinin ortalama büyüklüğü, işçinin eğitim giderleri, kadın ve çocuk emeğinin oynadığı rol, ve nihayet üretkenlik, emek yoğunluğu ve süresi gibi (koşullar).»⁶ Marx ayrıca bu alıntıdaki «göreceli» sözcüğüne dipnot düşüyor, ve «Yani artı-değerle kıyaslanan değer», diyor. Dikkat edelim, Marx, ücret oranlarını kıyaslarken, üretkenliği, yani göreceli artı-değerle ilgili faktörü, işgücünün değerinin bağlı olduğu, dolayısıyla sömürünün bağlı olduğu, koşullardan sadece *birisi* olarak sayıyor. Öbür koşulların da hesaba katılmasını istiyor.

Periferide ve yarı-periferide ücretler olağanüstü düşüktür, işgücü kendisini yeniden üretecek fiziksel sınırın altında bir ücrete satılıyor. İşgücü giderek kendisini yeniden üretme olanağını yitiriyor. İnsanlık durumunu koruması zorlaşıyor. Ailesi çok zor durumdadır. Metropol işçisiyle arasındaki ücret farkı niteliksel bir farka dönüşmüştür. Günde 100 gr. et yemekle 1 gr. et yemek arasında 99 gramlık bir nicelik farkı değil yaşamsal bir nitelik farkı vardır. Beslenmesi ansiklopedilerde «insan nasıl beslenmeli» maddesinde yazılanların çok uzağında kalıyor. Periferi işçi sınıfının biyolojik varlığı tehlikededir. Ekonomik, sosyal ve psikolojik saldırı altındaki bir işçi kaç yıl yaşar? Erken ölüm oranı nedir? İş kazaları, iş ölümleri, sakatlıkların altında, çalışma koşullarının kötülüğünün yanı sıra, işçinin kendisini yeniden üretmedeki aşırı güçlükleri de yatmıyor mu? Karşılaştırmayı henüz kültürel gereksinimler, tüketim normları gibi toplumların tarihsel gelişimiyle ilgili düzeylere çıkaramıyoruz bile.

Burjuvazi periferideki işçiyi sanki makinasının kayışymış gibi kullanıyor. Eskirse, koparsa kaldır at, yenisini tak.

Bir de sömürü oranının hesabına hiç girmeyen faktörler var:

1) Bunalımların doğurduğu ve metropoldeki üstünde bir işsizliğin yanı sıra, periferi ülkelerde, meta üretimi öncesi eski üretim biçimlerinin hızla çözülmesiyle açığa çıkan büyük bir işgücü var. İşgüçlerini satacak yer bulamasa da bu kitle, işçi sınıfının bir parçasıdır, işsiz işçi kitlesidir. Kapitalizm periferide, işgücünü satmaya hazır bu kitleye 5 kuruş işsizlik parası ödemiyor. Açığa mahkûm ettiği bu kitle sayesinde, işçi sınıfı bütününün genel sömürü oranını arttırıyor, çünkü bu kitlenin varlığını tehdit gibi kullanarak, ülkedeki işgücü değerinin hesabına girmesi gereken yeni ihtiyaç maddelerinin hesaba girmesini önüyor. Böylece üretkenliği arttırmasına lüzum kalmadan işgücünün değerini düşürüyor.

2) Çocuk sömürüsü metropoldekiyle kıyaslanamayacak bir düzeydedir. İşçi çocuğu, tokat yiyecek yaşa gelir gelmez kendisini emek pazarında buluyor. Çocukların sömürü oranı yetişkinlerinkinden yüksektir, vahşet sınırında dolaşıyor. Bu son kullandığımız türden sıfatlar nesnel, teorik bir içerik kazanıyor. Yüksek çocuk emeği sömürü-

rüsü sayesinde işçi sınıfının genel sömürü oranı yine yükselmiş oluyor.

3) Kadın sömürüsünün periferideki aşırı yüksekliği de yine aynı yönde etki yapıyor. Konumuz sömürü olduğuna göre burada bir parantez açıp, kapitalizmde kadın sömürüsüne kısaca değinmeliyiz. Önce bir işte çalışmayan kadın. Bu kadın işgücünü, çalışan kocasının işgücünün günlük yeniden üretiminde ve gelecek neslin emek pazarına hazırlanmasında harcıyor. Görünüşte kocasına çalışıyor. Oysa tam aksine kapitaliste çalışıyor. Kapitalist aynen makinasının bakımını yaptırmak için kullandığı ustanın emeğini nasıl sömürüyorsa, işçisinin günlük bakımını yapan kadının emeğini de öyle sömürüyor. Bir biçimsel farkla: Kadının ücretini kocasının ücretine dahil ediyor. Kadının işgücünün değeri çok kötü tanımlandığı için de, kocasının ücretine yazdığı bu ücretle istediği gibi oynuyor. Bu ücret soyut kalıyor. Hele periferide, kadının toplumdaki berbat tarihsel ve sosyal konumunu alabildiğine *suistimal* ederek, kadının işgücünün değerinin karşılığını görmezden gelmeye ve kadına, kocasının ücreti içinde bile bir ödeme yapmamaya çalışıyor. Böylece kapitalizm işgücünün değerini bir de böyle düşürüyor. Çünkü, işçinin işgücünün yeniden üretimi için gerekli metalar arasında bir meta daha var: karısının işgücü. Bunun fiyatı çok düşük tutulduğu için, kaybeden aslında genel işgücü değeridir, bu da genel sömürü oranını yükseltiyor.

Sanki işçi çalışan bir makina, karısı da bu makinanın servisini yapan bir başka işçi. İkisi de aynı artı-değer sömürüsünün, aynı ve tek bir mekanizmanın pençesinde. Kapitalist, işçiyi dolaysız, karısını da, taşaron-emek gibi, dolaylı sömürüyor.

Gelelim işçi kadına. Kapitalist işçiyi yalnız milliyete, ırka vb. göre bölmüyor, bir de cinsiyete göre bölüyor. Kadın işçiye daha düşük ücret veriyor. Kadınla erkeğin sosyal konumları arasındaki farkı ekstradan bir artı-değere çeviriyor. Bu ücret daha düşük olsa da, içinde hiç olmazsa kadının kendi işgücünü yeniden üretmesi için gereken miktarın *bir kısmı* var. Bir kısım diyoruz, çünkü gerisini erkek/kadın ücret farkından dolayı zaten kapitaliste ekstra artı-değer olarak kaptırmış. Kocasının işgücünün yeniden üretilmesinde harcadığı işgücü, çünkü bu kadın işçi yine kocasının servisini yapıyor, yine kocasının ücretinde saklı. Yine çok az ödeniyor, ya da hiç ödenmiyor. Yine genel sömürü oranını yükseltiyor. Eşit işe eşit ücret, belgisi derin bir teorik öneme sahiptir, kadın sömürüsüne karşı temel belgidir. Gerçekleştiğinde, kadının kendi işgücünün yeniden üretimi kendi ücretinde bağımsızlaşacak, işçi sınıfının en önemli bölünü ortadan kalkacak. Geriye kocasının servisinde harcadığı işgücünün değerini kapitalistten almak kalacak. Bu ise, çalışmayan kadının, kocasının servisi için kapitalistten ücret talep etmesi ve giderek kendisi için iş istemesi sava-

şımıyla birleşiyor. Böylece kadın hareketi, işçi sınıfının işgücünü daha iyi bir fiyatla satma savaşıyla, sömürüyü sınırlama ve geriletme savaşıyla, yani genel sendikal savaşım ile birleşiyor.⁷

Kapitalizmin, sömürüsüne isyan eden kadına kocasını hedef göstermesi boşuna değildir. İşin ucunda ikiyle çarpılmış bir işçi sınıfına toslamak var.

Bütün bu anlattıklarımızı bir kenara koyup sömürü oranlarını ampirik düzeyde ele alalım. İki örnek vereceğiz. Sermayesi çokuluslu Amerikan şirketleri Meksika ve Brezilya'da; ya ABD pazarında rekabet şansını kaybetmiş, ya da üretim fazlası teşkil eden üretim araçlarını kullanarak; yani genelde ABD'dekinden daha geri bir teknolojiyle üretim yapıyorlar. Bütün bir sanayi kesimi için bu şirketlerin üretim verimliliği, Meksika'da ABD'dekinin %61'i, Brezilya'da ise %41'idir.⁸ Buradan ABD'de C/V oranının, yani sermayenin organik bileşiminin daha yüksek olduğu sonucu çıkar. Ama sömürü oranı da öyle mi? Aynı sene için (1970), aynı ülkelerde sanayi ücretleri şöyle: ABD'de 450 dolar, Brezilya'da 87 dolar (yani ABD'deki ücretin %19'u), Meksika'da 74 dolar (yani ABD'deki ücretin %16'sı). Bunlar aylık ücretler.⁹ Yani ABD'de 100 üreten firma Meksika'da 61, Brezilya'da 41 üretiyor, aynı malı dünya pazarlarında aynı fiyatlardan satıyor. Kapitalist ABD'de kazandığı yüksek görece artı-değeri Meksika'da ve Brezilya'da kaybediyor ama, buralarda, aşırı düşük ücret sayesinde hem çok daha yüksek bir artı-değer oranına ulaşıyor, hem de daha yüksek bir artı-değer kütlesine el koyuyor. Zaten oralara bunun için gidiyor. Amerikalı kapitalistin Marx'tan, artı-değerden falan haberi yok. «Aman şu zavallı Brezilyalı işsizlere iş açayım» gibi bir «iyi niyeti» de yok. Kârı çok daha yüksek olacak diye gidiyor ve bu uğurda, evinde görece artı-değerin yüksekliğinden kazanacağını seve seve «feda ediyor.» Bugün bütün yarı-periferi ülkelerin devlet sözcüleri, yanlarına işadamlarını da katıp metropollerini gezerken, hep aynı gerekçeyle sermaye arıyor: «Bizim ülkemiz ucuz işgücü cennetidir, gelin, yatırın, götürün.»

Konuyu bağlayalım. Biz ne metropol işçi sınıfı daha az sömürülüyor diye hayıflanırız, ne de periferideki işçi sınıfı daha fazla sömürülüyor diye dövünürüz. Çünkü burjuvazinin metropol işçi sınıfına neden kolayca dış geçiremediğini, o sınıfın sömürüyü sınırlamadaki tarihsel kazanımlarını iyi biliriz ve takdir ederiz. Dünyaya bakarız, tek sınıf görürüz.

Şimdi sömürünün dünya çapında sistemleşmesine geçelim.

Dünya Kapitalist Sistemi

Konu çok geniş bir konudur. Kısa bir çalışmada birçok yönünün geride kalması doğaldır. Zaten bu konuya devlet konusuyla ilgili olarak sık sık değineceğiz.

Dünyayı ekonomik bir bütünlük içinde ele alan birçok model öne sürülmüştür. Bu modellerin bazı noktalarda çakışması kaçınılmazdır. Kullanılan kavramlar her zaman iyi tanımlanmadığı için, konuyla ilgili belli bir teorik kargaşa vardır. Böyle bir ortamda, Z. Öçal'ın yaptığı gibi, «Hasan bunu, Hüseyin böyle söylediği için söylüyor» gibi, ampirik bir yöntemle etiketler üzerinden konuşmak ve salt polemikte taraf olan yazarların çalışmalarıyla sınırlı kalmak verimli olmaz.

Dünya tek bir pazardır. Bu pazarda geri bir üretim ilişkisinin tanımladığı bir kapitalist sistem ve ileri bir üretim ilişkisinin tanımladığı bir sosyalist sistem vardır. İsterseniz buna tek bir dünya ekonomisinin iki alt-sistemi deyin. Tek bir pazarda yaşadıkları için, bu iki sistemin karşılıklı etkileşimi *nesnel* olarak kaçınılmazdır. Konumuz sosyalist sistem değil.

Dünya kapitalist sistemi, gelişme düzeyleri çok farklı ülkelerin birbirlerine karşılıklı ve eşitsiz bağımlılıkları temelinde yükselen, ve sermayenin genişletilmiş yeniden üretiminin dünya çapında sağladığı doğal ortamdır. Canlılar için doğa ne ise, kapitalizm için de bu sistem odur.

Karşılıklı eşitsiz bağımlılıklar, dedik. Bu hiyerarşi demektir. Uluslararası işbölümü de denebilir. Bu sistemi doğuran, yaşatan ve evrime uğratan derin dinamik, eşitsiz gelişme yasasının işleyişidir. Hiyerarşi bu işleyişin somut ifadesidir. Bu sistemin damarlarında dolaşan kan, sermaye ve sermayeye dönüşmek için çarpınan metadır. Bu sermayenin ve metaların sahibi, en baştaki aşamada, yani üretim sürecinde, yaratılan artı-değere *el koymuş* olan burjuvazidir. Artık hangi ülkenin burjuvazisiyse üretimi yaptırtan. Bundan sonraki aşamada, yani dolaşım sürecinde, bu değer gerçekleşmesi, artık işçi sınıfının dışında bir olgudur. Metanın sahibi ne eder ne yapar, bu işçi sınıfını ilgilendirmez. Değer, artık, kapitalistin elindedir:

«Artı-değeri ürettiren kapitalist, yani karşılığı ödenmemiş ve metalarda somutlaşan emeği işçiden direkt olarak elde eden kapitalist, buna ilk elkoyandır, ama son sahibi değildir. Aksine bunu (bu artı-değeri) sosyal üretimin bütünü içinde diğer fonksiyonları yerine getiren diğer kapitalistlerle sırayla bölüşmek zorundadır... Ama bu bölüşüm, ne artı-değerin doğasını, ne de birikimin kaynağını oluşturmamasıyla ilgili koşulları değiştirmez. Girişimci kapitalistin kendisi için alıkoyduğu veya diğerlerine geçirdiği porsiyon ne olursa olsun, bütüne ilk elkoyan ve bunu tek başına sermayeye dönüştüren daima kendisidir.»¹⁰

Bunun hemen ardından Marx, bu kapitaliste «ganimeti bölüşen bütün ortakların temsilcisi» gözüyle bakabiliriz, diyor.

Bu alıntıyı niye verdik? Bu bölüşümün nasıl olacağının işçi sınıfının sorunu olmadığını göstermek için. Ülkeler arasında da böyle. Bir

ülkenin işçi sınıfı böylesi bir ganimet paylaşımında kendi burjuvazisinin yanında değildir. Evsahibi, evinden çaldıkları malları paylaşan iki hırsız arasında, sırf bu hırsızlardan biri kendi evinde oturuyor diye, taraf tutar mı?

Değişik ülkelerin burjuvazileri bu ganimeti neye göre bölüşüyor? Sermayenin dünya çapında genişletilmiş yeniden üretimi sürecindeki işlevlerine göre. Bu işlev ise, bir ülke burjuvazisinin ulaştığı sermaye birikim düzeyince tanımlanıyor. Bu düzey ise onun gücünü belirliyor. Bir ülkenin dünya kapitalist sisteminin hiyerarşisindeki yerini o ülkenin burjuvazisinin gücü belirler. Bir ülkenin gücü deyince o ülkenin burjuvazisinin gücü anlaşılır. Başka türlü mantıkdışıdır. Siyasal planda da bu güç, o ülke devletince temsil edilir. Güçlü burjuvazinin devleti de güçlüdür. Ancak soyutlamayı üstyapısal düzeyde yapmadığımız için, güç deyince ekonomik güç anlayalım.

Hiyerarşide ülkelerarası ilişkiler sömürü ilişkisi değil, *güç* ilişkisidir. Hiyerarşinin tepesindeki ülkelerin burjuvazisi aşağıdakilerden hacını alıyor. Aynı sömürünün eşit olmayan ortaklarıdır, yaratılan tek bir artı-değere elkoyuyorlar. İki hırsız arasında sömürü ilişkisi olamaz, aynı değer iki kez çalınamaz, güce göre bölüşülür.

Peki ama, bir zamanlar bir sömürgeler sistemi vardı, bu durumda A emperyalist ülkesi B ülkesini veya C halkını sömürüyor, diyemeyecek miyiz? Elbette diyebileceğiz. Çünkü bunu derken emperyalist ülke burjuvazisinin (büyük ortak) periferi ülke burjuvazisiyle (küçük ortak) birlikte, o ülkenin işçi sınıfını (ya da popüler düzeyde o ülkenin emekçi halkını) sömürüyor, demiş oluyoruz. Başka türlü ulusçuluktur. Kasayı açan işbilir, bilgili, deneyimli ve en önemlisi donanımlı hırsızla, erkete duran çömezi ayırmıyoruz. İşbirlikçi, sömürülenin değil sömürenin tarafında duruyor. Eski sömürgecilik sisteminde, başta, metropol burjuvazisi onlara bizzat gidiyordu, çünkü oralarda burjuvazi yoktu. Mister John Smith ailesi, uşakları, dadıları, papazları, askerleri vb. ile oralara taşınıp sömürüyü bizzat örgütleyordu. Kapitalizmin eşiğinde duran diğer birtakım ülkelerde ise, önce kendisine yerel araçlar devşirdi. Ticaret burjuvazisi doğdu. Bu komisyoncu burjuvazi, ülkesinde yaratılan değeri topluyor ve metropole aktarıyor, karşılığında metropolün metalarını iç pazara geçiriyordu. Ticaret rantına elkoyuyordu. Olan biten hep *dolaşım süreciyle* ilgiliydi. Zaten emperyalist burjuvazi, leblebi ihraç edip lastik ithal eden komisyoncuya, yerin yedi kat dibindeki bakır madenlerini işletsin diye kalkıp sermayesini emanet etmiyor, kendisi geliyordu. Giderek palazlanan ticaret burjuvazisi sanayi burjuvazisine dönüştü. Kendi sömürüsünü kendi örgütlemeye başladı. Metropolden gelen sermayenin faaliyetlerine kendi sermaye birikiminin gücü oranında katılmaya başladı. İşbirlikçiliği artık *üretim sürecine*, artı-değerin yaratıl-

diği düzeye de kaymıştı. Ülke içindeki sermaye birikimi, tekelleri ortaya çıkarabilecek yeterli bir düzeye ulaşınca da, işbirlikçi tekelci burjuvaziye dönüştü. «Ticaret burjuvazisi», «işbirlikçi burjuvazi», «işbirlikçi tekelci burjuvazi», hep aynı bir tarihsel sürecin, yani o ülkedeki sermaye birikim sürecinin, çeşitli anlarını anlatıyor. Bu süreç aynı zamanda, periferiden yarı-periferiye geçişin (veya geçemeyişin!) öyküsüdür.

Hiyerarşi üçgeninin tepesine yakın olanlar aralarında yer değiştirip duruyorlar. Aynı fokurdama aşağıda da oluyor. *Kapitalizm evrenselleşirken hiyerarşik ve dinamik bir yapı içinde sistemleşiyor.*

Bu hiyerarşik yapı kendisini nasıl sürekli kılıyor? Bu sürekliliğin altında metropol ülkelerin *gücü* yatıyor. Bu güç, çeşitli dinamikler ve mekanizmalar aracılığıyla hayata geçerek hiyerarşiyi kalıcılaştırıyor:

1) *Periferinin metropole zorunlu ve artan bağımlılığı*: Bu ülkeler kapitalist birikim yarışına çok geç girmişlerdir. Metropol bu tarihsel avantajını korumakla kalmamakta, giderek büyütmektedir. Eşitsiz gelişme yasası hâlâ metropolün «lehine işlemektedir.» Bu ülkelerde kapitalizmi geliştirecek dinamik tek başına, hiçbir zaman, gerekli düzeye ulaşmamaktadır. Zorunlu olarak artan bağımlılık hiyerarşi üçgeninin çimentosudur ve üç düzeyde somutlaşır:

i) *Mali kontrol*: Kapitalizmin genişletilmiş yeniden üretimi, ancak ve ancak felâket bir borçlanmayla ve sermaye ithaliyle gerçekleşebiliyor. Emperyalizm! IMF, Dünya Bankası vb. gibi hiyerarşinin üst yapısında yeralan mali örgütler aracılığıyla; bu ülkelerdeki sermaye birikim sürecini dilediğince yönlendiriyor.

ii) *Üretimin kontrolü*: Metropol, üretim düzeyinde, periferi ülkelere istediği ekonomik stratejiyi empoze ediyor. Endüstrileşmede belli bir yol almış yarı-periferi ülkelerde ise, en dinamik sektörleri, işbirlikçi burjuvaziyle birlikte, elinde tutuyor. Endüstrinin yapılanmasında istediği üretim ölçeklerini ve normlarını dayatıyor. Lisans anlaşmaları, bilgi ve teknoloji monopolü vb. yanısıra kredileri de bu amaçla kullanıyor.

iii) *Pazarın kontrolü*: Metropol her zaman, teknoloji-yoğun sektörlerde daha düşük üretim fiyatlarına ulaştığı için, yarı-periferiyi bu sektörlerle sokmuyor. Ona emek-yoğun sektörlerde sınırlı bir rekabet hakkı tanıyor. Yani yarı-periferi burjuvazisinin, değeri hangi meta şeklinde somutlaştıracağı ve bu değeri nerede gerçekleştireceği, metropolün kontrolundadır. Zaten hiyerarşide yukarı doğru çıkabilmek, bu pazar kontrolünü hafifletebilmek, dünya pazarındaki rekabete daha «özgürce» katılabilmekten geçiyor.

2) *Metropolün periferiye azalan bağımlılığı*: Dünya kapitalist sisteminde periferi ve yarı-periferinin önemi azalıyor. Bunun nedeni,

ileri derecede uzmanlaşmayı sağlayan, bilimsel-teknolojik devrimdir. Bu devrim metropoldeki endüstriyel yapıyı hızla değiştiriyor. Periferinin ucuz hammadde ve ucuz işgücü kaynağı olması, metropol açısından eski önemini kaybediyor. Periferinin, kapitalizmin dünya çapındaki genişletilmiş yeniden üretimi sürecindeki rolü küçülüyor, söz hakkı kayboluyor, metropole bağımlılığı artarken metropolün kendisine bağımlılığı azalıyor. Metropol, periferiye azalan bağımlılığı sayesinde kendisini konsolide ederken, periferinin payına dağılma ve yıkım düşüyor. Bunun en somut göstergeleri: periferinin, kapitalizmin bunalımlarından, eskiye nazaran, çok daha fazla etkilenmesi, doğal hammadde kaynaklarını işleyen geleneksel sektörlerin çöküşü, işgücünün aşırı enflasyon yüzünden aşırı değer kaybı, yığınsal işsizlik-yığınsal açlık ve işgücünün metropollere kitlesel göçü.

3) *Değer aktarımı*: Periferiden metropole değer aktarımı, metropoldeki kapitalizmin gücünün somutlaştığı bir mekanizmadır. Bu mekanizma hiyerarşiyi süregenleştiriyor. Değer iki yolla aktarılıyor:

a) *Dolaysız artı-değer sömürüsüyle*: Bu yabancı yatırımlar yoluyla dolaysız sömürüdür. Metropol burjuvazisi periferi/yari-periferi'ye, ya kendisi çokuluslu şirketlerinin bünyesi içinde gidiyor, ya da yerli tekeli burjuvaziyi ortak alarak (böyle bir burjuvazi varsa) yatırımlar yapıyor. Böylece o ülke işçi sınıfını dolaysız olarak sömürüyor. Elde ettiği artı-değerin payına düşen kısmını, kâr şeklinde (ki bu kâr aşırı kârdır) metropole aktarıyor ve/veya periferide yeniden yatırıyor. Periferide ucuz işgücünden dolayı sömürü oranı, dolayısıyla da kâr oranı çok daha yüksektir. Bu konuyu daha önce inceledik.

b) *Eşitsiz değişim yoluyla*: Eleştirinin geldiği nokta bu. Yazısının esprisine göre Z. Öçal'ın, eşitsiz değişim kavramını anti-Marksist bulduğu, ve tümünden reddettiği sonucuna vardık. Eşitsiz değişim kavramı dolaşım sürecine ait bir kavramdır. Bu süreçteki bir değer kaybını anlatıyor, çünkü metaların gerçek değerlerine göre değiştirilmediği olgusuna dayanıyor. Kavram bizzat Marx'ın kavramıdır:

«Farklı ülkelerde, aynı iş süresi içinde, farklı miktarlarda üretilen aynı cins metalar fiyat farklılıklarında -yani büyüklüğü, uluslararası değer büyüklüğüne göre değişen para miktarlarında- ifadesini bulan farklı uluslararası değerlere sahiptirler.»¹¹

Marx burada, farklı ülkelerin koşullarında üretilen aynı metanın farklı bir değeri olacağını, yani farklı miktarda emek içerdiğini açıkça söylüyor. Dikkat edelim. Kapitalist üretimi bir bütün halinde inceleyen 3'ncü ciltteki soyutlama düzeyine dahi lüzum kalmadan, 1'nci cildin soyutlama düzeyinde bunu söyleyebiliyor. 3'ncü cildin soyutlama düzeyine geldiğinde, Marx daha da «anti-Marksist» bir konum alıyor, dış ticaretteki eşitsiz değişimi kalkıp bir de 'Ortalama kârın eğilimsel düşüş yasası'na *karşı-etkide* bulunan, yani metropoldeki or-

talama kâr oranını yükseltici etkiye sahip bir olgu olarak ele alıyor: «Dış ticarete yatırılmış olan sermayeler daha yüksek bir kâr oranı sağlarlar, çünkü burada herşeyden önce, meta üretim olanakları daha zayıf ülkelerle rekabete girilmiş olur ki, böylece daha ileri ülke; rakip ülkelerden daha düşük bir fiyatla sattığı halde; metalarını değerlerinin üstünde satmış olacaktır. Karşılığı ödenirken daha yüksek kalitede bir emek muamelesi görmeyen bu emek, satışta daha yüksek kalitede bir emek olarak satıldığı için, daha gelişmiş ülkenin emeği daha yüksek bir ağırlığa sahip bir emek olarak değerlendirildiği ölçüde, kâr oranı yükselir. Malların yollandığı veya geldiği ülke için de aynı durum sözkonusu olabilir; bu ülke bu malı kendi üretmeye kalkıştığında elde edeceğinden daha ucuza elde etmiş olmakla birlikte karşılığında elde ettiğinden daha fazla bir maddeleşmiş emeği *aynî biçimde* vermiş olacaktır. Bu durum, tıpkı bir yeniliği genelleşmeden önce kullanarak daha ucuza, ama yine de bireysel değerinin üzerinde bir fiyata satan yapımcının durumu gibidir... Sömürgelerde vb. yatırılan sermayelere gelince... bunlar azgelişmişlikten, ayrıca da kölelerin, parya işçilerin vb. kullanılmasıyla gerçekleştirilen emek sömürüsünden dolayı genelde zaten yüksek olan kâr oranı nedeniyle, kâr oranlarının yükselmesini sağlayacak durumdadırlar.»¹²

Marx'ın Marksizmi bir hayli «çarpık»: Değerlerin ülkelerarasındaki eşitsiz değişimini tutup, bir ülkenin bir sektöründe yaptığı bir yenilik sayesinde fazladan bir değere el koyan kapitalistin durumuna benzetiyor.

Burada durup Z. Öçal'ın (agy) ağzımıza soktuğu, ne yazımızda ne de aklımızda olmayan formülasyonlarını temizleyelim:

1 - «Uluslararası düzeyde alışkanlığa sahip olan sermaye, kâr haddini uluslararası düzeyde eşitler.» Hayır, bunun aksini savunuyoruz.

2 - «Ücretler ise sistemin bağımsız değişkeni olup kârlara değil fiyatlara yansır. Bu durumda... eşitsiz değişim yoluyla uluslararası da değer aktarımı, periferideki işçi sınıflarından metropoldeki işçi sınıfına yapılan bir değer aktarımı sözkonusu olur.» Bunu demediğimiz de açık. İnsanlar nereden bulur, böyle şeyler okur, merak ediyoruz.

3 - «Kâr haddi uluslararası düzeyde sabit olduğu için bu artık aktarımından metropol ülke kapitalistleri yararlanamaz.» Kâr haddi uluslararası düzeyde sabit *olmadığından*, eşitsiz değişimden tam da metropol ülke kapitalistleri yararlanır.

Sermayenin organik bileşimine bağlı olarak, her ülkede üretkenlik farklıdır, dolayısıyla üretim fiyatları da farklıdır.

Metropol ülkelerle periferi/yarı-periferi ülkeler arasındaki meta değişiminde, farklı üretkenlik koşullarında üretilmiş metalar el değiş-

tirdiği için, metropol ülkeler daha büyük bir değere el koyar. Değişim eşitsizdir. Elbette bu ekstra değer burjuvazinin cebine girer:

«Avantajlı ülke değişimde, karşılığında verdiğiinden daha fazla emek alır, ancak, genelde emekle sermaye arasındaki değişimde olduğu gibi, bu aradaki fark, bu artık, belli bir sınıfın cebine girer. Böylece, doğal koşullar olumluysa, daha yüksek kâr oranıyla; çünkü genelde sömürge bir ülkede kâr oranı daha yüksektir; düşük meta fiyatları elele gider.»¹³

Marx'ta bu eşitsiz değişimin kime yaradığını söylemiş oluyor. Bu değer aktarımından metropol işçi sınıfı fayda değil zarar görür. Metropol burjuvazisi, özellikle temel gereksinim maddelerini, metropoldeki işgücünün değerinin hesabına giren metalleri, periferiden değerinin altına aldığı için metropoldeki ücretleri düşük tutmada da kullanır.

Farklı üretkenlikler salt metropol/periferi arasında değil, iki metropol ülke arasında da varolan bir durumdur.

Özetlersek: Metropolden (yüksek üretkenlik) periferiye (düşük üretkenlik) satılan meta ekstra bir kâr içerir. Alıcı ülke, bu metayı, kendi üretmeye kalkışsa, ulaşacağı üretim fiyatından daha düşük bir fiyatla dışardan satın alır. *Buna rağmen*, metropol kapitalisti için ekstra bir kâr vardır. Çünkü bu metropol kapitalisti bu metayı, kendi pazarındaki üretim fiyatının *üstünde* bir fiyatla satmış olacaktır. Aynı şekilde, periferi bir ülkeden metropol bir ülkeye bir meta satıldığında, bir değer kaybı söz konusudur. Çünkü periferi kapitalisti bu metayı, kendi pazarındaki üretim fiyatının *altında* satmış olacaktır.) Eşitsiz değişimde şu oluyor: üretkenliği düşük olan miktarca büyük emek, üretkenliği yüksek olan miktarca küçük emekle değiştiriliyor. Bu da metropole bir değer aktarımı demektir.

Eşitsiz değişim, uzun dönemleri kapsamak şartıyla ve *kabaca*, dış ticaret hadlerinin evriminde izlenebilir. Periferinin dış ticaret hadleri yüzyıldır sürekli kötüleşmektedir. Birleşmiş Milletler Örgütü'nün çalışmalarına göre, periferinin dış ticaret hadlerindeki kötüleşme 1876-1948 dönemi için ortalama %40'tır, ve 1954-1970 dönemi için ise %15'tir.

Eşitsiz değişimin kökeninde yine eşitsiz gelişme yasası yatar. Üretken güçlerin gelişme düzeyleri farklı ülkelerde üretkenlikte farklıdır. Ülkelerin farklı üretim fiyatları farklı ortalama kâr oranlarını içerirler. Uluslararası planda kâr oranlarının eşitlenmesi söz konusu değildir. Bir ülkenin bir sektöründe veya sektörleri arasında ortalama bir kâr oranına ulaşmak, sermayenin ve emeğin yüzdeyüz alışkanlığını, yani kusursuz rekabeti öngörür. Uluslararası planda bugün için bu mümkün değildir. Eşitsiz gelişme yasasının işleyişinde çok derin bir değişiklik olmazsa, mümkün de gözüküyor. Sermaye ve emek bir

üske içinde nasıl dolaşıyorsa, dünya çapında da öyle dolaşacak ki değerlerin uluslararası fiyatlara dönüşmesi, ve uluslararası ortalama kâr oranının oluşması konu edilebilsin.

Biz böyle diyoruz. Oysa Z. Öçal, eşitsiz değişim kavramını kullanmakla temel çelişkiyi sınıflararasından uluslararasına taşıdığımızıza inanıyor:

«Görüldüğü gibi, sömürüyü sınıflararası değil, uluslararası bir olgu olarak gören, dolayısıyla temel çelişkiyi sınıflararasından uluslararasına taşıyan Yeni-Marksizmin bu savları, *Marx'ın sömürü ve değer olgularını açıklamak için* Kapital'de soyut bir ulusal pazar modelinde incelediği «Genel Kâr Oranının Rekabet Yoluyla Eşitlenmesi» ve değerler ile fiyatlar arasındaki «dönüşüm sorunu»nun uluslararası alana taşınmış çarpık bir versiyonundan başka bir şey değildir.» (abç), (agy)

Bu alıntıyı *mutlaka* yorumlamamız gerekiyor, çünkü bizi yazımızın son konusuna, devrim konusuna bağlayacak. Z. Öçal, Marx'ın neyi ne için yaptığını iyi «biliyor». Marx, «Genel Kâr Oranının Rekabet Yoluyla Eşitlenmesi» ve değerlerin fiyatlara «dönüşüm sorunu»nu *sömürü ve değer olgularını açıklamak için* incelemiş. Marx bu iki kavramı Kapital'in 3'ncü cildinde inceliyor. Z. Öçal cilt numarasını atlıyor. Bu cilt, sömürü ve değer olgularını açıklamak için yazılmış bir elkitabı değil, bu kavramlar da sömürü ve değer olguları daha iyi anlaşılсын diye kurgusu yapılmış alıştırmalar değil. Bizim ağzımıza lâf soka Z. Öçal çok daha ileri gidiyor, Marx'a niyet yüklüyor, biz de en azından teselli oluyoruz. Aşırı bir bilgiçlik mi? Öyle gibi gözüküyor ama hayır, derdi başka. Birazdan açıklayacağız.

Marx Kapital'in 1'nci cildinde 'Kapitalist üretimin gelişimini' inceliyor. Şu mantık zincirini izliyor: Meta ve Para/Paranın Sermayeye Dönüşmesi/Mutlak artı-değerin üretimi/Görelî artı-değerin üretimi/Mutlak ve Görelî artı-değerin üretimi/Ücret/Sermaye birikimi/İlkel Birikim. Sömürü ve değer olguları bu ciltte inceleniyor. Koskoca ciltte bunları açıklamayı bir türlü «beceremeyen» Marx tutup bu konuda bir cilt daha yazıyor. Ama bu kez «iyice anlaşılсын» diye 'Kâr oranının eşitlenmesi', 'fiyatların dönüşümü' gibi kavramları da devreye sokuyor. Pes Marx'ın bu niyeti, 3'ncü cildi yayına hazırlayan Engels'in «gözünden kaçmış olacak», yoksa cildin problematiğini düzeltirdi. Neyse, bu iş mecburen Z. Öçal'a düşüyor.

Marx 3'ncü ciltte kapitalist üretim sürecini bir bütün olarak, işleyişi içinde inceliyor. 1'nci ciltteki soyutlama düzeyinden farklı bir soyutlama düzeyi bu. Kapitalizm ilk kez genel dinamikleriyle inceleniyor. Adım adım genel bir tablo çiziliyor: Artı-değerin kâra ve artı-değer oranının kâr oranına dönüşümü/kârın ortalama kâra dönüşümü/kâr oranının eğilimsel düşüş yasası/Meta-sermaye ve para-sermaye-

nin ticari sermaye ve mali sermayeye dönüşümü/Kârın faize ve şirket kârına bölünmesi. Faiz getiren sermaye/Artı-kârın toprak rantına dönüşümü/Gelirler ve kaynakları. Görülüyor. 1'nci ve 3'ncü ciltte aynı konu iki kez işlenmiyor. Ama dedik, Z. Öçal'ın derdi başka: 3'ncü cilt yayınlandığından bugüne dek bütün oportünistler, bu ciltle 1'nci cilt arasında çelişki aradı durdu. Çelişki aramaktan vazgeçenler bu kez, derin teorik açınımları gözlerden saklamaya, önemini küçültmeye çalıştı. Z. Öçal'ın yaptığı da bu. Değerlerin fiyatlara dönüşümü kavramına bile «sorun» diyor. Oysa «sorun» başka: 3'ncü cilt, 1'nci ciltle Lenin'in emperyalizm teorisini birbirine bağlıyor. 3'ncü cilt olmasa, Lenin Marx'ın herhangi bir yorumcusu düzeyine indirgenecek. Ama «ne yazık ki» var. 3'ncü cilt ve Lenin'le birlikte, artık sınıf savaşımını mantıksal sonucuna götürmekten başka çare kalmıyor. Teori su geçirmezleşiyor, kaçacak bütün teorik delikler tıkanmış oluyor.

O gün bugündür yeni bir delik bulduğunu sananlar hiç eksik olmuyor. Bunlar bulduklarını sandıkları delikten geçip; tıpkı «Alice Hârikalar Diyarında» masalında olduğu gibi, Alice'nin aynadan geçip kendisini hârikalar diyarında bulması gibi; kendilerini burjuvazinin hârikalar diyarında buluyorlar. Şaşmaz bir düzenlilik ve devresellik içinde. Sanki şaşmaz bir «alinyasının» esiri gibi.

Devrimler-Tercihler

Metropol ülkeler mi, yarı-periferi ülkeler mi devrime daha yakın? Konuyu şimdilik politik polemik haline getirmeye niyetimiz yok, çünkü yeterince yapan devrimci var. Şu kadarını söyleyelim. Zeki Öçal'ın yazdıklarına baktık, satırların arasında «çıksam mı saklansam mı» diye utangaç utangaç tereddüt geçiren bir program, büyük «kahramanlıklar» pahasına doğan Yeni-Sosyaldemokrat akımın programını gördük. Eski ya da yeni sosyaldemokratlara yapıcı bir eleştirimiz yoktur. Ama politik tercihlerin altındaki teoriyi Marksizm olarak sunduklarında durum değişir.

Z. Öçal metropol ülkeleri devrime daha yakın buluyor. Bir dizi *doğru* saptamayı sıraladıktan sonra, bu doğru saptamalardan, «... bu ülkeler nesnel olarak devrim için yarı-periferiye göre daha olgundurlar» (agy) *yanlış* sonucuna ulaşıyor.

Devrim siyasal bir olaydır, iktidarı ilgilendirir. Üretken güçlerin gelişme düzeyi ise devrimin değil, sosyalist kuruluşun sorunudur. Üretken güçler, sosyalizmi kurmak için gerekli ve yeterli minimum bir düzeye ulaştıysa, o ülke nesnel olarak sosyalist kuruluşa hazırdır. Devrimin *nesnel* önkoşulu ise devrimci durumdur. Devrimci durum *nesneldir*, değil kişiler, gruplar, partiler, sınıfların bile iradesinden bağımsızdır¹⁴. İstek üzerine yaratılamaz. Yarı-periferi ülkelerin bir

kısmı şu anda devrimci durum yaşıyor. Devrimci durumdan bir devrim doğup doğmayacağı ise yine ayrı bir sorundur. Hattâ tarih gösteriyor ki, devrimci durumların büyük bir çoğunluğundan devrim doğmamıştır. *Nesnel* önkoşulun varolduğu ortamda, *öznel öge* devrimi yapar, ya da yapamaz. Üretken güçlerin gelişme düzeyi, devrimin olup olmamasıyla ilgili değildir, olduğunda bürüneceği karakter ve gelişimiyle ilgilidir. Olduğunda diyoruz, yani sınıf güçlerinin karşılıklı konumlarında köklü bir değişimin olduğunu zaten varsayıyoruz. Z. Öçal devrimin nesnelliğini üretken güçlerin gelişme düzeyine ciro edip aradan kaçmak istiyor. Fazla belli olmasın diye de, 'metropol ülkelerde üretken güçlerin gelişmişliği' saptamasıyla, 'bu ülkelerin devrim için daha olgun olduğu' hükmünü, kurduğu cümle içinde, utangaç bir şekilde, birbirinden maksimum uzaklığa yerleştiriyor. Bu maksimum uzaklık içine, başka bir düzeyin doğrularını, öznel ögeyle ilgili saptamaları serpiştiriyor. Görüntünün kurtulduğu düşünülürken niyet açığa çıkıyor. Z. Öçal devrimi, kapitalist gelişmenin bir hediyesi sunuyor.

Devrim son derece keskinleşmiş bir çelişkiden doğar. Artan devlet baskısı, ya da göstermelik «demokrasi» manevraları, hakim sınıfların yönetim bunalımına aradığı çeşitli çareler, kitlelerin eylemliliğinde olağanüstü bir artış, hep bu çelişkinin keskinleştiğinin göstergeleridir. Biz metropolde devrim küllenmiştir, yarı-periferiye bakalım külü bırakalım ateşi görelim, diyoruz. Ama bu, nesnel gidişin ucunu kaçırmak anlamına gelmiyor.

Hem metropol hem de yarı-periferi burjuvazisi nerenin devrime daha yakın olduğunu iyi biliyor. Görüş birliği içindeler. Biz de onlarla aynı düşünüyoruz. Aklın yolu birdir. Tarihsel veriler de düşüncemizi doğruluyor. Çelişkinin devrim doğuracak keskinliğe ulaştığı ve öznel ögenin devrim yaptığı yerlere bakalım: Henüz tarihte hiçbir metropol ülkede kalıcı bir devrim olmamıştır. Nedenleri bir yana çıplak gerçek bu. Teorinin sınandığı yer pratiktir. Eğer yarı-periferi ve periferi ülkelerde devrimler olmasaydı, sosyalizmin kurulabileceği pratikte kanıtlanmasaydı, Marksizm bugünkü evrensel prestijine ulaşabilir miydi? Bilim olma statüsünü koruyabilir miydi?

Periferi/Yarı-periferinin yirmi küsür ülkesinde devrim olmuştur, bunların bir bölümü sosyalizme açılmış, bir bölümü sosyalizmi kurmuştur. Sosyalizmi kuranlar periferi/Yarı-periferi bağlamının dışına çıkmıştır. Ayrıca birkaç istisna dışında, tüm periferi/Yarı-periferi ülkeler sık sık ve uzun süreli devrimci durum dönemleri yaşamış, bir kısmında bu devrimci durumlar ülke çapında siyasal krize dek ulaşmış, hattâ bir kısmında iç savaşlar patlak vermiştir.

Biz, demokrasi çelişkiyi yumuşattığı için kötü bir şeydir, demiyoruz. Bu ülkelerde demokrasi şeklinde tanımlanabilecek bir durumun

nesnel olarak varolamayacağını, devrimci durumlar arası zorunlu bir ateşkes şeklinde tanımlanabilecek bir durumun varolabileceğini, ve demokratik hak ve özgürlüklerin, bu ateşkes döneminde yürütülecek iktidar perspektifli bir devrimci savaşla elde edilebilecek yan ürünler; iktidarı alamadıktan sonra kalıcılaşması mümkün olmayan yan ürünler; olabileceğini söylüyoruz. Sınıf, bu savaşta bilinçlenecek, politik düzeyini yükseltecek. Bir gün iktidarı alabileceğini, ancak bu devrimcileştirici süreç içinde görebilecek.

Diyelim ki yanlışız. Diyelim ki feci şekilde «çocukluk hastalığına» yakalanmışız. Hiçbir zaman gelmeyecek, çünkü gelmesi *nesnel* olarak mümkün olmayan, *hayali* bir demokrasinin düşlenen nimetlerini bugünkü *reel* sınıf savaşına izdüşürmekle yapılacak hata¹⁵, «Hemen yarın devrim oluyor» diye ortalığı velveleye vermekle yapılacak hatadan çok daha büyük bir hatadır. Çünkü bu ikinci hatada *öznel* istem sınıf savaşına izdüşemez, *sınıf uyutulabilir ama dürtüklenemez*.

Bir şair, «En karanlık an, şafaktan hemen önceki andır», diyor. Eğer bu doğruysa, bu en karanlık an, aynı zamanda büyük çoğunlukların şafağın hiçbir zaman gelmeyeceğine en çok inandıkları an olmalı. Bu en karanlık anda şafağın yakında sökeceğinden emin olan bir azınlık ta var. Şafakta bu azınlık bu çoğunlukla ne ölçüde buluşabilecek? İşte tam da o en karanlık anda kendilerini bu aynı büyük çoğunluktan ayırabildikleri ölçüde. Gerisi politik tercihlerdir. Ayrıntıdır. Kişiseldir. Her kişi seçiminde özgürdür.

1.2.1989

REFERANS VE AÇIKLAMALAR:

- 1 MARX K., KAPİTAL, Cilt I, Fransızca basım, Edition du Progrès, s. 213.
- 2 MARX K., KAPİTAL, Cilt I, s. 307.
- 3 Pekala kullanabilirdik ve de yanlış ta olmazdı, yazıda açıklıyoruz. Sırf anlam suis-timal edilmesin diye kullanmadık, yine de olmadı.
- 4 MARX K., KAPİTAL, Cilt I, s. 305-306.
- 5 ENGELS F., Marx'ın Kapital'i üzerine (On Marx's Capital), İng. basım, Progress Publishers, s. 78.
- 6 MARX K., KAPİTAL, Cilt I, s. 528.
- 7 Bütün bunlar erkeğin ve kadının bilincine nasıl yansır sorusu, başka bir teorik düzeyin sorusudur. Konumuza girmiyor. Ancak şunu söyleyelim: Kadının kurtuluşu emeğin kurtuluşundan ayrı düşünülemez. Bu durumda kadının kurtuluşu, kendi emeğinin sahibi olması, tüm haklarını elde etmesi ancak sosyalizmde mümkündür. Tıpkı emeğine yabancılaşan işçinin kurtuluşu gibi. Kadın hareketinin burjuva değer yargılarına saldırması bu savaşın ideolojik yönlerinden biridir.
- 8 VALIER J., Une critique de l'économie politique, cilt II, maspero, s. 141.
- 9 'Bureau International du Travail'in hazırladığı tablodan aktaran Valier J., agy, s.

143. Meksika'daki ücret, Revue Tiers Monde'un, Nisan/Haziran 1978, s. 273'teki 'Saat başına işçilik gideri (Amerikan Firmalarında çalışan)' tablosunda, Brezilya ve Meksika için verilen rakamların farkından oranlanarak hesaplanmıştır.

10 MARX K., KAPİTAL, Cilt I, s. 533-534.

11 MARX K., KAPİTAL, Cilt I, s. 529.

12 MARX K., KAPİTAL, Cilt III, s. 253.

13 MARX K., KAPİTAL, Cilt III, s. 254.

14 LENİN V. İ., İkinci Enternasyonal'in Çöküşü, Toplu Yapıtlar, Cilt 21, içinde, İngilizce basım, Lawrence and Wishart, s. 214.

15 Düşlenen bu nimetler bugünkü reel sınıf savaşımına kolayca izdüşer. Çünkü toplumda egemen ideoloji burjuva ideolojisi. Onunla kökten gelişmeyen politikalar sınıfa yanlış bilinç taşır. Burjuva ideolojisine taviz vermek, vermemekten çok daha kolaydır.

YAPTIĞIMIZA DAİR

*Geçtik acının ağulu dönemeçlerinden,
geçtik ışıltılarını biriktirmecesine geleceğin,
geçtik ellerimizi kirletmeden,
dolunaylarla baştan ayağa umut kesmecesine,
yeryüzü aşkın olsun diye...*

*Bir an dahi,
yalnız,
yetim,
ve yaralı olduğumuzu düşünmeden,
acılarla bile gülümserken,
Spartaküs'ten beri yürüyenlerin kararlılığıyla,
sınırsız ve yarına dönük sürdük umudun tarlalarını,
geçtik acının o ağulu dönemeçlerinden,
kıvrıla,
kıvrıla,
yürüyüp tüketmek azmiyle,
o çetin,
engebeli,
dolambaçlı,
sarp,
ve uzun yolu...*

Temel Demirer

BİZİM KARA YAĞIZLAR...

Hep...

Dağlara; en önce

ben çıkarım

diye yarıştı -cahilliklerini gizlemek için-

Bizim Kara Yağızlar.

Eylül rüzgarlarının;

tozu, dumanı, kanlarına kadar.

.....

1 Ocak 1989

İ. Hardal

HER SABAH

Zulümden kaçtık.

Geldi İstanbul peşimizden.

Mahallemiz,

köyümüz,

çocuğumuz.

Geldiler,

durdular kapımızın eşiğinde.

Her sabah,

Üsküdar, Kabataş.

Her sabah çocukluğumuz,

bir inek, üç keçi peşinde.

Her sabah grev,

her sabah işgal, yürüyüş.

Pencerelerde parmaklı demir,

gün boyu.

Burası Rotterdam değil;

Zap suyu,

Taksim,

Gebze-İzmit arası,

Konya ovası,

Mamak, Maltepe.

Rotterdam-17 Aralık 1988

Eşref Okumuş

SBKP MK'NİN AÇIKLIK VE YENİDEN YAPILANMA POLİTİKASI TÜRKİYE SOLUNU FENERSİZ YAKALADI

İsmail Arguvanlı

Bilekleri bacağım kalınlığında Polonyalı bir bayan turist Trakya'nın köy ve kasabalarında pazarlama yapıyor. Özal ekonomisinin yarattığı yeni yeni meslekler gibi (her gün sokaklarda, evlerde açılan yerli ve yabancı malların satışı...), Türkiye «açık ve serbest pazar» ya, evet Polonyalı bayan da pazarlama yapıyor işte...

Bu insan, neredeyse yarım yüzyılı bulan sosyalist uygulamanın yetiştirdiği biri. Sağlıklı, becerikli ve tüccar; dedelerinin kanını taşıyor. Pazarlanan şey: Kaliteli kristal öte beriden oluşuyor. Herhalde bunları paraya çevirince, ülkede görece daha ucuz olan ve Batı'da çok tutulan ziynet eşyası veya deri giysi vs. alacak...

Oysa, bizim fukara Anadolu insanımız hayat kavgasından başını kaldıramadı ki, başka ülkelere turist gidebilsin. Hakim sınıfların baskı ve sömürüsüne karşı her dikilişinde kırıldı, kırdırıldı...

Son yıllarda «aydın»larımız Polonya ve özellikle de L. Walesa üzerine ilginç yazılar yazdı: «Walesa işçi önderiydi, kahramandı, militandı, Polonya'da sosyalizm yoktu, temel hak ve özgürlükler bastırılıyordu, halk açtı, kuyruklar tükenmiyordu (!) vs...» Burjuva «demokratik» Türkiye de, sosyalizme «atış serbest» olduğundan, birileri de «özgürce» taşıdı durdu tek yanlı yargılarını...

Polonya'daki sosyalist uygulamaya en başta Polonya işçi sınıfı karışır; onların da hayati sorunlarını çözüme kavuşturmakla yükümlü partileri bulunmaktadır. Elbette bu sorunlar üzerine söylenecek çok şeyimiz vardır.

Walesa, sosyalist demokrasinin nimetlerinden yararlanan, haç çıkaran bir somun pehlivanı görünümünde. Onu göklere çıkaranlar gibi bakmıyoruz Polonya'daki sorunlara. Polonya halkı haftada 1 kilo et, 3 kilo meyva, 2 kilo sebze yiyebiliyor; iki kez tiyatroya ya da sinemaya gidebiliyor; en küçüğü 60 m² evde oturabiliyor, işsiz kalmıyor, özgürce öğrenim görüyor, işkence görmüyor, gelecek korkusu duymuyor, turist olarak Türkiye'ye gelebiliyor, ve de Trakya'da pazarlama da yapabiliyorsa, bizim fukara Anadolu insanımız onlara pekâlâ «halt-etmeyin!» diyebilir...

Polonya halkının acılı bir tarihi var. Alman faşizminin kudurganlığına karşı dövüşen, 7 milyon yurtsever ve komünist militanın kani pahasına sosyalizm kuruldu, Yeni Polonya Devletinde Walesa kabada-

yılık gösterileri yapabiliyorsa, önce Polonya KP'ne, sosyalist kuruculuktaki yanlışlara, sosyalizme sahiplenerek eleştiri yapılır. Walesa'yı ülkede gündeme taşımak büyük bir «hesap» işidir. Türkiye'nin özgün sorunlarına çözüm getiremeyen «aydın»larımızın bu türden tutumunu anlıyor ve kınayamıyoruz (!).

Yugoslavya turistleri de giderek artan sayıda ülkemize geliyor. Hattâ günü birliğine gelenler daha çok. Onlar da ülkede bulunmayanı getiriyor bulunanı kendi ülkelerine özgürce taşıyor.

Öteki Balkan ülkelerini saymayalım.

Gerek Halk Demokrasilerinde gerekse Yugoslavya'da uygulanan sosyalist model ve sonuçta ortaya çıkan insan tipi, bizde sosyalizmle ilgili ve bu yolda dövüşenlere çok ters geliyor. «Dünya malı» uğruna sokaklarda çirkin görüntüler sergileyen bu turistleri gördükçe insanın tiksineceği geliyor. Ülkemizin direngen, onurlu, mala mülke önem vermeyen nitelikli devrimcilerinin tutumu; dede ve babalarının onurlu mücadelelerine büyük değer biçtiği bu Balkanlı turistlerle asla mukayese edilmez.

Tek başına bu gözlemler arasında bile insanı düşündüren çok şey var. Fakat bu görüntüler sosyalizme küfretmeyi, işi gücü sosyalizmi kötülemek olan ithal malı «teori»lerin sorumsuzca ülkemize taşınmasını gerektirmiyor.

Herhalde insanı iyi tanımalıyız. Sosyalizm, insanın maddi ve manevi zenginliklerini alabildiğine geliştirip güzelleştirecek şartların oluşturulmasını sağlayan bir dünya görüşü. Demek ki, insanla uğraşmak «teori» üretmekten kolay değil. Sosyalizmin sorunları dışardan gazel okuyarak çözülmüyor; bitmez tükenmez çabaları, özverileri gerektiriyor. Kolay mıdır?

Sosyalist blokun bazı sorunları günümüzde herkes tarafından tartışılıyor. Türkiye solu, daha 70 yıllık «örgütlü» geleneğinin günümüzdeki yeni adını koyamadan bu tartışmalara baştan kara daldı. Tartışmak iyidir; ama tartışmayı olması gereken yere taşımak ve güvenceye almak şartıyla. Yoksa gündemini başkalarının yaptığı şartlarda ve kanallarda sorumlucu tartışılmıyor. Yapılan tartışmalar da zaten sırtındaki yükten kamburu çıkmış bir Türkiye solunun belini iyice büküyor...

Çağımız yeni düşünüş ve yönelişlere gebe. İnsanlık, ardındaki birikimi yeni konaklara taşımak hazırlığında. Büyük Ekim Sosyalist Devrimi ile açılan, çağı yükselten ve dönüştüren atılımlar, bir yandan kapitalist blokta, öte yandan sosyalist blokta yeni duyuş ve yönelişleri hareketlendirmiştir.

Kapitalist blok sözcüleri, emperyalist sömürüyü «şirin» göstere-

bilmek ihtiyacını duymuş, sömürgeci ve saldırgan anlayışını «yöntem» değişiklikleriyle revize etmiştir. Kapitalist emperyalist blokun teorisyenleri, Devrimci Marksizmin etkileyici gücü karşısında, sosyalist blokun kazanımlarıyla, vitrinini değiştirmiştir. Sosyal, ekonomik, siyasal, kültürel ve öteki alanlarda «yeni» badanalara büyük ihtiyaç duymuştur.

«Gelir dağılımı, mülkiyetin yaygınlaştırılması» teorileri (!), sosyalizmin zaferi ve etkinliği karşısında mevzilendirilmek istenmiştir. Batıdaki ilerici, devrimci ve demokrat atılımlar, «sosyal hukuk devleti» uzlaşmalarıyla dizginlenmiş ise de, bütün bunlar kendiliğinden olmamıştır.

Batıdaki KP'ler Devrimci Marksizmi küçükburjuva ideolojisiyle büyük ölçüde sulandırıp kadük kıldıktan sonra bile, emperyalist kapitalizmin cilası gene de dökülmeye başlamıştır.

Çağımızda, «Marksizmin aşılabacağı» varsayımıyla «yeni» yaklaşımları deneyenler de eksik değil. Özellikle SBKP MK'nin 27. Kongre'den bu yana uyguladığı, açıklık, yeniden yapılanma gibi siyasi yönelişlerden sonra, «Marksizmin aşılabacağı» sürecin işaretleri, M. Gorbaçov etkeni ile açıklanmak istenmektedir.

Türkiye solunun 12 Eylül ile açığa vurduğu bazı kişi, çevre, örgüt ve teoriler, «yenilenme», «yeniden yapılanma» diye diye ülkedeki BİRLİK sorununa katkı (!) getireceğini umuyor. Partileşme sorununu sulandırıp büyük bir serüvene soyunanların bu tavrı, ne içerde ne de dışarda kimseyi bağlamıyor. Hele Sovyetler Birliği, kendilerine tartışmasız duyulan ahmâkça taklit ve dalkavukluklardan haddinden fazla rahatsızdır. Bunu her vesileyle hissettirmektedir.

Türkiye solunun «teorik» donanımını gezegenimizde kâle alan da yok zaten... Daha doğru dürüst bir İSP oluşturulamamış, işçi hareketiyle sosyalist hareketimiz bütünleşip örgütsel güvenceye kavuşturulamamış... Nerde kaldı çağımızdaki gelişmeleri anlayıp yorumlamak...

Yenilemekte yarar var: Birinci görev bağımsız bir PARTİ kurumsallaşmasını gerçekleştirmek; bu boşluğu doldurmak isteyen azıllık ün düşkün ve keyfilikte ısrarlı küçükburjuva «atılım»ların önünü kesmektir.

Öne fırlamak niyetindeki küçükburjuva ideolojisinin çok yaygın olduğu ortamda, hakim gerici sınıflar ittifakı da doğal olarak trenin makasını böyleleri için açıyor ve sistemin en büyük ayıbı (!) «komünist partisi» böylece konumlandırılmak isteniyor.

Bu türden eğilimlerin toplumda açtığı yaraları yaşadık ve gördük. Marksizme gönül vermiş ciddi kadrolar, donatımlı, güvenilir bir partileşmenin bazı şartları oluşunca sorumsuzluğun yeniden işbaşı yaptığını, yaptırıldığını görüyor. Hesapta bunlar da olacaktır. Sosya-

lizm, içindeki ve karşısındaki asalaklıkla dövüşerek ayakları üzerine dikilecektir. Bunu da biliyoruz.

SSCB'deki 70 yıllık sosyalist uygulama, sorumlusu SBKP MK'ince tartışılmıştır; adresi bellidir. Örgütsel güvenceyle tartışılan sorunlar, diyalektiğin gereği uygulanacaktır. SBKP MK'nin Marksizm hakkındaki teorik ve pratik yeni yönelişleri elbette bilimsel sosyalizmin genel geçer ilke, yöntem ve normlarına göre ele alınacak, incelenecektir. Bunun başka bir ölçütü de yoktur.

SBKP ve öteki KP'lerinin Marksizmi algılayış ve yorumlayış konusunda, somut durumda ortaya çıkan nesnel olgulara dayanarak eleştiri yöneltmek bir görevin yerine getirilmesi demektir. Gerek onlara gerekse bize yardımcı olabilecek eleştirel katkılara büyük ihtiyaç olduğunu herkes biliyor.

Her ne kadar toplumca «yaşasın» ya da «kahrolsun» kolaycı geleneginden geliyorsak da, Türkiye solunun, SSCB'deki ve çağımızın öteki gelişmelerini bilince çıkarması mümkündür. Bunu başarabilmemiz için de ilkin söze dışımızdaki deneyimlerle başlayanları ikna edip uyararak yeteneğini göstermeliyiz. Her kesimin «bilgi» birikimini bu deneyler etkilemiştir. Başta, «yaşasın Gorbaçov yoldaş!» demekten öte özgün söyleyecek şeyi olmayanlar olmak üzere bu türden yaklaşımları aşmak durumundayız.

Çağımızda «Marksizmin aşılabacağı»nı söyleyebilmek için, kapitalizmin bütün dünyada devrimci değişim ve dönüşüme uğratılması ve sosyalizmin yeryüzünde egemen olması, ve ardından bu uygulamayla, sosyalizm deneyiminin daha ileri bir basamağa evrilmesinin maddi şartlarının oluşması gerekecektir. Yalnızca SSCB'deki uygulamaya bakarak Marksizmin aşılabacağı söylenemez. Bunun hiçbir maddi işareti yoktur.

SBKP MK'nin 27. Kongre ile başlattığı ve sınıdığı yönelişler, olumlu ya da olumsuzluklarıyla bir gerçekliği yansıtıyor. Sosyalist kuruculuk, Partide, üretimin her dalında, bilim ve teknikte, sanat ve kültür konularında bir çok sorunu da beraberinde getirmiştir. «Sosyalizmin kuruluşunda sergilenen dinamizm de, zaafı da hayatın içinde oluşmuştur. Bunun çözümü de, yetkililerce, gene hayatın içinde aranıp bulunmuş ve somutlanmaya başlamıştır. Sosyalizmin kuruluşu ile sosyalist demokrasinin önünde oluşan, asalak, bireyci, dalkavuk, tembel, disiplinsiz, inisiyatifsiz, çıkarıcı, ahlâksız, hantallaşmış bütün unsurlarla mücadele, açıklığı, içtenliği ve dürüstlüğü öne çıkarır.»¹

M. Gorbaçov, bu sıralanan olumsuzlukları en nihayet görüp aşmak ihtiyacını duymuştur. Bu saptama yerindedir. Fakat bu yeni uygulamada değindiği bazı konular Marksist çevrelerce tartışılmak-

tadır. Bu tartışmalar da olumludur; bütün dünyanın gözleri önünde cereyan etmektedir. Ayrıca doğaldır. Türkiye solunun bu tartışmalara yabancı kalması düşünülemez.

Sosyalizmin teorik ve pratik sorunlarının tartışılması, «bu mücadele, yalnızca SSCB toprağını kapsayan ve yalnızca onları ilgilendiren bir mücadele değildir. Bu, hepimizi ilgilendirir. İlerici potansiyeli bir basamak daha ileriye götürmeyi engelleyen unsurlar nerede olurlarsa olsunlar, hangi yöntem ve araçları kullanırlarsa kullansınlar, şimdiki konumlarını korumaya ne kadar özenirlerse özensinler, bu gelişmelerin karşısında budanacak ve sosyal mücadelenin gerisine atılacaklardır.»²

Türkiye solu, 12 Eylül deneyimiyle kazandığı birikimi, özsüz, köksüz ithal malzemelerle, bağımsız örgütlenme mücadelesi dışında hiç bir alanda harcamaz. Türkiye solu, yalnızca hakikatlar ve doğrular için kavga verebilir. Tek çıkış yolu buradadır. En azından iki «ara rejim» şartlarında ancak öğrenebildiğimiz yarım doğruları geveleyerek zaman harcamak kolaycılığı çoktan aşılmıştır...

Öznesi, fiili ve yüklemi PARTİ olan bir kurumlaşmayı kendi düşlerine göre uyarlamak isteyenler çıkabilir; çıkacaktır. Şu aşamada dosdoğru yakalanan, ve her kadro tarafından dile getirilen şey: Örgütlenmektir. Örgüt denilince de akla gelen: İSP'dir. Biz, sağlı «sol» lu bütün kuşatmalara rağmen, İSP'nin oluşturulabileceğine inanıyoruz. Bunu bilince çıkarmakla yükümlüyüz.

İSP'nin oluşturulmasını; sabır, deney, disiplin, bilinç, inisiyatif, inanç ve kararlılık isteyen kadrolarını hayat gecikmeden üretecektir; üretiyor.

Farklı ideolojik köklerden beslenen örgütlenmeler, günümüzü kucaklayabilmenin önkoşulu olarak, bir dönüm noktasında bulunduğu-muzu görebilmek için iç kritiğe önem vermek zorundadır. «Her ilerici parti, her halkın kendi ulusal, yöresel, coğrafi, tarihsel, ekonomik ve sosyal özelliklerini, kültür ve geleneklerini, bağımsızlığını, siyasi hayatını biçimlendirmek ve göz önünde tutmak özgürlüğüne sahip oldukları ilkesini de bilmek durumundadır. Bilimsel sosyalizmin özü de budur. Sosyal mücadeleler tarihinde hiç bir «ilerici» örgütlenme şabloncu bir politika ile hiçbir yere varamamıştır. Günümüz koşullarında ve ülkemizde bunun en somut örneği yaşanmaktadır.»³

Türkiye işçi sınıfı hareketinin ulusal ve sınıfsal zeminlerdeki bütün kazanımlarını, hôt demeden, burjuvaziye teslim törenlerine dönüştürenler, daha SSCB'deki olay ve olguların ne demek olduğunu yeterince kavramadan kötü kopyacılığa soyunmuştur. Ülkemiz devrimci ve onurlu kadrolarının burjuvaziye ödeyecek hiç bir diyeti yoktur.

Sağ teslimiyetçiliğin amentüsünü okuyanlar, büyük bir aymazlıkla «demokrasiyi kazanmaktan», «toplumsal meşruiyetten», «legal par-

tileşmekten», «önderlikten» vs. söz ediyor. En başta TKP adını kullananlar olmak üzere, TİP, TSİP gibi örgütlenmelerin «parti» arayışlarındaki tavrı, onların, işçi sınıfı, Kürt halkı ve sosyalist hareketimiz adına söyleyecek dişe dokunur bir şeyleri olmadığını gösteriyor.

Ülkedeki potansiyeli, oluşan toplumsal meşruiyeti zedeleyip kurda kuşa yem edenler, hiçbir özeleştirici bile yapmadan, destursuz söz söyleyebilmektedir. Bu anlayışların Proleter Sosyalist yönelişlerle hiçbir şekilde uzlaşmadığı gün kadar açıktır. Ülkedeki oluşumları yerli yerine koyamayanların, Marksizmin içini boşaltanların ne parti kurmaya ne de M. Gorbaçov'u yorumlamaya hakkı vardır.

Türkiye şartlarında «toplumsal meşruiyet» neymiş ne değilmiş yaşanmış ve görülmüştür. İşçi sınıfı hareketinin örgütsel güvencelere kavuşturulması mücadelesinde kimin kimlerle ittifak oluşturacağı iyi-ce belirlenmiştir. Devrimci kadrolarla karşılaşmaktan köşe bucak kaçan hüsnüne aşık kuruntu sahiplerini hayat ve mücadele açığa vurmuştur.

Türkiye solunda kim ki, İSP'nin oluşturulması görevi yerine, konuyu «legalite» ve «demokrasi» sorununa indirgiyor, o kimse ya gizli niyetlerle kadroları oyalamak istiyor, ya da herkesi ahmâk yerine koyuyor demektir. İşçi sınıfını ve Kürt halkını «kurtarma» kandırma-caları artık bitmiştir.

İSP'nin oluşturulması önerisi, hareketimizi bütünleştirip güven-ceye kavuşturacak sağlam bir öneridir. Desteklemeye, eleştiriye açık bir öneri.

1 Ocak 1989

NOTLAR:

- 1 Sırrı Öztürk, SBKP 27. Kongresi, Yankıları ve Kendini Ele Verenler, SORUN: 1, s. 24.
- 2 agm. s. 24.
- 3 agm. s. 23.

GÖRÜŞ DERGİSİ R. NURİ İLERİ İLE
NEYİN PEŞİNDE?
YA DA «ELEŞTİRİLİRLİK SINIRI» MI
YOKSA CİDDİYE ALINABİLİRLİK SINIRI MI? *

Sırrı Öztürk

Türkiye İşçi Sınıfı Hareketinin bütünlüklü, ciddi, güvenilir ve donatımlı bir örgütsel güvenceye kavuşturulması mücadelesi veriliyor. Bütün sosyalist ve devrimci kadrolar gibi bizler de: SORUN BİRLİKTE SOSYALİST DERGİ'deki yazılarımız ve kitaplarımızla sürece katılıp düşünce ve görüşlerimizi yansıtıyoruz; bununla da kalmıyor iş yapıyoruz...

«Partileşme Sorunu III» adlı kitabım ile Temel Demirer arkadaşımızın «TB'K'P Program Taslağının Eleştirel Analizi, Ya da Liberal Tövbekârlığın Otopsisini» adlı kitabı, Hareketimizin önündeki oportünist engellerin giderilmesi ve aşılması (teşhis ve teşhiri) görevini yerine getiren çalışmalarımız arasındadır.

Sınıf mücadelesi keskinleştikçe, bir yandan Hareketimizi kucaklamaya aday etkinlikler, olumlu çabalar, öte yandan ayak bağı olumsuz asalaklığın ortaya çıkacağını (çıkartılacağını) biliyoruz. Devrimcilerin gündeminde doğal olarak bunlarla hesaplaşmak da vardır.

Kaleme aldıklarımız arasında yalnızca, *Sorumlu Devrimci Kadrolarca* tartışmaya, eleştirel katkıya muhtaç görüşler vardır. Yazdıklarımız asla tanrı kelâmı değildir.

Konunun özü böyle olması gerekirken, R. Nuri İleri, «Eleştirilirlik Sınırı» başlığı altında türlü kombinezonlara girmiş, yalan, tahrifat ve sahteciliğe başvurmuştur.

«Teşhir» (?) ediyorum diyor (kime?! ve neyi?!).

Ortaya kirli bir senaryo atıyor; bunun temizlenmesini de bizden istiyor. Oysa genel bir kuraldır: İddia sahibi bunu isbatlamakla yükümlüdür.

Sosyalist ve devrimci kadrolar arasında ihbar ve kışkırtma yoluna başvuranlar, son tahlilde, kendilerini güç durumda bırakır. *Görüş Dergisi* yalnızca ve ancak, R. Nuri İleri'nin başvurabileceği bir yöntemle, geçmişte kullanılan ve güncelleştirilmek istenen «talihsiz» bir girişimi belgeliyor.

Soldaki sorumsuzluk, burjuva sosyalizmi ile küçükburjuva solla-

* *Görüş Dergisi*nin Şubat'89 tarihli 27. sayısında, «Eleştirilirlik Sınırı» başlıklı ve R. N. İleri imzalı yazıya cevaben, *Görüş*'ün Mart'89 ve 28. sayısında yayımlanmak üzere gönderilen açıklamanın tam metnidir.

rın ideolojik ve sınıfsal rahatsızlığından kaynaklanıyor. Bu olgunun, proleter sosyalist ahlâk ve geleneklerimizin Hareketimize damgasını vurmasıyla aşılacağı açıktır.

Biz SORUN BSD çalışanları, ayağımızın tozuyla üretimden Babiâli'ye geldik. Bunun ne demek olduğunu ve hangi düşmanlıkları manipüle edeceğini biliyoruz.

İşçilerin kendileri için sınıf olma kavgası vererek, Parti, Sendika ve Yayın gibi araçları kullanması, bir yandan proletarya sosyalistlerini sevindirir, öte yandan türlü düşmanlıkları kamçılar. Bunun da bilincindeyiz.

Solun içindeki burjuva ideolojisi ve revizyonizmin uzantılarının görevi, proleter sosyalist kadrolar üzerinde oportünizmin egemen kılınmasına, bu olguyu filizlenmeden kurutmaya yöneliktir.

Türkiye solunun «soy ağacı» bu kavganın örnekleriyle doludur. Proleter sosyalist kanat Hareketimize henüz damgasını vuramamıştır.

Biz, yalan, tahrifat, sahtecilik ve hileye başvuranlarla, aynı zeminde mücadele edemeyiz. Doğruların kavgası, açık sözlü, temiz vicdanlı devrimcilerin katında bir değer taşır.

Babiâli mahallesinin, Babil ve Bizanstan kalma gelenekleriyle işçi sınıfının bağımsız politikasını savunanları boğuma getirme işinde, oldukça donatımlı olduğunu da biliyor ve görüyoruz.

SORUN'a ve şahsımıza karşı yürütülen sağlı «sol»lu sinsi kuşatma politikaları, 12 Eylül bozgunuyla büyük oranda açığa vurulmuş ise de, gene işlevini sürdürecektir. Bütün bunlar, SORUN'un ısrarla savunduğu ve tuttuğu, bağımsız, özgün ve onurlu bir direniş hattının doğru olduğunu gösteriyor.

Geçmişte birbirini karalama, silah çekme ve öldürme olaylarına kadar vardırılan ihbar ve kışkırtmaların, hakim gerici sınıflar ittifakına yaradığı gün gibi açıktır.

Solun bu türden kanayan yarasını tedavi etmek için, yüksek ahlâklı, bilinçli, bilge hekimlere (kadrolara) ihtiyacımız var. Sorumsuzluk, ihbar ve kışkırtma işinde rol alanların açığa vurulması ve Hareketimizin arınıp donatımlı ellere kavuşturulması mücadelesinde, kim ki, aşınmış yöntemleri(!) güncelleştirmek istiyor, o kimse yalnızca kendini açığa vuran bir zavallıdır.

Günümüzde artık bu iş, öyle ucuz ve kolay da değildir! Ülke solu, «köpeksiz köy» misali sahipsiz değildir. SORUN BSD çalışanları, Kavel, Singer, Sungurlar, Demir Döküm, Derby, Mannesman, Good Year, Pirelli, Tarım Koruma, Yarımca Seramik Direniş ve Grev'lerinden geliyor. Ben de 15/16 Haziran Direniş'inin çocuğuyum. «Tarihsel TKP» ve TİP'deki kavga bir nitelik meselesidir. Bu kavgayı niteliksiz bir alana getirmek isteyenlerin kirli senaryoları bize dokunmaz!

Çünkü ben fabrikadan geldim. Sınıfımın çıkarları için dövüşüyorum. Ve de bir geleneği onurla temsil etmek için burada bulunuyorum.

R. Nuri İleri, «savaşım ve hapisane arkadaşım» demeyi de ihmâl etmiyor. Yoldaşlarına kir atanların sorumlu bir partide ne işlem gördüğünü biliyorum. PARTİ'miz olsaydı, bunların yazıya dökülmesi bana düşmez, layık oldukları cevabı ondan alırlardı.

«Yasal» çerçevede boşuna İSP demiyoruz. İSP niteliği nedir? Bunu öğrenmek gerekiyor. Öyle görünüyor ki, «ben partiyim» diyenlerin kirlettiği ortamı bizim sınıfımız temizleyecek. Başka yolu kalmamıştır!..

Kadrolar arası tartışmada, devrimcilik, bilimsellik, sorumluluk, ciddiyet, seviye ve siyasi terbiye geleneklerinin sınandığı yer yalnızca *sosyal pratiktir*.

Hareketimizin laboratuvarında 'sosyalistim' diyen herkesin sınıfsal ve ideolojik karakteri yeterince sınanmış ve denenmiştir. Bu işlemin keyfi bir yorumu yoktur.

Parti düşüncesini beyninde, etinde, kanında cisimlendirip bilince çıkartan her sosyalistin işi, özel hayatı ve üretimdeki yeri bilinmektedir. Bu cümleden olarak, Sırrı Öztürk'ün de R. Nuri İleri'nin de kimlikleri, dost ve düşman herkes tarafından ikircimsiz belgelenmiştir. Bunun da özel bir yorumu olamaz.

Sözde «Tarihsel TKP»ne sahiplenip TBKP paralelinde öne çıkarılmak, anlaşılan epeyce ucuzlamış. «Tarih» ve «Ansiklopedi» yazımında iddiası olan, önemli toplantılara katılan, konferanslar veren R. N. İleri, aklınca şahsıyla ilgili «senaryo» yazmayı deniyor. Ya da kendisini bu işe yöneltenler var. Oysa bizim muhatabımız bellidir. Ayrıca, «senaryo» yazmak çok özel ve ince bir iş'tir.

Görüş Dergisindeki «iddia»ları ciddiye alıp (XIV. yüzyıl vari), kullanılan kirli bir eldiven gibi birilerinin yüzüne çalabilmemiz için en başta İSP güvencesi gerekiyor. Sergilenen, kendini ele veren bu sorumsuzluk İSP'nin yokluğunu kanıtlıyor.

R. N. İleri, «evladı babaya, kardeşi kardeşe düşürme» yöntemi-ne(!) can havliyle başvuruyor. Ne yaptığını da çok iyi biliyor. Artık bu sorumsuzluğun sonucuna, buna ortak olan (TBKP ve Görüş çevresiyle)larla katlanacaktır. Hangi dilden anlıyorsa...

Yazılması bile insana utanç veriyor. Ayrıca gün kadar açıktır:

— Ben, hiçbir zaman TİP Fatih İlçe Başkanlığı yapmadım.

— İddia edildiği gibi bir gerekçeyle, kardeşim aracılığıyla TİP'den ihraç edilmedim.

Konuya ard niyetsiz bakabilen herkes benim: TİP'nin 1961-1965 döneminde, Türkiye ölçeğinde örgütlenme çalışmalarına katıldığımı, Kocaeli İl Sekreteri görevinde bulunduğumu bilir.

Benim, TİP'den ihraç edilmemle ilgili talep Kocaeli İl Başkanlı-

ğınca, «tüzüğü ihlâl» (kurul dışında tartışma) gerekçesiyle öne sürülmüş, İl Haysiyet Divanı Başkanı Selahattin Emirünal bu iddiayı şöyle karşılamıştır: «TİP İl Bşk. ve MK üyesi biri, bu konuda, hem savcı, hem de yargıç rolünü üstlenerek bizim sorumluluğumuzda olan bir yetkiyi kullanıyor. Bizce bu ihraç talebi bir komplodur. Ayrıca, ihraç gerekçesinin hiçbir mantıkî ve hukukî gerekçesi de yoktur. Kişisel sürtüşmelerden kaynaklanmaktadır...» Selahattin Emirünal muhalefet şerhini böylece düşürüp belgelemiş ve daha sonra bu türden «ihraç» olaylarını protesto ederek TİP'den istifa etmiştir. Ardından konu tarafımızdan Merkez Haysiyet Divanı'na götürülmüş; MHD'da konuyu görüştüğten sonra: «Asıl bu iddiada bulunanları partiden ihraç etmek gerekir» diyerek, bire karşı dört üyenin oyu ile «ihraç» talebini reddetmiştir. «Dava» iki yıl kadar sürmüş, MHD üyelerinden (işçi kesiminden) Üzeyir Kuran, Salih Özkarabay, Basri Dede, (aydın kesiminden) Adil Kurtel'in olumlu, İ. Hakkı Balamir'in ise olumsuz oy kullandığı görülmüştür.

«Haysiyet Divanı» hikayeleriyle, TİP ile olan bağlarımız fiilen koparıldıktan sonra, Hareketi kucaklayabilecek örgüt arayışıyla, Kocaeli Devrimci İşçi Köylü Birliği'ni kurmuş, bu nedenle de yargılanmış ve hüküm giymişizdir. Hem de, bizi TİP'den «ihraç» etmek isteyen (TİP İl Bşk. Ve MK üyeleri ve çevresinin)lerin Sıkıyönetim mahkemelerinde kamu tanıklığı yapmaları, ve adlarını gerekçeli karara yazdırmalarıyla... Hem de 17 yaşındaki oğlumla birlikte...

Konunun aydınlanmasını dileyen herkesin kitaplarımızı açıp okuma «şansı» vardır. Biz kendi tarihimizi, özeleştirimizi «tarihçi»lere bırakmadan içinden geldiğimiz sınıfa karşı yaparız. Dürüstlük ve devrimci yargı bunu gerektiriyor.

Durum bu kadar açık-seçik ve de belgeli iken neden bu türden «senaryo»lara başvuruluyor? Bu bir yana, *Görüş Dergisi* konuyu niçin araştırmıyor? Onun bu «senaryo»dan çıkarı nedir? *Görüş*'ün konuyu görüşüp danışacağı güvenilir bir yayın kurulu yok mudur?

Soruların cevabını biliyoruz: Genç arkadaşları yeniden etkileyebilmek için yalan ve uydurmalara başvuruluyor. Oysa ilerici saflarda spekülasyon, idealizasyon ve mistifikasyonlardan yarar umanlar kendilerini çok güç durumda bırakmıştır. Dava dosyaları, belgeler bunu kanıtlıyor.

Bir yandan «açıklık, yenilik, yeniden yapılanma» deniliyor, öte yandan çirkin yöntemlere başvuruluyor. Bunlar, SORUN'un BİRLİKTELİK mayasını çürütmeye yetecek midir?

Birileri (her kim iseler), suni bir partileşmenin tabelasını asmak «aşkına» her yonteme başvuruyor. Sosyal mücadele tarih ve temiz geleneklerimizi çarpıtıyor. Bunu yaparken kadrolar arasına düşmanlık tohumlarının ekilmesini de ihmâl etmiyor. Buna bel bağlıyor. Bizim

görevimiz de: Bir dönem «ustaca» kullanılan, aşınan ve sahibini yaralayan, ayrıca asla şaşırtıcı olmayan, bu türden «silah»ların geri tepmesini sağlamaktır.

R. N. İleri, yalana, kirli senaryolara başvurmakla yetinmiyor, bir de «sosyalist ahlâk» dersi (!) vermeye kalkıyor...

«Tahrifat» iddiasına gelince; «Partileşme Sorunu III» adlı kitabımızda (s. 49) vurgulandığı gibi:

«TİP'nin sınıfsal ve ideolojik karakterini tanımlayan, amacını belirleyen 1962 tarihli tüzüğünde, 'halkın partisi', 'bütün emekçilerin partisi' denmiş, hemen her sosyal kesim partiye davet edilmiştir: «İşçi, aydın, az topraklı köylüler, dar gelirli, esnaf ve zanaatkârlar, gençler, toprak ağaları(!)»...

Görüldüğü gibi TİP tüzüğünden alıntı yapılmamış, neredeyse, hemen her sosyal kesimin partiye daveti (popülizm) eleştirilmiştir. Yazının akışı, ifade tarzı, kasdı, ayrıca parantez içindeki ünlem ve üç nokta bunu gösteriyor. Yazıda teknik olarak kullanılan «tırnak» kaldırılınca, R. N. İleri'nin «mal bulmuş mağribi» misali başvurduğu «hile» ortaya çıkıyor. Okurun bunu anlaması için «tarihçi» olması da gerekmiyor.

TİP deneyimi herkese; hem de yeteri açıklıkta, kimlerin partinin ıskatına elbirliği ile oturduğunu göstermiştir. Türlü ihbar, kışkırtma ve sahtecilik işinde örgüt bozup rol üstlenenler, işçi ve gençlikten oluşan militan geleneğimizin harcanmasına neden olmuştur. Hayat ve mücadele neden sonra bunu, anlayana, öğretmiştir.

Bizatihi, R. N. İleri'nin, «TİP'de Oportünist Merkezîyetçilik» adlı kitabındaki belgeler (yalnızca onlar, yorumu kendisine aittir), bunu ikircimsiz kanıtlamaya yetiyor.

Bu yüzden birileri nerede bir «toprak ağası(!)» ifadesi görse, hatalarını düzeltmek yerde «terbiyesini» bozuyor, aşınmış yöntemlere başvuruyor.

Görüş'ün araştırmadan ciddi bularak yayımına izin verdiği yazı, «eleştirilirlik sınırı»nı aşip birilerinin (her kim iseler), amacına (her neyse), ortaklık ediyor. Ayrıca sorumsuzluğun, gerçekliğin tahrifine zemin oluşturuyor.

R. N. İleri, «talihsiz» roller üstlenerek, hayatı boyunca ciddiye alınabilirlik sınırını geçemediğini böylelikle bir kez daha kanıtıyor.

Kitap eleştirmek ciddi bir şeydir. İnsanın yaş itibarıyla artık hafızası yetmiyorsa, hele yazılara, kitaplara, belgelere bir göz atmak gereğini de duymuyorsa, onun yıllarını bu sınırın dışında geçirdiği anlaşılmaz mı?

«Teşhir» (!) yapıyorum diye öne çıkarılan kimseye sahiplenilen TBKP ve Görüş çevreleri, aslında, bu türden «senaryo»lardan yarar

umduklarını ve böylece kendi perişanlıklarını teşhir etmiş olmuyorlar mı?

Bizim, ne R. N. İleri'nin ne de TBKP ve *Görüş* türünden örgüt ve çevrelerin «terazi»sinde tartılmaya ihtiyacımız var. Davamız işçi sınıfının gündemindedir. Yalnızca onun şaşmaz yargısına itibar ederiz!

En azından 12 Eylül deneyiminin bu türden sorumsuzluğun belini kıldığını sanıyorduk. Oysa görülüyor ki, SORUN'u kendileri için de sorun yapanların ittifakı büyük bir sorumsuzluğun yarasını kaşıyor.

Sormak gerekir: Neyin peşindesiniz?!.. Yapmak istediğinizin daha iyisini yapanlar var. Üstelik bunu görev edinenlerin «serüveni» öğretici derslerle doluyken...

TBKP+*Görüş*+R. N. İleri'nin (çeşitli kurgu ve paslaşmadan sonra), SORUN BSD'nin ve kitaplarımızın kadrolar arasında yarattığı olumlu yankıdan rahatsız oldukları anlaşılıyor. Bunu kırabilmek için «senaryo» yazımında işbölümü yaptıkları ortaya çıkıyor. Bu işbölümünde(!) TBKP'ni «savunma» işi R. N. İleri'nin üzerinde kalıyor; fakat faturanın *Görüş*'e çıkartılmak istendiği anlaşılıyor. Hiç bir derginin yayımlamaya cür'et edemeyeceği (yayımlamadığı), bir «senaryo» *Görüş*'de yayımlanma «şansı»na kavuşuyor. *Görüş*'ün «hesapsızlık» yangınına körükle gitmesi, bir taşla bir kaç kuş'un vurulması daha uygun görülüyor.

Kendi payımıza bu oyunlara gelmeyecek, ve bu yolda kendini özgür hissedenenlerin sorumsuzluğuna izin vermeyeceğiz!

Çok sıkıcı da olsa bu satırları kaleme aldığımız için işçi sınıfından özür diliyoruz; oysa üstesinden gelecek dünya kadar işimiz vardı.

Yalnızca gerçeğe ve ilerici okura olan saygımız nedeniyle bunların yazılması uygun görülmüştür.

14 Şubat 1989

DİSK BİZİMDİR!..*

12 Eylül deneyimi, işçi sınıfının sendikal, siyasal ve ideolojik birliği üzerinde topluca bir değerlendirme yapılmasının zorunluluğunu öğretmiştir.

Sosyal pratikte ortaya çıkan somut durumun somut tahlili, geleceğe ilişkin adımların neler olabileceğini de herkese öğretmiştir.

Bugünkü sınırlı bilgilerimizin ışığında; işçi sınıfının bütünlüklü yapılara kavuşturulması için her namuslu insan kafa yormaktadır. Sağlıklı bir DİSK değerlendirmesi, işçi hareketiyle sosyalist hareketimizin bütünlüklü, ciddi, donatımlı ve güvenilir örgütlenmelerin ne olduğunu ortaya çıkaracak, burjuvazinin oyunlarını açığa vuracaktır.

Ülkemiz işçi ve sosyalist hareketinin tarihsel ve sosyal birikimini her zaman etkin olarak yanında gören DİSK, bir *Direnış Geleneği*'nin sembolüdür. DİSK içinden ve dışından zaafa uğratılmak istense de bu gelenek yaşamaktadır. Yaşatılacaktır!..

Hakim gerici sınıflar ittifakı, işçi sınıfı ve emekçilerin demokratik hak ve özgürlükler kavgasını sosyalizm mücadelesiyle bağlanmasında DİSK'nu daima büyük bir tehlike olarak görmüş, bu buluşmayı sulandırıp saptırmak için çok yönlü çaba göstermiştir.

Sosyalist ve devrimci kadrolar, DİSK'na verdiği açık ve canlı desteği hiçbir ilerici kuruluşa vermemiştir.

Burjuvazi DİSK denilince, KAVEL - SİNGER - SINGURLAR - DEMİR DÖKÜM - DERBY - MANNESMAN - TARIM KORUMA - PİRELLİ - GOOD YEAR - YARIMCA SERAMİK ve 15/16 HAZİRAN DİRENİŞİ'ni hatırlıyor. 1970 sonrasının gelişmelerinden de ürküyor.

Sosyalist ve devrimci kadrolar, bu onurlu DİRENİŞ GELENEğİ'nin örgütsel güvenceye kavuşturulmasından yanadır. Bunun kavgasını veriyorlar. Geleceğimiz bu güvenceye bağlıdır.

Bu güvence İŞÇİ SINIFI PARTİSİ'dir. Onun oluşturulması kavgasıdır.

İşçi Sınıfı Partisi'ni oluşturmadan da DİSK dahil bütün örgütlerimiz sabun köpüğü misali elden kayıveriyor.

Günümüzde; İşçi Sınıfı Partisi'nin güvencesinden yoksun bir DİSK düşüncesi yeterince aşınmıştır.

DİSK gibi örgütlerin bağımsızlığı ve işlevselliğinin ancak bu türden bir güvenceyle korunacağı büyük kayıp ve acılarla anlaşılmıştır.

* DİSK 22. Kuruluş Şöleni'ne SORUN BSD yönetmeni arkadaşımızın gönderdiği (okunmayan) mesajı.

DİSK Geleneği'ni İşçi Sınıfı Partisi yörüngesi dışında bir kanala sokmak, anlaşılır olmakla birlikte, oldukça zordur. Bu türden eğilimler, ekonomik, sosyal ve siyasal bunalım şartlarında işçi sınıfı ve bütün emekçileri örgütsüz ve donatımsız bırakmak niyetindedir. Bunun siyasetteki adı: Burjuva ideolojisi ve revizyonizmin ilerici saflarda kök salması demektir.

DİSK'i DİSK yapan, terini ve kanını akıtan, modern işçi sınıfıdır. Bu onurlu sesi kürsüye çıkarmak gerekiyor.

Ülkede oldukça yaygın burjuva sosyalist ve küçükburjuva sol akımları, proleter sosyalist kadroların DİSK'na ve kendi örgütüne yansması önünde en büyük engeli oluşturuyor. Bu olgu, DİSK BİZİMDİR!.. diyen, bununla da kalmayıp kanıtlayan kadrolar tarafından doğal değildir. Aşılmalıdır. Aşılacaktır!..

Günümüzde de modern işçi sınıfı hareketi adına söz söylemek hakkını kendinde gören, kişi, grup ve örgütler vardır. İşçi sınıfının sendikal, siyasal ve ideolojik birliği mücadelesine olumlu yönde katkı getirmeyen bu türden yaklaşımlar eleştirilmeli ve aşılmalıdır.

Ülkede hiçbir ilerici örgüt burjuvazinin saldırısıyla işlevsiz kılınmamıştır. Buna hiç kimsenin gücü yetmemiştir. Ne zamanki, «sosyalist» ve «devrimci» geçinenler saflarımızda çoğalmıştır. İşte o zaman DİSK gibi örgütler işlevsiz kılınmak istenmiştir.

Günümüzde en büyük görev, ilerici saflardaki burjuvazinin uzantılarını teşhis ve teşhir etmektir.

DİSK 22. Kuruluş Şöleni'nde gündeme getirilecek konular bizce budur.

DİSK'i DİSK yapan kadrolara ebedi saygı!

Yaşasın DİSK Geleneği!

DİSK BİZİMDİR!..

13.2.1989

Sırrı Öztürk

GURURLA...

hayat zor

hayat çetin

unutulmasın çekilen acılar

ve bakmalıyız geleceğe gururla

gerçekten de hakkımız olandır.

1.1.1989

Mirze Karataş

OKUR ELEŞTİRİLERİ VE CEVAPLAR

Talat Turhan'ın SORUN'daki Yeri?

□ *Semih Uçar: Ataköy - İstanbul: Talat Turhan'ın yazılarını dikkatle okuyorum (...) Cuntacılıktan gelen birinin işçi ve sosyalist hareketin birliğini işleyen bir dergideki yerini kavramakta güçlük çekiyorum (...)*

□ Bu konuda çok mektup aldık. Değişik yönlerde çekmek niyetinde olanlar bir yana, iyi niyetlerinden asla şüphe etmediğimiz okurlarımızın bu türden sorularını, bir kereye mahsus cevaplamayı uygun görüyoruz:

SORUN'a emeği geçenler yayın ilkelerini Derginin ilk sayısında açıkladı. Bu ilkelerin altını besleyen katkılar öteki bütün yazılarda yansıyor. Her ilerici insan özgür iradesiyle bu ilkelerin ete kemiğe bürünmesi için düşüncelerini kağıda dökcektir. Böyle olmasını doğru buluyoruz.

SORUN BSD bir fraksiyonun organı olsaydı, konuyu belki tartışabilirdik. Dergide görüşlerini açıklayan arkadaşlarımıza saygımız vardır. Onları çabalarında asla tek başına bırakmayız.

Önce Talat Turhan ne yazıyor, hangi güçleri karşıya almış ve neye katkı yapmaktadır? Soruna böyle bakınca birlikte yürümenin anlamı daha net anlaşılır.

Talat Turhan, sosyalistlerin, devrimcilerin çok iyi bilmedikleri bazı konularda, Hareketimize yararlı olmaktadır. Safımızda mücadele etmektedir. Tutarlı bir demokrasi mücadelesinde, faşizmin kalesinde gedik açan bütün çabalar, saygıdeğer, onurlu ve bilinçli çabalardır. Namuslu devrimcilerin çabalarını niçin sahiplenmeyeceğiz?!

T. Turhan'a «cuntacı» sıfatını layık görmüşsünüz. Kendisinin 65 yıllık kimliği, hangi ilişkilerden geldiği, buraya nasıl ulaştığı, ağzından dürüstlükla ifade edilmiştir. SORUN'un 4. sayısında bir de özeleştirisidir. Orada, asker kökenli biri olarak darbecilerin içinden geldiğini, bu yolun toplumun demokratikleşmesi, değişim ve dönüşüme uğraması için asla geçerli olmadığını belirtiyor. Oysa cuntacılar, maskeli sollar bunları söylemiyor. Kendisinin ayrıca, binlerce sayfa tutan kitapları, savunması ve yazıları var.

«Cuntacı» gelenekten gelip de SORUN BSD'de yazı yazan kaç asker kökenli insan tanımaktasınız? Görüşünüzün aksine, işçi, köylü, gençlik, aydın ve tüm emekçi halkın sosyal muhalefetinin birliği üzerine kafa yoran kaç tane «cuntacı» vardır?

Türkiye solu, «cuntacılık» ve «kemalizm» iksirinden ayrılmıştır. «Cuntacı»lık kaldı mı? Bazıları ise, «geçmiş»i parmağa dolayarak bu ayrılmaya katkı yerine zarar veriyor. Sorumluluğunun bilincinde olan hiçbir devrimci SORUN'u, türlü çağrışımların arkasına saklanarak eleş-

tiremiyor. Çünkü bunun önü kapalıdır. Devrimci saflardaki burjuva spekülasyonlarına karşı dik durmak gerekiyor.

Türkiye solu, her kesimin yetiştirdiği dürüst, mücadeleci, cesur ve kararlı insanlarımıza karşı, ne yazık, zaman zaman ahmâkça yaklaşmış, kaba ve hoyratça davranmıştır. Asker kökenli devrimciler de, öteki kesimlerden gelerek sosyalizmle tanışanlar da bizimdir. Onlar da baskı, işkence ve sömürü düzeninin acısını çekmiştir. Onların meşreplerince düzene karşı duyduğu tepki ve çıkışlarını gündem yaparak «eleştiren» zihniyeti, doğrusu, anlamakta güçlük çekiyoruz.

Kapitalist emperyalizmin, gizli cinayet şebekelerinin boy hedefi olmuş bütün yurtsever, devrimci ve namuslu insanlar neyin kavgasını veriyor? Kişisel ikbâl düşünmeyenlerin, işçilerin oluşturduğu bir dergide yazı yazmasını sorun yapmamak gerekiyor. Eleştirebiliriz; ama sorumlucu ve köreltmeden...

Bizce, sosyalizm adına soyutun soyutu, incir çekirdeğini doldurmayan «iş»lerle uğraşanlar, Talat Turhan arkadaşımızdan da çok şey öğrenebilir. Onları anlamaya çalışmak, düşünsel gelişmelerine yardımcı olmak gerekiyor.

☆ UYANIŞ ŞİİRİ

*Beklemediğim bir zamanda
birgün
kocalmış ırmak
yatağını beğenmeyip de
değiştirmek isterse akışını,
yönünü,
gümüş, kaygan pullu balıkları,
yılanları, binbir çeşit kelebekleriyle,
göçe hazırsa
uzaklığı ölçsüz
başka denizlere,
durdurabilir mi
ha canım
isyanın gürültüsünü
korkunç dağlar,
yüzkat çelik bendler
ve
aysız,
karanlık sularda döllemiş
puştun öfkesi.*

Mustafa Güçlü
25-26 Haziran 1988

Sorun Yayınları

Yeni Dizi:

□ V.İ. Dobrenkov	: ERICH FROMM'UN VE YENİ FREUDÇULUĞUN ELEŞTİRİSİ	2100
□ Sırrı Öztürk	: İLERİCİ YAYINCILIĞIMIZIN SORUMLULUĞU	2100
□ Tuncer Tuğcu	: FELSEFE TARİHİ İlk Çağ I. Cilt	2100
□ Sırrı Öztürk	: PARTİLEŞME SORUNU I Demokrasi Mücadelesi, Sendikal Siyasal Birlik	2600
□ V.Suhomlinski	: EĞİTİM ÜZERİNE	3500
□ Harry K. Wells	: EMPERYALİZMİN FELSEFESİ PRAGMATİZM	3800
□ Sırrı Öztürk	: PARTİLEŞME SORUNU II İSP'nin Oluşturulması, M.A. Aybar ve U. Mumcu'nun Sosyalizm Anlayışlarının Eleştirisi, Okur Eleştirileri, Sorular ve Cevaplar	3400
□ Vadim Zagladin	: ULUSLARARASI GENEL GÜVENLİK	1400
□ Anton Makarenko	: ÇOCUK EĞİTİMİ	2600
□ Mihail Gorbaçov	: SBKP MK 27. KONGRE SİYASAL RAPORU	2600
□ Boris Krasulin	: SİLAHSIZLANMA VE SOSYALİZM	2000
□ SORUN BİRLİKTE SOSYALİST DERGİ ESKİ SAYILARI		1500
□ Temel Demirer	: TBKP PROGRAM TASLAĞININ ELEŞTİREL ANALİZİ YADA LİBERAL TÖVBEKARLIĞIN OTOPSİSİ	1500
□ Sırrı Öztürk	: PARTİLEŞME SORUNU III 15-16 Haziran'dan 12 Mart'a Parti Arayışı, Proleter-Devrimci Kurultay Yönelişi, Günümüzdeki Durum İSP'nin Oluşturulması : Pratik Bir Öneri	2600

Mevcudu Olanlar

□ Henri Krasucki	: SENDİKALAR VE SOSYALİZM	1200
□ Henri Krasucki	: SENDİKALAR VE SINIF SAVAŞIMI	1200
□ Sırrı Öztürk	: İŞÇİ SINIFI SENDİKALAR VE 15- 16 HAZİRAN Olaylar- Nedenleri- Davalar- Belgeler- Anılar - Yorumlar	12.000
□ Sırrı Öztürk	: OPORTÜNİZM YARGILANIYOR	2700
□ Georgi Dimitrov	: İŞÇİ SINIFI HAREKETİ ÜZERİNE	2600
□ S..S. Lotoski	: SOVYET ORDUSU	4600
Başkanlığında Bilim Kurulu	: Sovyet Savaş Tarihi- Askerlik Bilimi- Doktrini- Sanatı- Stratejisi	
□ Granma Dergisi Yazı Kurulu	: KÜBA KOMÜNİST PARTİSİ 1. KONGRESİ ANA RAPOR VE KÜBA CUMHURİYET ANAYASASI	4400
□ Viktor Neznanov	: TARİHİN MANTIĞI (Beraat etti) Sosyalizme Geçişin Kaçınılmazlığı ve Geçiş Döneminin Temel Özellikleri Üzerine	1200
□ Oleg Ivanov	: SOVYET-ÇİN İLİŞKİLERİ Altmışlarda Neler Oldu?	800
□ Clara Zetkin	: LENİNİN BÜTÜN DÜNYA KADINLARINA VASIYETLERİ (Beraat etti)	1200
□ S.İ.Popov	: SOSYALİZM VE HÜMANİZM	3100
□ Nina Andonova	: YEDİ KURŞUNUN ÖLDÜREMEDİĞİ DEV	2000